54. 5
17

1r

...et sibi praeclare... Cap. XXVI

...us non reddat sine fi...

...vii

...um suspectus et fugitivus...

...s et venatores tenentur reddere...

...cause. Cap. XXIX.

...debet docere de bono statu Cap. XX...

...liceat possessionem capere ...

Cap. XXXI

...que esse mittebant possessionem sine

Cap. XXXII ——— C. 39.

...nda minori Cap. XXXIII ——— C. 40.

...ente inter filios diversi ma...

...trimonij Cap. XXXIIII ——— C. 40.

...notificata consequenter eundem...

...XXXV ——— C. 41.

...petitionibus Cap. XXXVI ——— C...

...actor requirat eiusdem proximum...

...m Cap. XXXVII

...ibus contrahentibus debeat fi...

...s Cap. XXXVIII

...lita sanis fieri per heredes

1v

...bus non credatur Cap. XXXX. — C. 4[illegible]
...ros per Costem Cap. xli. — C. 4[illegible]
...ffentionem Cap. xlii. — C. 4[illegible]
...us et vineas Cap. xliii. — C. 4[illegible]
...moueris a decobus Cap. xliiii — C. 44
...iagnetis et raciis Cap. xlv. — C. 45
...is edificetur Cap. xlvi. — C. 45
...s recipiantur Cap. xlvii. — C. 46
... ad ruturam Cap. xlviii. — C. 46
De tempore petendi salaria per famulos Cap. 49. — C. 46
De testibus ad perpetuam rei memoriam examinan' Cap. XXXXX — C. 47
Quod fructus rei locate sint obligati pro pensione Cap. Li. — C. 47
Quod locationes sint firme Cap. Lii — C. 47
Et nunciat.ne noui operis et eius cause terminat.ne Cap. 53. — C. 48
...ut fiat probatio per famā Cap. 54. — C. 49
...ibus ruinā minantibus Cap. 55. — C. 49
... per Patrem et Maritum ... iniuria filie de certo ... — C. 50

2r

Quod homines ...
ne bonor. ...
Quod mulier non ...
nare Cap. 5 ...
Quod mulier pon...
nem bonor. ...
De mercede et ...
Potat. fa...
De sportu...
Dies Feri...
Finis secun...

2v

...orum

...maleficiis Cap. 1 — C. 53.
...noredi Cap. 2° — C. 55.
— C. 56.
...Cap. 4° — C. 57.
...is Cap. 5° — C. 57.
...o lapide
— C. 58.
...ema
...Cap. 7° — C. 59.
...de capientis per
...Cap. 8° — C. 59.
...s concedendis Cap. 9° — C. 59.
...dioro ma Cauiali Cap. 10° — C. 60.
...es Cap. 11° — C. 60.
— C. 61.
...g.° — C. 61.
...ir...um et
— C. 62.
...han Donos Cap. 15. — C. 62.

De pena blasphem...
De delictis puerorum...
De recuperationibus b...
De pena non capientium...
Potius Cap. 19° —
De crimibus inimicitie et re...
Cap. 20° ——
De stupris et adulterijs Cap...
De sodomia et incestu Cap. 22 ——
Quod procedatur de similibus ad similia
Cap. 23. —— C. 60.
De pena iniurantis vel percutientis Pa-
trem et Matrem Cap. 24. —— C. 66.
De furtis et eor. pena Cap. 25 —— C. 61.
De pena furantis bestias Cap. 26. —— C. 68.
De pena furantis vel depredantis in...
Aliud Cap. 27. —— C. 69.
De pena furantis linum bladum et his
similia Cap. 28. —— C. 69.
De pena furantis vomerem et depre-
dantis Anatum Cap. 29. ——

... e Cap. 31 — C. 70.

... uel Mutuos — C. 70.

... uelas conalia — C. 70.

... relas seu legna — C. 70.

... e furtiuam Cap. 35. — C. 70.

... s per uim retrahentem Cap. 36. — C. 71.

De pena ferentis dimittentis per manus Cap. 37. C. 71.

De ferentis domesticis Cap. 38. — C. 71.

De pena occupantis terra uel introitus dominorum et Comunis Cap. 39. — C. 72.

De pena ponentis res iniuriosas uel diffamatorias ad domum alicuius Cap. 40. — C. 72.

De pena dantis potionis Cap. 41. — C. 73.

De pena guastantis uiam Vicino Cap. 42. — C. 73.

De termino moto. Cap. 43. — C. 74.

De pena calumniantis Cap. 44. — C. 74.

De pena inducentis Veniam uel pengulas Cap. 45. — C. 74.

De pena derisorum [?] imag[inem]
Dei uel sanctorum.
De pena ludentis Cap. [...]
De pena facti contra [...]
nere Cap. 48.
De pena mittentis ignem Cap. 49.
De pena mittentis ignem in montibus Cap. 50
De pena mittentis ignem in stipulis [...]
[...]aneis Cap. 51. — C. 77.
Quod pater teneatur pro delicto filij Cap. 52. — C. 78.
De pena frangentis ostia Cap. 53. — C. 78.
De pena capientis columbas Cap. 54. — C. 79.
De pena emptoris rem furtiuam [?] Cap. 55. — C. 79.
De pena ementis [?] con[...] domos uel com=
mune Cap. 56. — C. 79.
De pena [...] Cap. 57. — C. 80
De pena frangentis [...] Cap. 58. — C. 80

Finis Sexti Libri

...de extraordinarijs

...dinarijs Cap. 1° — c. 61.

...morum Cap. 2° — c. 61.

...el Lehernas Cap. 3° — c. 61.

...e Cinerum Cap. 4° — c. 62.

...entis fontem Cōis Cap. 5° — c. 62.

...ccipientis saxa Cōis Cap. 6° — c. 62.

...nantis prope muros Cōis Cap. 7° — c. 62.

...nia mercata Cōi retineatur in mensem Cap. 8° — c. 63.

Quod Macellarij Carnes vendant Cap. 9° — c. 63.

Quod Macellarij non interficiant de retinendis diversas carnes in uno bancho Cap. 10° — c. 63.

De pena non solventis dacia porte Cap. 11° — c. 64.

De facione Potai d'onda Cap. 12° — c. 64.

De pena vindemiantis ante tempus Cap. 13° — c. 64.

De pena remonem facientis prope alicuius vicinia Cap. 14° — c. 65.

De pena impedientis facere pignus Cap. 15° — c. 65.

Quod res et pecunie Cōis retineantur Camerario Cap. 16° — c. 65.

De pena devertentis aquas a proprio et naturali cursu Cap. 17° — c. 66.

De pena negligentis facere guardias Cap. 18° — c. 66.

5r

De pena non [illegible] in [illegible]
De [illegible]antibus [illegible]
Quod fontes purgentur Ca[illegible]
De rivis [illegible]ndis pro fe[illegible]
Qualiter vinum vendatur a[illegible]
De pena incedentis bestias [illegible]
De pena intrantis aliena [illegible] per [illegible] Cap.
Quod malefactores capiantur Cap. 26°
Quod porci non vadant per [illegible] Cap. 27° — C. 88
De pena ponentis [illegible] in fontibus [illegible] Cap. 28° C. 89
Quod a forensibus non liceat emere mercantias
pro revendendo Cap. 29° — C. 89
De fornis et [illegible] non faciendis in domibus
alienis Cap. 30° — C. 89
In quibus aquis et gorghis non liceat mace-
rare lina Cap. 31° — C. 89
In quibus locis non liceat proicere immun-
ditias Cap. 32° — C. 90
Quod nemo in ecclesia [illegible] Cap. 33° — C. 90
Quater [illegible] fenestre in [illegible] Cap. 34° — C. 90
De [illegible] super [illegible] Cap. 35° — C. 90
De pane coquendo Cap. 36° — C. 91
De mutatione nominis Cap. 37° — C. 91
De pena facientis mala [illegible] Cap. 38° — C. [illegible]

...alieno Cap. 39.o — C. 92.
... locis publicis — C. 92.
...n tecto alieno Cap. 41.o — C. 92.
...na in Anno Cap. 42.o — C. 92.
...non vadant homines in [illegible]
...libus Cap. 43.o — C. 93.
...gileantis in loco prohibito Cap. 44.o — C. 93.
...pena portantis arietum per locis pub. Cap. 45.o — C. 93.
Quae teneant. facere molendinarij olearios. Cap. 46. C. 94.
De adequatorijs de bucosis pro opere [illegible] Com-
munis Cap. 47.o — C. 94.
Quod nemo res et bona Dominorum et Com[munis] habilia capiat
vel retineat Cap. 48.o — C. 94.
Quod pelles de Coria non extendantur in locis pu-
blicis Cap. 49.o — C. 95.
De pena non solventis data in tempore Cap. 50 — C. 95.
De pena portantis contra Dominos et Comitem Cap. 51. — C. 95.
Quod plantant Vineas in terris Curiae et Dominorum
fendant concedat opera [illegible] foro Cap. 52.o — C. 95.
De pena [illegible] in [illegible] habitatorum violenter Cap. 53.o C. 96.
De monetis solvendis quomodo intelligant. Cap. 54.o — C. 96.

Finis Quarti Libri

Liber Quintus

De potestatis et officialibus of...
De modo et forma procedendi ...
De custodibus sive Guardianis ...
De pena damnum dantis in Vinea ...
De pena portantis aucuas et lagnettas Cap...
De pena damnum dantis in Horto sive Clausura Cap. 6°
Quando ignoratur quis damnum dederit. Cap. 7°
De pena incidentis arbores alienas Cap. 8° — C. 101
De pena incidentis sepe de Vinea vel Horto sive clausura aliena Cap. 9° — C. 101
Quanta debeat esse emenda damni in dubio Cap. 10 — C. 102
De ablat. accusat. in damnis datis Cap. 11 — C. 102
Quod Pater pro filio et Dominus pro famulo teneatur Cap. 12 — C. 102
De lite danda in damnis datis Cap. 13 — C. 102
De pena battentis nuces quercuum vel Castaneas Cap. 14 — C. 103
De pena bestiarum grossarum damnum dan. Cap. 15 — C. 103
De pena bestiarum minutarum DD in possessione aliena Cap. 16 — C. 10[illegible]

...aliena querere
...Cap. 17. —— f. 105.
...stra Cap. 18. —— f. 105.
...in Vineis Cap. 19. —— f. 105.
...em bestias in damno
...20. —— f. 106.
...pena debeat duplicari et g...
...similibus ad similia procedat.
in damnis datis Cap. 21. —— f. 106.
...pullos et his similia. Cap. 22. —— f. 106.
De pena accipientis bladum alienum Cap. 23. —— f. 106.
De pena colligentis fructus Ces Cap. 24. —— f. 106.
De pena colligentis fructus ex arbore
aliena Cap. 25. —— f. 107.
De pena damnum dantis in fabis ciceribus
et aliis leguminibus Cap. 26. —— f. 107.
Quod liceat colligere fructus sine pena Cap. 27. f. 10[7].
De pena accipientis fenum paleas vel spicas
alienas Cap. 28. —— f. 108.
In quibus locis bestie minute ciuitatis vel pa...
scere prohibentur. Cap. 29. —— f. 108.
De pena bestie corrodentis alienas arbores dome
sticas Cap. 30 —— f. 108.

Fr

Quod liceat intrare posse[...]

Cap. 31.

De pena bestiarum dimissarum [...]

De pena pastoris de nocte [...]

Cap. 33.

De pena ponentis bladum seu [...]

De pena repellentis formas alienas Cap. 3[...]

De pena bestiarum depascentium mansum alienum

Cap. 36.

De bestijs forensibus [illegible] inveniuntur

Cap. 37. — C.iiio.

De pena damnum dantis in montaneis alienis

Cap. 38. — C.iiio.

De bestijs [illegible]

Cap. 39. — C.iiio.

De pena damnum dantis in fructibus [illegible] arboris Cap. 40. — C.iiio.

Quomodo concedatur [illegible] accusantis [illegible] Cap. 41. — C.iiii.

De pena accipientis palos vel vites de possessione aliena Cap. 42. — C.iiii.

...contentis nec
——— C.111

...atis personatis
——— C.111

...ntis in cepellis Cap. 45. — C.112.

...us pervenientibus contra
...onam uel bestias Cap. 46. — C.112.

...as posset accusare in damnis datis
Cap. 47. ——— C.112.

De pena damnum dantis in Taglianiis Cap. 48. C.113.

De modo tenendo per Consiliarios super
annotationes et credit. computor. ——— C.113

De modo procedendi super inquisitionibus
damnorum datorum et infra quae tem=
pora relationes processiones emen=
dationes damnorum premi praecise possint C.114.

Lettera della S. Cont.a sopra li danni dati C.116.

Ordo ne me posset venire pro mia domandi obligationis
in eis Celerit. Libri ——— C.115.

in uno libro ligato, insulato, et per numerum cartarum, quem librum debeat publicare in fine, et dimittere in publicam formam sine aliquo pagamento per duos dies ante finem eius Officium in manibus Ill. Dnorum sub poena praestiti juramenti, et in libris XXV. in sindicatu persolvendis, et etiam librum fieri, et relaxari volumus in omnibus casibus prout suo loco ordinabimus

Quod Potas non intret domum alicuius ad pignorandum Cap.° VIJ.°

Obviantes coloratis fraudibus Officialium statuimus, quod Potestas, sive eius Vicarius, vel Castaldus terrae Baschi non debeat in domo alicuius ad pignorandum, vel exequendum, nullum Decretum quacumq. causa intrare, et in d.a Domo nemo ... esset sub poena 100. libr. pro vice qualibet, nisi expediret, sive oporteret pro executione alicuius maleficij, tunc n. Potas, vel eius Vicarius una cum Castaldo, vel in presentia duorum d.ae terrae Baschi, si Castaldum non habuerit, possit impune intrare, pignora facere, et exequi poenas incursas.

Quod Potas executionem non faciat vel simoniam Cap.° VIIJ.°

Officialium voragini, et avaritiae frenum imponentes ordinamus, quod si Potas, vel eius Vicar.

8. Agosto 1855. Copia simile del presente Statuto è stata spedita cioè Rma a richiesta de Sig.ri Ministro dell'Esterno. Vedi il cap. 200. del Protocollo.

aliquam fecerit extorsionem, barattariam, siue prauitatem, simoniam, propter. Ill.mi Dni, et Coe sermoe Baschi, uel aliqua singularis persona laderet., seu damnificaret. in aliquo poena XXV. libr. puniat. uice qualibet, et nihilominus damna, et interesse personis damnificatis reficere omnino teneat.

Quod Potas teneat. exigere damtia pro Coitate Capo IX.

Statuimus, et ordinamus, quod Potas, uel eius Vicarius summa cum diligentia, et cura teneat. et debeat exigere omnia Datia, Contherias, et grauamina imposita, siue imponenda per Ill.s Dnos, siue per Communitatem eius durante off.o nec non et ... s, et quascumque impositiones, pensiones, intr... d. Communis sine aliqua solutione, uel merde per ipsam Communitatem facien., possit autem dumtaxat habere unum solidum a qualibet persona, contra quam executionem fecerit, quantacumque fuerit quantitas, pro qua exegerit, et eam integre ad manus Cammerarij Cois in eo, quod ad Coitatem spectat facere peruenire, sed si negligens fuerit, siue plus quam supra dictum est acceperit XXV. sol. poena uice qualibet puniat., et insuper in duplum damnificatum restituere compellat.

Quod Potestas inimicantes cogat ad cauthelam de non offendendo Cap.o X.o

Statuimus, quod Potas, vel Officiales pro tempore existentes iuxtà eoz posse sub vinculo Iuramenti teneant, et debeant inter Personas rixantes, malevolas, sive ad invicem inimicantes pacem, bonamq. concordiam interponere, et fieri facere, quam si facere, seù componere nequeant, facta tamen diligentia teneant, et debeant utramque partem ad treguam faciendam duraturam toto tempore Offitij Potestatis tunc existentis, et per mensem post cum poenis, et cauthelis ad id negotium convenientibus, et opportunis, vel cogere teneant partes ad cavendum de se, ad invicem, de non offendendo, vel offendi faciendo per se, vel alium, seù alios usque in 3.m gradum consanguineitatis, vel affinitatis secundum Ius Canonicum computant. inclusive cum promissoribus, et fideiussoribus sufficientibus, et idoneis pro ea quantitate Pecuniae, et poenae, quam imponere videbitur fuerit Personaz temporis, et factoz pensatis qualitatibus, et nihilominus si Potas, seù Offles in praemissis fuerint negligentes, et tali quod inde scandalum sequat. centum sol. poenae vice qualibet puniat.

Quod Potestas exequat. condemnationes Cap.o Xj.o

Potestati solertia imponentes statuimus, et ordinamus, quod Potas, sive Vicarius teneatur Baschi teneat, et debeat tempore sui Offij durante exequutionem facere de omnibus sententijs condemnationis per ipsum latis factis in malefitijs extraordinarijs in DD integre et de parte praesertim Illi DD tangente sub poena 20. sol. pro quolibet, si vero partem suam, et non Illi DD non exegerit dupli poena antedicta puniatur, et nihilominus si partem suam non exegerit debeat illa pars remanere, et accrescere Illi DD congnitio exequen per alios sequentes Officiales, vel Potates una cum alijs partibus ad Illi DD spectan, in quibus volumus DD iura semper salva remanere per alios exequen praedicti Potarij, vel Vicarij procedentium negligentia non obstante.

Quod Potestas teneatur carcerere filios ad instantiam Patris Capo. XIJ.

Discolos, Protervos, sive inobedientes filios Patribus submittere cupientes, ut decet, statuimus quod Potas, sive eius Vicarius ad petitionem, et instantiam cuiuscumq. Patris, vel Avi paterni teneatur, et debeat Filium, vel nepotem carcerare, et in carceribus detinere donec, et quousq. per Prem, vel per Avum Paternum relaxari petatur, et hoc sub vinculo Juramenti Potestatis, et quinq. solidorum poena a d. Potestate, vel eius Vicario si contrafecerit incurrenda. Similiter ordinamus, quod Potas capere, et

in

debeamus puer infans sine malitia qui mictat manum in pileo, siue birreto clauso ut s.a dictum est, et extrahet singulariter unam fabam, siue palluttam, siue quals hoie ibidem per ordinem uocando per cois castaldium de mandato Potatis alta uoce uocantem oes hoies Baschij habitantes maiores annis incipien per ordinem à maiori libra, usq ad minorem, et à capite usq in pedem d.e Terræ, et ille pro quo fuit extracta faba nigra sit unus de conciliarijs, si esse uelit sin aut alterum, et mortuum Virum statim possit pro conciliario eligere noluerint Et sic usq ad integrum numerum xl.ta conciliarior extrahantur, qui oes xl.ta sic extracti conciliarij iurare debeant in manibus Potatis tactis scripturis de fideler consulen pro cortate, et insuper ordinamus, qd in deo concilio xl.ta eligentur quatuor boni, et experti uiri massarij prudentiis dee Terre, qui habeant eligere, et imbussulare sexdecim idoneos, bonos sufficientesq Viros futuros conciliarios per sex menses in offo conciliature extrahen de tribus mensibus in tres menses v3 quatuor conciliarios pro singulo semestri, ita qd totus numerus sit sexdecim Viror electorum, per unum annū

inbussulandorum, & extrahendorum quatuor sicie qualibet de semestri in semestri nec non eligere debeant, & imbussulare duos expertos viros camerarios extrahendos videlicet unum pro quolibet semestri, adeo quod unus camerarius spe unius conciliature officium administret, & nichilominus predictorum conciliariorum numero, seu electorum, uel officialium conciliariorum, & camerariorum non possit esse, nec interuenire nisi unus duntaxat pro domo, seu familia, & si aliter fieri contingat non ualeat ipso iure electio, uel deputatio, & qui uno anno fuit, et interuenit non possit, nec debeat quoquomodo interuenire uel esse in omnibus predictis alio sequentem anno si autem contingat per mortem aliquem uocare, uel desinere aliquo impedimento ab officiis predictis per concilium generale xl^ta de altero aeque idoneo prouidere decernimus.

DE congregatione concilij cap. xvij

Statuimus quod Potestas, uel eius Vicarius quando sibi una cum quatuor antepositis expediens pro utilitate

communis

cois uisum fuit possit, et debeat conuocari et congre=
gari facere concilium gnale xl.ta uel concilium
spali, et secretum xvi prout magis expedire uidebit se-
dum importantia occurrentiu negocior cois hoc ordine
ntz qd uocare, et bañiri ad sonum tubæ, ut mos est per
castaldum cois faciat de sero præcedenti pro mane,
seu die sequenti, et si quis uocatus cum interuentu,
et presentia potatis, uel eius uicarij, sine quo interuen=
tu, et pñtia concilium intelligatur nullu, non uene=
rit, seu legma causa excusan non sit x sol pœna de fco
puniat, decernimus qd quicqd est in concilio tractan
proponi debeat in concilio spali secreti xvi in quo si
expediri, et terminari poterit satis est amplius non
procedatur ad præponen in consilio gnali xl.ta proponen
et ordinan sedum, qd uidebit maiori parti conciliarior
concilij secreti xvi esse proponen, et remicten, uel non
et quod in eo concilio gnali fuit obtentum p duas par-
tes, de tribus partibus interuenientiu conciliarior robo=
ris obtineat firmantem pro tota coitate dcæ Terre uo=
lumus tn qd nisi due partes de trib oium conciliarior

interueniat concilium, et proposite non fiant, et si alr fiat non ualeat ipso iure; siquis aut. non conciliarius, uel non uocatus, seu de stando concilio non rogatus steterit in concilio xx sol pœna iure qualz puniat, extra propositam aut in concilio factam, siquis consulerit, nihil penitus ualeat eius dictum, et x sol pœna de facto se nouerit incurrisse dicimus tum concilium non posse coadunari sine expressa licentia Potatis, uel eius Vicarij nec et banniri sub pœna arbitrio Illmi Dnorz et concilium uolumus esse nullum.

DE modo seruan in concilio
cap. xviji

Statuimus, et ordinamus, qd sedentib per ordinem omnibus conciliarijs, et tacentib, Potas facta prius requisitione oium conciliariorz, et punctatura pro pœna x sol pro quolz conciliario, sine causa legma non interuenien punien, teneat, et debeat sub uinculo præstiti iuramenti propositam in concilio facere de reb pertractandis p utilitate cois, uel Illo Dnorz semel

in mense

in mense, uel quando opus fuit, & nulli alteri liceat nisi Potati proponere, & si aliqs alius pposuerit ipso uire proposita nihil ualere, & tenere decernimus; et in omni concilio ordinamus quod ad minus due partes de trib. partib. dci concilij celebrandi oium conciliarioz deputatoz interuenire, & pntes esse debeant, & id qd eorundem conciliarioz pntium, ut s.a conclusum fuerit obtineat, et si minor numerus interuenerit conciliarioz et alr fiat, & obtineatur non ualeat ipsoiure. Volumus tamen qd si quis conciliarius sedens loquen, uel aliu conciliarium loquentem, et consultantem in concilio qualibz impediuerit x sol. pœna incurrat uice qualibz nec possit aliquis sedendo consulere, nec et stando donec alius consulens, qui prius surrexerat dictum suum expleuerit, & consederit sub dicta pœna.

DE partito mictendo in concilio cap. XIX.

Statuimus, et ordinamus, qd Potas, uel eius Vicarius non possit, nec debeat dictum alicuius consulentis, uel arrengantis mittere ad partitum in gnali

concilio

concilio nisi prius deliberationi habita in concilio se=
creto xvi, uel maioris partis ipsius concilij, et si alr
fieri contingat non ualeat ipso iure, mitti aut debeat
ad partitum bussular, et palluttar isto modo v3 qd
habeant tot fabe, seu pallutte albe, et tot nigre, quot
sunt conciliarij existentes in concilio, et unicuiq conci=
liario ibidem existenti de mand.o Potatis castaldus
det, et consignet in manib. duas fabas, siue palluttas
unam albam, & unam nigram, quib. fabis, seu pallut-
tis datis dicat Potas alta, & intelligibili uoce, qd illi
cui placet dictum, et consilium redditum per talem
consulentem, qui sic dixit et consuluit, mittat, & po=
nat in bussulo suam palluttam, siue fabam albam del
si; cui aut tali dictum, seu consilium non placu=
erit, uel contrarium uoluerit mittat, et ponat su=
am fabam nigram del non; et Castaldus habeat in
manib. unam bussulam, quam portat p ordinem
coram ipsis conciliarijs eos inuitando, qd cor uo=
ta reddant, & mittant in d.a bussula, et quilz con=
ciliarius secreto reddat uotum suum mittendo una

Pallutta

palluttam, seu fabam nigram, uel albam, quam uolu=
erit secreto modo, ne uideat, nec ab alijs sciatur, quam
palluttam miserit, uel quam sibi retinuerit, quib. sic
redditis uotis, & palluttis, siue fabis in bussula castal
dus eas representabit publicè coram Potāte; qui alta
et intelligibili uoce numerare debeat in quodam bacci=
-le, siue pileo oēs palluttas, siue fabas nigras, & albas
distinctè nominando, et si albe pallutte excesserint
duas partes de trib. partib. p illis concilium obtentū
esse determinabit, et de oib. Potas, uel eius Vicari=
us scripturam facere debeat in suo libro sub uinculo
pstiti iuramti et x. librar. pœna.

DE sigillo, & liris cōis præseruandis

Cap. xx.

Fraudib., & periculis obuiantes quantum possu=
mus in cōi committendis sancimus qd sigillum cōis
Terre Basehij qd est debet retineri in una capsa
clauib. duab. clausa quo unam teneat Cammerari=
us alteram antiquior seu preminentior uirus ex
quatuor conciliarijs dicte Terre, & lrē cōis seu p

Parte:

13v

parte dcē coitatis fieri sigillari uel transmitti nō possint, nec debeant, nisi prius prite Potate, et quatuor cons. suis intelligibiliter uise, et lecte fuint et insuper ordinamus, qd oēs missiue lire debeant p Potatem transcribi, et registrari in suo libro p ipsum facien cum alijs coitatis scripturis, ut suo loco ordinatum est alie uo lrē responsiue debeant infilzari diligenter reponi, et custodiri itaq quocumq opus fuit eas uidere inueniri, legi, uel operari facilis ipse haberi possunt.

DE offo Camerarij Cap. xxi

Camerarium cois [redacted] Baschij, statuimus omnes, et singulas collectas, et impositiones cōi spectantes, nec non quoscumq alios introitus cois, teneri, et obligari ad recipien illasq et illos expenderi re eius durante offo ad utilitatem dci cois, put et sicut sibi fuit per quatuor conciliarios ordinatum sub pena decem sol. [redacted] qualz quam contrafecerit; Qui camerarius sit et esse debeat eius offm

durare

durare per tempus et tempora sex mensium continua=
orum, et non ultra et singulo semestri alius camera=
rius renouetur, eligatur, siue extrahatur, et cum alijs
officialib. iurare teneatur et debeat in manib. Potatis
off.m suum fideliter, legaliter, et bona fide exercere,
et in tempore rationem bonam reddere syndicis de=
putandis.

Quod camerarius rationem reddere cogatur Cap. xxij

Statuimus quod Potas uinculo iur.ti teneatur constrin=
gere dei cois camerarium eiusdem camerarij off.o fi=
nito infra octo dies computum, et rationem reddere
de oib., et singulis pecunijs, et reb. quibcunq. coitati
spectantib. quae ad ipsius manus quoquomodo peruene=
rint, et eius librum introitum, et exitum restitu=
ere, exibere, et consignari Potati, et duob. rationa=
rijs, siue calculatorib. a coi deputatis, et quatuor
conciliarijs, qui infra octo dies finito eius off.o debe=
ant dictam rationem uidere, et calculum ponere, qua
ratione siue computu facto ac saldato statim ac in=

continenti

incontinenti ꝑpalare, et publicare debeat in con=
cilio oẽs res et pecuniarꝫ quantitates ad ipsius Ca=
merarij manus ꝑ coitate ꝑuentas ꝑ eumq̃ non ex=
positas, nec necessitatib⁹ cõis, quas oẽs ꝓtus Ca=
merarius remictere, et restituere nouo camerario in=
fra decem dies omnino compellatur sub pena de=
cem librarꝫ si contm fecerit, uel negligens fuit in
prædictis.

DE inuentario et ꝯseruatione scripturarum Cap. xxiij

Ad ꝯseruationem scripturarꝫ iurium et rerꝫ
quarꝫcunq̃ coitatis, Statuimus, et ordinamus, q̃d
Potas ꝑcipiat conciliarijs dcę Terrę, ut faciant, et
teneant in palatio Potatis unam capsam, uel plu=
res ubi deponant͛ oĩa catasta, libri, scripture, rõ=
nes iura dei cõis, de quib⁹ omnib⁹ fieri debeat in=
uentarium ꝑ Potatem, uel eius Vicarium, q̃d
inuentarium Conciliarij tp̃e sui offi.ⁱ teneantur sub
uinculo prestiti iuramenti reuidere, et cõferre

deum

dcum inuentarium, libros, et scripturas qualr se habeant, et guardare ne corrumpantur seu deuastetur sub pena quinq.ta sol. p quolz. contrafaciente, Volumus et qd p coe fiant, et fieri, uel inscribi debeat duo uolumina eorzdem homoi Statutorz, quorz alterum stare debeat, et retinere penès Ill.mos Dnos tanq. in Archiuio, alterum uò uolumen Statutorz retinere debeat Potas dcæ Terræ ad iura pseruan ineius palatio penès se piure redden, et administran iustitià unicuiq. uidere legere, seù legi facere atq. copiare discretè tamẽ et sine aliqua macula, turpidine, uel diminutione sub pena xx sol. p quolz siqui dictum Statutorz uolumen maculauerit, deturpauerit lacerauerit quomolz, uel diminuerit, uel postillauerit dctm lib pena siue qualz puniatur.

Qd expense cois non fiant sine concilio Cap. xxiiij.

Statuimus qd oẽs expense p tpe facien a xl.ta sol. s.a in et p coi dcæ Terræ debeat obtineri, et uinci in concilio.

in concilio gnali duaz partiu de trib' consilij et si alr expenderit camerarius de suo pprio expen=disse uideatur, et penam x lib. incurrat, prohiben nihil's sup his aliquam reformationem contraria scribi posse, se debere p aliquem notarii dicte Terre uel aliam personam, et si scriptam fore contingerit non ualeat ipso iure, Declaramus insup addentes qd sup pmissis expensis facien usq ad summam xx lib. sufficiat obtineri, et uinci in concilio secre-ti spali xvi adhoc ne semp ex leuib' expensis gna-le concilium oporteat fatigari.

DE ualore monetarum Cap xxv.

Monetaz usus expenden ex locoz diuersitate saepe numero uariare contingit in ciuitatib', et nos et conuenit sup illis expenden dubitare, ne igit diu ambigi et in suspenso nos fore contingat, Sta=tuimus, qd oes, et singule monete in dta Terra et eius districtu expendi possint, et debeant, put, et sicut expenduntur in Vrbe Roma, et in ciuitate urbis ueteris, et no alr, nec alio modo sub pena

xvi

xvi lib. p quolz contrafaciente.

DE electore Visorz & terminatorz & de corz off.o & mercede cap. xxvi.

Statuimus, et ordinamus, qd Potas una cum Conciliarijs et camerario d.e Terre, qui pro tempora fuint teneant quolz anno in festo Natiuitatis D. N. I. Xpti p tres annos ante, uel post prout melius occurrerit eligere, uocare, et deputare quatuor bonos uiros antiquos, et fideles Massarios, qui sint, et esse debeant Visores, et Vicarijs, et Terminatores p unu semestre proc futurz incipien à cal. Jannuarij, et ut sequit finien, quo finito alios p alium semestre eligere, et uocare mandamus, qui iurare debeant in principio anni in manib. Potatis legalr sollicitr bona fide corz off.m exercere, et ire teneant ad petitionem, et instantiam cuiuscunqz psone requirentis eos in quocunqz loco, districtus, et territorij dcæ terre ad uiden terminan, et puiden sedum opportunitatem offi ipsorz pro precio, et mercede duorz sol. qlz qualz inter

ambos

16v

ambos soluen̄ ei p qualibet contrafaciente siue
qual3 de facto p Potātem exigen̄ uolumus
qđ Potās teneat sub uinculo iuramenti facere
reuisiones, et illos, quos non reperierit obediuisse
statim constringere ad dcām penam quinq. sol;
sancimus et puidentes qđ Potās in principio men=
sis Aprilis sub uinculo præstiti iur.ti banniri fa=
ciat qđ quibet debent incidere, seù incidi facere
spēs pendentes supra uias publicas si uicinales p quā=
do tenet, et tendit eius possessio, siue fundus, quem
possidet, laborat sub pena quinq. sol p quāl3 possne
uel fundo si contrauentū fierit de mense uero Ma=
ij sequentis iter3 teneat Potās reuidere, inquirere
et culpabiles, seù negligentes dicā pena irremissibilr
castigare, et punire; statuimus insuper ordinantes qđ
si reperiatur aliquis deuastator, seù quomōs occupa=
tor uiæ alicuius uicinalis, seù communalis, ut sæpe ac=
cidere uidemus, Potās teneat, & debeat eidem tali occupa=
tori occupantes uias pcipere, & mandare qđ infra ter=
minum decem diets relaxare, et aptasse, & in pristi=

num

num statum reposuisse quo ter.^{no} elapso contrafaci=
ens, seù inobediens quilz xl.^{ta} sol. pœna puniatur, et
nihil.^{s} ad relaxañ, aptañ, et in pristinum statum
reponeñ oĩo compellat, et ne hoĩoi statuti ordina=
tio in uanum fieri contingat; Volumus qđ pti Viso=
res, Vicarij, et Terminatores, siue extimatores oẽs,
et singulas extimationes, terminationes, seù decla=
rationes p ipsos faciendas debeant Potati, uel eius Vic.
referre, quas Potas teneat sub uinculo iur.^{ti} describe=
re in suo libro cum testium duoꝝ appositione, ut q=
nocunq. opus fuit reperiri possint p psonas haben=
tes interesse in pdictis, merces aût ordinata p pdictis
Visorib, Vicarijs, seù Terminatorib hic sit, et esse debe=
at vlz. p ipsorum laborib, off.^{o}, et exercitio de die,
de de nocte ipsoꝝ durante off.^{o} custodias, seù guar=
dias minime facere cogatur, et p extimationib
& terminationib quas fecerint lucrentur, ut sup.^{a}
dictum est. parte quanđo irent ad uideñ, seù exti=
mañ aliqđ damnum, uel ad terminañ aliquem

locum

17v

locum differentem, et p quolz ter.no quem mitte=
rent lucrari debeant unum soldum p quali partiu
facien, siue patentium terminare, quorz terminati=
oni irrefrangabiter, sine aliqua reclamatione stare
debeant, nisi fraudè interminando commiserit stu=
diose ad petitionem alicuius quo casu pœnam x.lib.
quilz ipsorz p soluat, tàm terminatores, quàm illi,
qui eos corruperint dummodo de fraude corrupta,
uel simonia legme constiterit teneantur insup sub
uinculo iuram.ti dare, et consignare uiam unicuiq. posses
sioni, et fundo uiam non habenti infra decem diez
terminum postq. fuint requisiti ab aliquo patrono pos=
s.nis, uel fundi alicuius uiam non habentis p locum mi=
nus dannosum cum alijs conuecinis ipsis tn uicinis mō=
tis, uel requisitis ad uiden, et interessendū consignari
uia tali possessioni, seù fundo, etsi positam pti Visores,
seù Vicarij habere secū noluerint pntia uicinorz intali
uia consignan; statuimus qd Potas, seù eius Vicarius, de=
beat, et teneat sub uinculo prœstiti iuram.ti præcipere,

et mandare

mandare dictis uicinis, quod uadant cum dominis Vicarijs sub pœna x sol. pro quolibet contrafaciente de facto per Potestatem exigendorum, et nisi iuerint uicini, uel non iuerint terminatorum, et uiatorum dicta dicta uia facta, et assignata teneat, et firma permaneat reclamatione dictorum uicinorum uocatorum, seu requisitorum quomodolibet non obstante, et insuper decernimus, et ordinamus, quod dicti Visores teneant, et debeant reuidere omnes uias publicas communis easque cum diligentia prouidere quod sint dictæ uiæ publicæ benè, largè, latè, tersè, et non impedite occupate itaque per eas commode transiri, et ambulari possit, cum bestijs, salmis palestris dantes etiam eisdem uisoribus, et uicarijs, et concedentes pro aptandis, et manutenendis prefatis uijs publicis, latis, commodis, et explicatis, quod possint, et ualeant præcipere, et mandare uicinis adiacentium possessionum, uel alios quibus commodius eis uisum fuit, et dictas uias publicas debeant aptasse, et disgomberasse infra terminum competentem per ipsos statuendum assignandum certos dies specificatos sub pœna quinque sol.

pro arb.o

sol. p quols cui ptio.

Quod quilibet teneat ad custodiā

Cap. xxvij

Quoniam ex bona solerti, et puisa custodia locorum aiūs, ac modus delinquen pcipitur macchinantibus, idcirco p oberuatione, et manutentione pnti quieti et pacifici status Dnoz Illb, et cōis dicē terrē statuimus, et firmiter ordinamus, qd quilz homo masculus dicē terrē habitator à quatuordecim annis citra, et à septuaginta annis infra teneat, et debeat custodiam, seu guardiam facere intus, uel extra dcā terram de die, uel de nocte sedum qd p Potātem et Illb Dnos fuit ordinatum, et si forte aliquis forensis intraret dcām terram phibitus p Potātem, uel p aliquem ex custodib uerbo, uel facto psonatr capi debeat, et carcerari, et insup centum sol. puniat nisi alia suspitio turbationis status, uel maleficij p perpetrañ appareat con eum, quo casu arb.o Illb Dnoz et potatis relinquimus punien temporis, et pso=

nanum

19 bis

narum qualitate pensata, et de tali prohibitione facta
uerbo, uel facto contra forensem intrantem ut s.a cre=
datur uni de custodibus cum iur.to siue per Potatem, uel
per aliquem ab Ill.mis Dnis deputatum fuerint custodes
prohibiti permittere aliquem forensem intrare sine li=
centia si fuerint negligentes pœna centum sol. quilibet
custos negligens puniatur siue qualis, et in pluri Potatis
arbitrium temporum qualitate, ac personarum conditione dili-
genter pensatis; Decernimus quod Potas sub uinculo pre-
stiti iur.ti cum diligentia custodiri faciat dcam terram
eiusq. territorium secundum casuum, et temporum occurren-
tes opportunitates; Ita quod sub fida custodia quiete, ma=
tureq. rogatur secundum quod melius uidebitur expedire
cum plena Potate percipiendi, et ordinandi custodiam, guardiam
siue scultam de die, et de nocte cuilibet de dca terra, et
cuilibet cui fuit ordinata, seu precepta custodia cum ar=
mis, uel sine armis statim obedire debeat, et parere
prout sibi mandatum fuit sub pœna decem sol. de facto
per Potatem auferendi, et in maiori, et minori pœna pro

arb.o

arb.º deor. Dnor., et Potatis conditione psonar., et temporis qualitate pensatis ut s.ª, et nihil. seq.ti die, uel nocte custodiam facere cogatur nisi legitima causa cum pprio iur.to excusaret. Siqs autem ob absentiam negocior. suor., uel aliã suam priuatam cam psonalr custodiam sibi demandatam non fecerit teneatur, et debeat aliam custodiam soluere ad rõnem x. sol. p quolz mense, et plus arb.º Dnor. Illd, Clericos aut et notos publicos, aut scolares lras ediscentes, nec non eos, qui retinent claues portar. à custodijs p̃dictis psonalib. penitus exemptos esse decernimus.

Qd uie debeant p coem aptari, et manuteneri Cap. xxviij

Viæ autem incte si aptamine, et manutentione, uel pparatione indigerent ppr lamas, et alias quascunq. cãs itaq commodè p illas ire, et transire non posset pti uiales, et uicores p coe aptari, purgari, reparari, et manuteneri facit ut commodè p eas, et car. quaslz cũ be-

manca la @ 16 e 17 stijs

uergant cō ecclam, et ecclesiasticam libertatem, nec
non statutum eccᶜᵘᵐ S. Ro: eccle, et pacificum statum
Illᵉ Dnorum dᵉ terre, et alias put tenet, et fieri solet
secdum formam statuti posit sub rubᶜᵃ de iurᵗᵃ Pota-
tis in principio sui officij praecipere, et committere
debeat, et mandare teneat castaldo publico, et uirᵗᵒ
Nuntio dci cois, qd gnalr ad petitionem cuiuscunq;
persone requirentis debeat absq; aliqua alia spali com=
missione sibi p Illᵉ Dnos, uel Potatem facien citare
et requirere quamlʒ psonam sibi nominatā, et alia
oia, et singula sibi qmolʒ praecepta, mandata, et com=
missa fidlr, sollicitè et sine fraude exequi, et referre
ac parere in oib, et singulis reb iustis, et honestis ad
ipsius castaldi offᵐ et commissionem spectan. sub poe=
na arb.ᵒ Potatis si contra fecerit considerata tn frau-
de, et terrore, siue excessu castaldi, nec non personarū
commissione negociorum q qualitate, et quantitate pensa=
tis; statuimus insup qd Potas, uel eius uicarius teneat,
et debeat oibus dieb iuridicis, et non feriatis ius red-
dere, et administrare ad banchū iuris solite eius re=
sidentie

residentię de mane hora tertiarum cuicunque personę petenti absque personarum exceptione in ciuilib. criminalib. extraordinarijs D.D. secundum formam urorum, statutorum diligenter, sollicite, & sine aliqua fraude uel simonia iux. eius possibilitatem penitus ab eo remotis, amore, timore, odio, pretio, prece, & alia quacunque humana gratia.

DE iuramento off.° fide, & mercede castaldi cap. II.

Pręconis, & Nuntij publici usus, quem castaldum dicere solimus, quantũ sit necessarius, præsertim in iudicialib. nemo est qui nesciat; statuimus, & firmiter ordinamus, qd. castaldus dcī coīs deputanđ p consilium gnaté d.e terrę cum approbationi Ill.mi Dnōrum, & salario à dicto consilio statuenđ iurare teneat, & debeat oēm, et quamcumque psonam sibi nominanđ ad instantiam, & petitionem cuiuscunque ipsum castaldum requirentis, et relationē facere Potati, uel cui fuit facienđ de sibi commissis

diligenter

diligenter, fideliter, et sine fraude sub pœna arbitrij
Potatis uel eius Vicarij si contra fecerit, et eius relati=
oni credat plena fides in oibus ptinentib ad eius offm
et nihil. p qualz citatione, seu monitione cuiuscunq;
persone cum relatione pro eius mercedem habere, et pe=
tere non posset nisi quatuor denarios ad terrigena pro
qualz iure si aute aliquam psonam sibi commissam
pignorauerit in bonis, et rebus mobilib. ad instantiā
alicuius denarios octo recipiat pro quolz pignore qd
fecerit, et Potati assignauerit, uel creditori ad cuius
instantiam pignorabit; pro tenuta uero, seu inuesti=
tura rei stabilis unum bononenum p qualz uice de
argento recipiat; si aute p forense pignora, uel tenutas
seu inuestimenta fecerit in duplū sibi de mercede satis
fieri, et solui ordinamus, si uero extra dcām terram
ultra iactū unius lapidis supte citationes pignora
seu tenute, uel inuestiture fierent p castaldum mer
cedes, et salaria, supta duplicari ordinamus; uolumus
etiam qd dcūs castaldus sono tubę pmisso, ut mos est
banniri teneat oia ad coē spectan, et quę sibi p illi
Dños Potatem, et conciliarios demandabunt.

De citationib.

DE citationib quecunq faciend et contra heredes, & forenses cap. iii

Statuimus, et firmiter ordinamus quod siqua persona semel citata uiue oretenus, sive personaliter, aut bis domi solite habitationis coram Potestate in curia soli te residentie in termino non comparuerit, aut se non presentauerit, si in terra Baschij fuerit, contumax esse intelligatur, si cuius aduersarius contumaciam accusauerit in discessu à brancho iuris, et soluat contumax duos sol. uice qualibet pro poena contumacie, si uero bis domi citatus fuit extra terram fuit, possit secunda die comparere; si uero extra districtum Baschij fuit impune ualeat tertia die comparere, et nisi refectis expensis, et purgata contumacia non contumax in omni casu, et nihilominus contra contumaces ad instantiam petentis teneat Potestas procedere in causa ad dationem tenute pro re, et quantitate petita, et expensis legitimis per Potestatem, uel eius Vicarium postea taxandis, et talis executio, seu datio tenute in contumacia primo fiat in bonis mobilib, secundo in bonis stabilib Tertio in omnibus debitorum ad creditoris electionem reus

aut.

aut siue citatus comparens si actoris, uel citantis non comparentis contumaciam accusauerit mulctari actor debeat per potatim similiter duorum sol. pena, et audiri nō debeat contra reum iterum peten. nisi refectis expen.

DE citatione heredium Cap. IIII

Addimusque si contingerit aliquem agere uelle, uel petere contra defunctam personam, uel heredes eius, et bona ordinamus quod diversis diebus citentur in genere heredes, aut heredes esse uolentes, et pro heredibus respondere, ac bona defunctę personę defendere uolunt, et bene ualeat, et teneat talis citatio sine expressione proprij nominis heredum facta de quocumque debitore seu de quacumque persona mortua ad domum habitationis solitę talis debitoris, et defunctę personę: Adijcientes similiter ad omnem fraudem, et ignorantiam remouendam quod dicti heredes debeant diversis diebus citari bis ante residentiam Potatis, uel eius Vicarij, et in platea, et ante, et per domum defunctę personę alta, et intelligibili uoce, quibus sic factis citationibus, et proclamationibus cum castaldi relatione possit et debeat Potas ad instantiam petentis procedere contra

eos

22v

eos tamq uerè contumaces, et contra bona defunc-
te persone ad executionem, et dationem tenute
bonor. ut s.a et alias si secus fiat sit processus ipso
iure nullus; forensis aut uolumus qd citari debe=
ant p bannimenta, et pclamationes facien per
preconem coitatis in platea ante residentiam
Potatis ad hospitium, seu locum in eo foren-
ses seu psone dicti castri unde est habitator ho-
spitari, seu morari solent seu redua ac etiam ad por-
tam dicti castri alta, et intelligibili uoce bis diuersis
dieb. ac etiam expectentur p duos dies, amplius q.
alij terrigene si uero forenses pfati habitare soliti
sint seu hospitari in certo loco, uel domo dce terre
citari debeant ad domum seu hospitium solite ha=
bitationis, et nihil. in oibus, et singulis pdictis
casib. declaramus, qd contumax non possit, nec de=
beat audiri, nisi primo refectis expensis legmis p
Potatem, uel eius Vicarium cum prudentia, et mo-
deramine taxandis siue taxatis.

DE tenuta creditori concessa recolligen.

&

& uendenda Cap. V.

Tenute dationem prosequentes ad instantiam creditoris, ne suis iurib. frustari contingat; Statuimus et ordinamus, q. et quelibet tenuta seu inuestiturā siue pignoris datio creditori concessa si fuit rei mobilis, uel se mouentis debeat p. debitorem, uel eius heredes recolligi infra terminum decem diez à die datę seu concessę tenutae, uel pignoris sinò fuit rei stabilis infra quadraginta dierum numerum quib. dieb., et terminis elapsis Potas, uel eius Vicarius teneat., et debeat ad instantiam creditoris, siuè cuius interesset banniri eam, et preconizari facere sono tubę premisso ut mos est p. loca solita, et consueta d.e terrę vb3. si quis emere uoluerit dicta pignora uel tenutā ueniat ad offerendum, et emendum q. ea auctate curię bannit., et uendi intendit., e dabit., et concedetur plus offerenti, nisi creditor ipse eam habere uoluerit p. eo maiori ptio oblato quo casu cęteris anteponimus creditorem; si uò nullus obtulerit in primo, sedo, uel tertio bannimento siue obtulerit aliquis euidenter

infra

infra dimidiã iusti ptij uolumus eo casu qd cre=
ditori adiudicetur, et concedatur p Potãtem p ea quan-
titate, et pretio, quo contingerit extimari p duos
exptos uiros coiter p partes eligendos, si fuint inco-
cordia sin aut tertius extimator adiungat, et pto
pcio extimabitur p duos, ex trib extimatorib cre-
ditor eam tenutã, uel pignus recipere compellat,
declarantes insuper qd siquos pignoris, uel tenutę
fructus creditor pceperit illos sibi pro rata portio-
nis, debiti, uel expensarũ debeant computari ni=
si pignus, uel tenuta fuit ex cã dotiũ, uel alimẽ-
torũ, ite enim fructus pcepti extenuare sortem
debiti, uel expensas legimas minime debeant in
casu tamen absente debitori p extimatore eligẽ=
do; statuimus qd proximior consanguineus uel affi-
nis magis idoneus requirat p Potãtem, siue p credi-
torem si adessi uoluerit, sin aut Potãs uel eius Vicar=
rius eligat, suppleat in eligendo extimatores p ipsis
debitorib abntib, uel contumacib et pta decla=

ramus

ramus locum sẽ, et fieri debere in pignonibus et
tenutis, datis, et concessis pro debito, et quantitate de-
biti ascendentis summā scuti unius, et abinde supra
p summa, et qntitate debiti non ascendentis summam
et qntatem unius scuti tot sollennitates adhiberi tamq
de modico p iudicio non curamus, sed facta prius ci-
tatione, seu requisitione debitoris qd ueniat, seu ueni-
re debeat ad reduen, seu recolligen pignora, uel tenutà
possit et debeat Potas ad instantiam creditoris habita
relatione castaldi uendi facere, et insolutum creditori
uel plus offerenti concedere sine alijs sollennitatib prae-
missis, et roboris habeant firmitatem, sivo de pigno-
re, uel tenuta siue eorz pratio aliqd supesset ultra
integram satisfactionem sortis et legmaz expensaz
creditoris, debitoris restitui debeat, uel deponi p eo
penes idoneam personam si abesset, siue id recipere ne-
gligeret, uel recusaret suo periculo permansuz postq si
fuit data notitia, et premissis omnibus ordinamus
qd Potas, uel eius Vicarius teneat, et debeat scri=
bere, et mentionem facere in scriptis in suo lib. sub

poena

24v

poena x lib.m tpe sindicatus per Potatem, uel eius V.m incurrenda; Statuimus insup ordinamus qd siquis contradixerit castaldo cois facienti siue facere uolenti signum uel tenutam de commissione et mandato Potatis, uel eius Vicarij itaq non fecerit siue facere non potuerit poenam arbitrio SSS Dnoz et Potatis uel qualz se nouerit incurisse facti, et personaz qualitate pensatis.

DE modo pcedendi in ciuilib causis Cap. VI.

Cause breuiores ciuiles non excedentes ualorem, et quantitatem unius scuti altoris iuramento cu uno idoneo teste decidantur, et in his cais summarie, et de plano sine strepitu, et figura iudicij procedatur absq alia aliqua obseruatione alicuius solltis et substantialis iudicioz sed solummodo attenta, et inspecta facti ueritate ab uno scuto supra porrigi debeat libellus seu fiat petitio in scriptis p Potatem et

et det

det terminus reo quinque dierum ad opponen, et contradicen quicquid voluit, quo ter.o elapso Potestas faciat litem contestari, et de calumnia iurari per utranque partem; possit tamen actor mutare, corrigere, emendare, addere, vel diminuere libellum, sive eius petitionem productam, quamcunque ante litem contestatam, nec aliquas expensas propterea reo reficere teneatur per talem mutationem ante finè causę, nisi reus declararet super mutata petitione nole contendere, seu litigare, tali enim casu, actor expensas quas reum facere fatigauit, ex inepta sua petitione reficiat legime taxan per Potatem; postea assignari debeat terminus octo dierum ad probanda incumbentia super petitis, et oppositis hinc inde quo termino elapso nisi aliā dilationē, vel termini prorogationem petentibus concedere Potas oportere cognouerit sollicitè procedere debeat ad ulteriora pro expeditione causę usque ad sententiam diffinitiuam, et ipsius sntiæ executionem nisi in tempore legitimo talis sntia fuit opportunè suspensa; et nihil declaramus quod Potas in omni causa coram eo uertente tenet, et debeat uictū victori in expensis legmis condēnare per ipsum vel aliū

cui

25v

cui de iure competit taxandis, nisi ex iusta cam liti=
gandi ~~ubi iniquam fuit~~ uictum absoluere ab expen=
sis; Preterea aut sancimus qd in causis omnibus in
quibus summarie procedi ordinatum extiterit, nega=
tio, siue responsio negatiua facta in iudicio per reũ
conuentum pro litis contestatione habeat, si p̄rote-
statum fuerit, quod non aio litem contestandi, nã
eo casu minime intelligatur litis facta contesta=
tio in causa, anteq̃ datus fuerit terminus ad probã=
dum.

VT intra certum tempus cãe ciuiles terminent. Cap. vii

Finem latib. imponere cupientes, ne immortales fieri
contingat quoniam litis diuturnitas hões satis a=
nimo, et corpore, et quidem non sine magnis sumpti=
bus, et temporis consumatione, immo qd plus est ut
plurimum crescente seu durante lite animi homi=
num irritantur ad cogitationes iniquas, et ad crimi=
nalia sæpe numero decibilib. causis terminatur
euentus; Statuimus igitur, et firmiter ordinamu

qd

quod Potas, uel eius Vicarius teneat, et debeat quascunque ciuiles lites, et cas, seu controuersias spatio duorum mensium continuorum à die quo incohate fuerint coram eo per productionem libelli, siue petitionis numerandi terminare, et per sententiam diffinire nisi aliqua iusta cā animum iudicis mouente dictum terminum prorogare uideat, aliàs ipsum parti læsæ ad interesse teneri declaramus, nisi forsan de partium uoluntate fieret, quod tempora non current, seu per compromissum uel aliter supsedet, aut id quando peteret consilium sapientis super dicta causa tunc enim predicta tempora currere non intendimus, si uero forsitan ex alicuius partis defectu siue culpa, seu fraude acciderit eam partem in expensis Potas, uel eius Vicarius debeat condemnare.

DE partito faciendo per iuramentum decesiuum

Cap. viii

Statuimus quod siquis in iuditio petierit ab aliquo sibi dari, uel fieri, aliquam rem, seu quantitatem, seu aliud quicquid fuerit quomodolibet petitum in facto, specie, uel quantitate consistens, et petens, offerat stare iuriiurando rei iuentio super petitis, aut ipse iurari debeat, tunc

Potas

96v

Potas, uel eius Vicarius cogere, et compellire reum conuentum ad iurandum tactis corporalr̃ scripturis, si uera sunt illa, quę actor petit, et sup quibus partitum facere nititur de iurando, aut sibi iuramentum referendo; Etsi reus ipse conuentus iurare recusauerit, seù neglexerit, aut actori iuramentum referre noluerit, seù retardauerit, statim Potas actori prestare debeat iuramentum super petitis amplius reo retardante non expectato, quia manifeste turpidinis, est iurare nolle, nec alteri referre iuramentum; delato igitur iuramento actori, uel reo, id qd̃ fuit iuratum, Potas absoluen̄, uel condēnan̄ decidat, et ex qua turpe inretractabili ueritate, nec possit, ab hm̃oi iuramentali decisione appellari; declarantes pm̃issa locum habere quando de facto proprio fiat hm̃oi partitum, siue prepositio de iurando, et tali iuramentū litis decisiuum offerat, siue referatur, non aūt quando partitum fieret de facto alieno; uolumus tn̄ qd̃ si forsan p duos idoneos, et oi exceptione maiores testes, seù p instrumentum publi-

cum

cum tali decisiuum iuramentum reprobaret infra terminum decem dierum poenam arbitrio Ill. Dñorum, et Potatis se nouerit incurrisse de periurio reprobato, et ad rei, uel quantitatis petitę, uel obtentę ex tali iuramento, restitutionem integram compellatur cum effectu, iuris cōis in contrarium dispositione quomodolibet non obstāte

DE termino in confessis Cap. viiii

Quoniam in confessu partes iudicis dūtaxat in exequēdo fore iura testantur, Propterea statuimus, et firmiter ordinamus, quod confesso in iudicio id quod ab eo petitum fuit Potas debeat terminum decem dierum statuere ad soluendum, et satisfaciendum regularitè, et plus, et minus prout uidebitur Potāti, uel eius Vicario magis expediri quantitate rei, uel summę petitę, et personarum conditione, et qualitate pensatis, quo ter.° elapso si nō soluerit seu satisfecerit executionem committat, et faciat Potās contra reum confessum realiter et personaliter ad petitionē creditoris.—

DE productione testiū, & qui testes esse nō cogantur Cap. x.

27v

Testium productionem, quod necessarium fore cogi=
tantes; statuimus quod si quis ad suorum iurium pro=
bationem testes aliquos producere intendit, facere te=
neat, et debeat illos citari per castaldum cois, et si=
militer faciat citare partem, seu personam, cuius in=
terest, seu interesse posset, coram Potate iudice, seu ar=
bitris, siue alis quocunque oporteret ad uiden iurari
testes pro tali die, et in die iuridica debeat dare iuramē=
tum ipsis testib de ueritate dicenda sup petitione, et ar=
ticulis, ac tota causa remotis odio ab illis, honore, timo=
re, praece, pretio, et omnia alia humani gratia, et si
forte citati, uel relati testes comparere neglexerint,
mulctentur, et pignorentur per Potatem, uel eius Vi=
carium in xx sol. ad plus uice qualibet, qua non com=
paruerit ad mandata Potatis, uel eius Vicarij, ne
ueritas occultari contingat in praeiudicium alicuius;
Sed quoniam cogitamus aliquas certas coniunctas
scandalum non paruum de facili generare posse, si
ad testifican cogerentur; Ideo eas personas cogi non pos=
se declaramus, que sunt iste vz. Pater, et Mater, A=

uus

Auus, et Auia, filij, nepotes, soror, frater carnalis, Vir, et uxor, socer, gener, socrus, nurusq. personę ad inuicem testificari minime cogi possent inuicte, uolentes aut non prohibemus, et nec declaramus procedere si alr ueritas negotij de quo quæritur haberi possent, testib' igitur examinatis ad petitionem partis petentis, altera parte citata, uel pnte, Notas, iudex, siue arbiter aperire, et publicare faciat dicta testium, et totum processum partib' uidendi copia facta, si uoluerit, statuendo partib' terminū triumdierz ad opponendum, & plus, et minus, prout sibi uisum fuerit oportere

In quibus caīs summarie procedat' cap. xi.

Summariè, et de plano singulariter, sine strepitu, et figura iudicij sola dūtaxat facti ueritate inspecta ordine sollenitatib', substantialib' iuris pænitus omissis audiant' intelligantur, cognoscantur, terminentur, et decidentur causa alimentorz ecclesiarz, et ecc.carz personarz, et religiosorz hospitaliū, miserabilium personarz, minorz, uiduarz, pupillorz non habentium in bonis xx lib. denariorz cāe dominorz III, cōis, contra spāles personas disgomberationis causa pensionis, census, redditus, cibi potus, mercedum, &

28v

salarioꝝ, ex quacunque causa, et cuicunque debitoꝝ
turbatę, uel turbandę possessionis reꝝ alicuius receptaꝝ
in dicta terra, uel eius districtu, et ter.^rio ēa dotiū
donationis ꝑpr nuptias, siue honorantiaꝝ reꝝ parafrae=
nalium, et iocalium reꝝ cōium dotium donationis ꝑpr
uię, itineris, et cuiuslꝫ seruitutis redibitorię, et quanto mi=
noris bestiaꝝ uenditaꝝ, et non uenditaꝝ fide iussoribus
damnificatis tempore messium, et uindemiaꝝ negotijs, ui=
ni, musti, et grani uenditi, et terratius omni tempore,
et de ratione, tutela, cura, uel negociationis cuiuscunq.
finita redden; et insup causę, quę uertuntur inter
consaguineos, et affines, usq. in tertium gradum secun=
dum ius canonicum numerandum, in quib. omnib.
minime possit appellare ante sententiam diffinitiuā

Quibus diebus, et temporibus ius reddat uel non

cap. xij

Dieb. et temporib. inctis statuimus, et ordinamus qd Potas
uel eius Vicarius ius reddere, et seruare non possit in d.^a
terra alicui personę nisi in casib. ꝑmissis, et inferius ā=
notatis vłꝫ in cāis comunalib. in salarijs messoꝝ, et ope=
rarioꝝ in cāis alimentoꝝ fructuum, et uecturariū ani=

malium

maliu dutaxat feriati aut dies, et tempora quib, ius reddi, et administrari alicui non possit hi sunt vz Natalis D. N. Iesuschristi s. Stephani, Io. euangelistę, et Io: Baptę, s.torz Innocentium, s. Siluestri, dies circuncisionis, Ephyfanię, primus dies quadragesimę per cinerem cumduob dieb praecedentib, et septem sequentib, dies Ascentionis, oes dies dominicales, dies dominicus Pascatis resurrectionis D. N. I. C.sti, cum septemdieb pcedentibus, et septem sequentib, dies Ascentionis dni, dies festiuitatis Aplorz Petri, et Pauli, corporis xpti, quatuor festiuitates gloriosę uirginis Marię mater I. C, dies festiuitatis Aplorz Petri, et Pauli, et aliorz oium Aplorz et Euangelistarum, dies omnium storz in cal Nouembris, dies s.ti Laurentij, Nicolai, Valentini, sti, Antoij abbatis, et s. Antonij patauij, s.tę Marię magdalenę s. Chaterinę, s.ti Blasij, s. Cipriani, s.tę Lucię, s.ti Luminatę, et quatuor Doctorz Eccłæ, item et tpe messium, et uindemiarz ius reddi phibemus proeo, et tanto tempore pro quanto Ills Dnis, et Potas uidebit ordinatz. Quod causę compromictantur

Cap x iij

29v

Si fuit lis, questio, siue controuersia de quacumque re, et quantitate, uel causa, inter consanguineos, et affines usque in tertium gradum inclusiue secundum ius canonicum numerandum non liquida per instrumentum uel confessiones Potas, dictae terrae, uel eius Vicarius teneatur, et debeat ad petitionem cuiuscumque personae de populo, etiam non litigantes sub uinculo praestiti iuramenti, et poena + sol. tempore syndicatus perstluen dictam litem, et questionem, controuersiam, siue causam, in aliquos consanguineos, uel affines si reperiantur, sin aut in Amicos coes concorditer eligen compromitti facere intelligen audien cognoscen, et fine debito terminandam infra unum mensem sine strepitu, et figura iudiciaria altè, et bassè de iure, et de facto, praedictos contrites, et coniunctos consaguineos, uel affines ad concordiam reducere, quos arbitros Potas compellere debeat ad terminan infra dictum terminum si acceptauerint cum poena decem lib. ipsos arbitros incurrenda si non terminauerint; et nihil. eos et post terminum elapsum terminare compellat, quae terminatio, siue compositio ualeat,

& teneat partib. p̄ntib., uel absentib. citatis, uel non citatis, dieb. feriatis, uel non feriatis, dummodo infra decem dies parti absenti tale laudū, siue compositio fuerit intimata; declarantes et q͞d quilibet litigantiū et extranea persona possit, et ualeat coram Potate, uel eius Vicario, uel alia quacunque curia dicti castri petere inchatam litem, causam questionem, siue controuersiam, si liquida non fuit per instr̄m, uel confessione compromitti de iure, uel de facto p͞ut partes compromittentes fuiñt in concordiam, et Potas consimili facere teneat. ad petitionem litigantis, siue actoris, siue rei conuenti, et hoc fieri possit, et locum habeat usque ad terminum, qui datur in causa ad proban. exclusiue postea uero fuit datus terminus in causa ad probandum extraneę personę litigantes ad compromissum facien. minime audiat., sed incohatā litem et causam prosequat.; Volumus tn̄, tempus compromissi durare per unum mensem, si alr. tempus non fuit per compromittentes declaratum addentes insup. in p̄dictis oibus, q͞d in casu discordię arbitroꝝ deputatoꝝ debet Potas, uel eius Vicarius cogere ipsos

arbitra

arbitros non concordes ad eligen. alterum tertium uirum idoneum arbitrum cum eis, partib. tamen legitime non suspectum.

DE sententia, et laudo exequendo Cap. xiiii

Sententias ratè latas, lauda, arbitria, arbitramenta diffinitiones, et amicabiles compositiones appellatione, aut recursu ad arbitrium boni uiri, uel ad superiorem iudicem legitime non suspectum, nec non et dispositiones defunctorum haetenus factas, et in futurum faciendas ad pias causas iuxta uoluntates disponentium Potestas, uel eius Vicarius exequi teneat, et debeat ad instantiam cuiuscunque petentis summarie simpliciter, et de plano sine strepitu, et figura iudicij infra terminum xv. dierum sine aliquo alio libello, sed tantum sufficiat producere dictas sententias, lauda, arbitria, arbitramenta, dispositiones, seu compositiones, et ultimas uoluntates, nisi aliqua fuit oppositio, siue exceptio ex aduerso opposita, quae de iure talem executionem faciendam meritò retardaret quo casu uolumus praefatis oppositis exceptionibus mature discussis iustitia mediante, et habito sapientis consilio si uisum fuerit

expediens

expediens expensis tamen partium causa termine=
tur, et decidatur.

Qualis, et in quib. bonis fiat executio uel nō cap. XV.

In reali actione fiat executione in ipsam rem petitam,
etiam si post motum iudicium in aliam personam res ipsa
transacta fuit, et nihil. condemnatus ptr compellatur, et
in eius bonis fiat executio prout uictor elegerit in psonali
uo actione fiat executio put continet in libro statuti,
sub rubrica si de debito apparet publicum instrum, et sē=
per tamen intelligit prohibita, siue tenuta, siue aprehē=
sio bonoꝝ quoꝝcunq. ex debito auctate curię uel instri
facien posse fieri in bobus aratoriis, in farina, in tegu=
lis, siue canalib. tectoꝝ, in uestib., seu pannis prousu
personę in pannis lectoꝝ, in armis, si alia bona, et res ad
debitum sufficientia non reperiuntur; Et nihil. Potas, uel
eius Vicarius, siue castaldus executionē faciens in p=
dictis bonis, si alia bona ad debitum satisfacien repe=
riuntur xx sol. pæna uice qualibet puniatur Ill. Dnis
dictę terrę applicanda.

Si

Si debito appareat pub.m instrum, uel apodissa

Cap. XVI

Statuimus, et firmiter ordinamus, quod si de aliquo debito appareat publicum instrum sntia praeceptum, seu Apodissa, uel cedula, siue scriptura, scripta de manu debitoris, uel de eius uoluntate, de quacunq. re, quantitate, uel causa, aut quicquid dare peti, uel facere teneat aliquis, et tale quid apud Potatem, uel eius Vicariu peteretur ad petitionem creditoris, statim Potas, uel eius Vicarius tenore ipsius instri, sntiae pcepti, apodissae, uel cedulae pdictae uiso, et lecto, statuere, et assignare debeat debitori ter.m trium diez ad soluen, et satisfacien suo creditori de contentis in talib dictis instrumentis, apodissis, siue cedulis. saluis, et reseruatis in tali praecepto, et termino ipsi debitori statuto his tantum, et dumtaxat exceptionib vz solutionis satisfationis, transactionis, falsitatis, rei iudicatae, et pacti facti de non petendo, quas exceptiones, uel quatz ipsaz obiciens pbare teneat infra dictu ter.m trium diez sibi datum, et assignatum ad satisfacien, et si talis debitor obiciens homoi exceptiones, uel quamlz ipsaz

easq. oppositas non probauerit cum effectu, ut nihil op=
posuerit interro pdea, contra ipsum statim pnuntietur,
et committatur executio in persona, uel bonis prout cre=
ditor elegerit; hoc tantum declarato, qd una uia per
creditorem electa in executione facienda, alteri non
pjudicetur, donec creditori fuit integrè satisfactum,
uel adimpletum. contra mulieres aut bonę famę iuri
cōi inherentes phibemus omnino executionem fieri p=
sonalem p ciuili debito, easq. capi, et carcerari, seu de=
tineri posse ptr in carceribus phibemus, nisi publica fu=
īt meretrix, uel fuit publica uox, et fama contra
eā de eius meretricio, et mala uita; instris uo sntijs,
scripturis, uel apodissis, siue cedulis extra districtum
dicę terrę celebratis quotz de iure communi competens
et legima exceptio possit opponi.

DE refutantia facienda Cap. xvj

Quia accidit sæpenumero ex debitorz simplicitate eorz
debita soluentium, et instra debiti minime cessantiū
spatio temporis intercedente siue mortibz creditorz uel
debitorz

debitorum item debita satisfacta tamquam non soluta reperi=
ti, siue per fraudem, siue per ignorantiam occurrat; Sta=
tuimus, et firmiter ordinamus fraudis, et ignorantijs pro
uidentes, quod quelibet persona habens instrum, siue apo=
dissam, uel aliquam scripturam alicuius rei, uel quan=
titatis sibi ab aliquo debito, seù promissè statum quod fuit
sibi integrè satifaltus de contentis in illo, uel in illa teneat
et debeat suo debitori illud instrum, uel illam scripturam
assignare, tradere, et restituere sub poena centum sol. ui=
ce qualibet qua fuerit sibi per Potatem, uel eius Vic.^m preceptum
siue mandatum si contrauenerit, seù restituere, uel trade=
re recusauerit, seù neglexerit, nisi cum iuramento talis scri=
pturis non habere, uel habere posse, quo casu teneat, et
debeat talis creditor satisfactus refutationem facere de
rebus, et quantitate satisfactis ad sensum sapientis, et illius
qui debita satisfecerit substantia nihilominus ueritatis non
mutata.

Quod prius conueniat principalis quam fideiussor

Cap. xviij

Nulla

Nulla quol3 obstante renunciatione, et cum iuramēto
facta, p̄ntis debitor, uel obligatus si p̄ns fuerit in di=
strictu dc̄ę terrę semper prius conueniri, grauari, et
discuti debeat q̄uam fideiussor, seu illi qui pro altero se p̄ntr,
uel q̄mol3 obligauerit, et facta legīma excussione contra
p̄ntem, fiat contra fideiussorem, uel alr q̄mol3 p altero
obligatum, et quil3 fideiussor, uel pro altero quoml3 obli=
gatum fuit postq̄ steterit in obligatione p sex menses
rep̄ntando p̄ntem debitorem coram Potate, uel eius Vic.o
citato tamen, uel p̄nti creditore, et eo cuius interest ipso
iure sit liberatus; et et, ante quandocunq3 si debitor p quo
fideiussit, seu se q̄mol3 obligauit suspectus, et fugitiuus
assereret; nam tunc Potas, uel eius Vic.us teneat, et debeat
uinculo praestiti iuramenti dcum p̄ntem ~~creditorem~~ debitorem
carcerare donec securitatem similem, uel idoneam fide=
iussionem creditori dederit, et si forsan dcum debitorem
p̄ntem capi, et carcerari non potuisset dcā fideiussio
firma p̄maneat; insup decernentes, qd si eius bona
fuerint p creditorem apprehensa, uel soluerit creditori
uel iura cessa habuerit, uel fuit condemnatus, uel
preceptum

præceptum habuerit de soluendo quoquomodo apparu=
erit damnificatus ipse, uel sui heredes nullo statuto
supra, uel infra posito quomodolibet obstante habeat legiti=
mā causam, et Potatem bona creditoris, uel illius pro
quo se obligauit, seu cuius obligationem principaliter, uel inso
lidum se susceperit possessa à debitore, uel eius heredibus
tempore factæ obligationis propria auctoritate capere et ap=
prehendere, possessionemque ipsorum tenere, uendere, alienare
et insolutum pro integra parte damnis, et interesse retinere
usque ad plenam, et integram ipsius damnificati satisfati=
onem, sine aliqua denuntiatione, sine subastatione; Et
nihilominus Potas, uel eius Vicarius teneat, et debeat sub uin=
culo præstiti iuramenti, et poena decem librarum ad instā=
ntiam, et petitionem cuiuscunque prædictorum, et eorum he=
redum habentium iura cessa ab eis sine aliqua citati=
one, uel requisitione compellere personaliter huiusmodi debitorem, uel
heredes eius donec damnificatum, et eius heredes conserua-
uerint indemnes penitus, et sine damno nulla exceptio=
nis, uel temporis cuiuscunque præscriptione quomodolibet obstante;

Addimus

Addimus q(uod) si creditor iura sua o(mn)ia, que habet contra p(rese)ntem debitorem, recusaret tradere, aut fideiussori, seù pro altero obligato, ut supra cedere minime debeat audiri contra ipsum fideiussorem, uel pro alt(er)o obligatum, et insuper creditor recipere teneat(ur) de bonis p(rese)ntis debitoris, et que non possit aliquo modo recusare à predictis fideiussoribus.

DE bonis offerendis per debitorem Cap. ~~viij~~ XLX

Liceat debitori si debitu(m) lib. denarior(um) excesserit offerre de bonis suis creditori pro satisfacien(do) debito, dummodo bona sua mobilia, et postea stabilia significauerit, quor(um) electio sit creditoris cum moderatione tamen, equidentie debiti extiman(da) fidel(ite)r cum iuramento per duos bonos uiros eligen(dos) co(mmun)iter si concordauerint, sin' aut Potas, uel eius Vicarius debeat tertium extimatore(m) eligere, qui tres extimatores, uel duo ex trib(us) teneant(ur) et debeant duor(um) dier(um) extimasse sub pena xx sol. pro quolib(et) incurren(da), et tamen postea pena soluta, uel non sub eadem poena reiteranda extimare compellatur

et talis

34v

talis facta extimatio ualeat, teneat firmitatis robur, et nequeat impugnari, et tamen debitor teneatur creditori facere contractum uenditionis pro dicta quantitate, re, et pretio quo fuerit per extimatores extimata.

Q(uod) minores non contrahant nisi modo subscripto Cap. xx.

Ut minori facilitati in omnibus succurratur quia sæpe contingit eos in quorum gestib(us) eorum facilitate ac et dolo, et fraude contrahentium decipi, et enormiter lædi; statuimus, et firmiter ordinamus, q(uod) minores uiginti quinque annis non possint de bonis suis uendere, donare, permutare, alienare, et in emphyteosim concedere, seu alr locare adlongum tempus obligare se, uel eius bona, nec alr q(uo)mo-libet contrahere, nec aliquem contractum, uel distractum facere in ipsorum minorum p(re)iudicium sine p(rese)ntia, et consensu duorum suorum proximiorum consanguineorum, et cum auctate, et decreto Potatis, uel eius Vicarij, si curatorẽ, uel tutorẽ aliquem non habuerint, siuero tutorem, et curatorem habuerint:

habuerint possint supradictos oēs, et singulos celebrare contractus, uel similes cum pñtia, et consensu, ac uoluntate et auctate dicti sui tutoris, uel curatoris, & Potatis, uel eius Vicarij decreto; et si altr contraxerit, uel sese obligauerit talis contractus, uel obligatio præsumatur dolo, fraudeq; extorto, et non ualeat ipso iure, et si fuerit in eo appositum iuramentum in preiudicium istorũ minorũ, et illo utens contra minores, et eius heredes pœna x lib. puniatur, quoquo denunciāte non obstante forsan, qd minor contrahens dixerit se maiorem cum iuramento, et benef.o minoris ætatis cum sacramento expresse renunciauit, et hoc idẽ per omnia statuimus obseruari in filio familias habens patrem sanè mentis et non furiosum, uel mente captum, uel absente à dcã terra, et eius districtu per plures dies adeoqd faciliter ipsius Patris præsentia, et consensu haberi nõ possit.

Qd mulier habens filios non possit testari, nec contractum facere extra eorũ psonas. cap. xxi.

Fragilitati mulierum occurrentes, statuimus, et firmiter ordinamus, qd mulier habens filios, uel filias, et maxime ex diuersis matrimonijs procreatos, non possit quoquomõ testari, codi-

cillari

35v

codicillari, nec aliquem contractum, uel distractum, siue ul=
timam uoluntatem facere extra personas filiorum, nec filios, uel
filias suas priuare possit dotib., et bonis suis quoquomodo, nisi solu=
mò x libris pro Deo, et anima sua relinquere possit, et si co=
tra facere tentauerit, uel ad actum contra faciendi uenerit
tunc tale testamentum codicillo, et ultimę uoluntates siue
quisuis alius actus, uel contractus sint nullius efficacię, ro bo=
ris, uel momenti; Et nihil.us talem contrafacientem inhabi=
lem reddimus, quod illud, et illum actum, et illo utens pu=
niatur arbitrio Potatis quoquo denuntiante; Et idem per omnia
ordinamus in muliere carente liberis, si habeat fres carna=
les masculos, uel frum masculos filios, ut supra contrahere
tantum possit, tamen mulier habens filios seù fres carna=
les, uel frum filios, ut supra contrahere, et se obligare,
uel uendere de bonis, et rebus suis causa utili, et necessaria
interueniente que causa probetur; et asseratur per duos pro=
ximiores consanguineos liberorum coram Potate, uel eius
auctate; et nihil. nulla mulier nupta, et marito tra=
dita possit aliquem contractum facere sine presentia

et uoluntate

uoluntate mariti, et duor proximior consanguineor maxime de re exceden ualorem quinquaginta sol., et si secus fecerit talis contractus sit ipso iure nullus, etiam si iuramentum de eo obseruando, uel non contrauenien interuenerit, quia ea fragilitate qua inducitur ad contahen eadem etiam ad iurandum inducitur.

Qd mulier nupta à pre, uel fre ab eis psumatr dotata, et dote sit contenta Cap. xxij

Mulier nupta à patre, uel fratre ab eis presumatur dotata, et mulier nupta, uel non nupta, et discendentes ab ea p lineam femininam patri, uel matri, auo, uel auię, fratri, uel sorori, uel alicui ipsor non succedat ab intestato existēte masculo uno, uel pluribꝰ ex linea masculina, ex qua ipsa mulier descendat, sed maritetur, et dotitur arbo duorum ppinquor, et proximior consanguineor ex parte patris si extarent sin aut ex parte matris, secundum personar conditionem et ponderar facultatem, et consuetudinem dictę terrę, et unica dote sit contenta ex quibuscunque bonis paternis maternis, auitis, fraternis, sive Zeanis, et si maritare se uellet

uel

36v

uel aliam uitam eligeret tantum habeat quantum
illa, que maritaretur, si aut Pater, auus, uel frater,
siue patruus mulieri dotem relinqueret, tali dotis
relicto debeat stare contenta, et plus petere non possit
in bonis paternis, maternis, uel auitis existente masculo
si hi sunt fres ex utraq. parente coniuncti, cum con=
sanguineis mulier in paterna hereditate non succedat;
si uero sunt filij masculus, et foemina ex diuersis ma=
trimonijs nati tunc filia foemina succedere
possit cum fratre ex alt.o matrimonio nato in dote et
bonis maternis, neruntamen si contigat talem frem qui
sororem excludit à suptis bonis mori sine filijs leg=
mis, et naturalib., uel descendentib. ab eo uiuente tali
sorore, sicut supra exclusa, tunc, et eo casu statuimus
quod illa pars, seu res, et bona hereditaria, à quà talis
soror fuit exclusa reuertatur ipso iure sine aliqua dimi=
nutione

diminutione ad talem sororem exclusam àc si nunq. à dca portione, siuere fuisset exclusa; uolumus tn quod si talis mulier dotata uidua remaneret possit ad domum redire cum frib. et ibidem à fre uno, uel plurib. gubernari debeat, donec honestam uidualemq. uitam seruauerit, fructus tn dotis sue pro eius gubernio contribuendo quoniam in fauorem masculoz hec pntr ordinamus ad preseruandum cippum, et familiam masculorum, declaramus in arbitrio, et electione masculoz fratrum uel nepotum esse dotan conuenienter mulieres, ut s.a dictu est, aut eisdem mulierib. portionem integram sibi spectantem, et legali successione de bonis oibus paternis, maternis, fraternis, et auitis uel alr qmlibet puenientib. equatr cum masculis succeden. et sin masculi forent in nihilo excludantur.

DE alimentis pstandis ex dote cap xxiij

Patrimonium mulieris dote esse nulli uenit in dubiu et de quo alimentari conuenit, et iuuare caspr Statuimus, et firmiter ordinamus, qd quecunq. psona, que

retinet

retinet, seu habet, aut debet dotes, uel res dotales ali=
cuius mulieris teneat, et debeat tali mulieri, ad p̄=
stan̄, et satisfacien̄ alimenta pro quantitate, et ualo=
re dictę dotis, quam retinet ad rōnem xv denar̄
pro quatz libra den. dictę dotis anno quolibet nisi
citata dicta muliere prefata dos poenās idoneam p̄
sonam deposita, si eam mulier ipsa, cuius est dos, re=
cipere neglexerit.

DE contractib' augumenti dotis, et de recognitione debiti cap xxiiij

Quoniam frequenter accidisse cognouimus, q̄d in fraudē
creditor̄ maritus, aut socer dotes augent uxor̄ aut
nurum; ideo statuimus, et firmiter ordinamus q̄d oīs
contractus augumenti dotis p̄sumatur fictitius, simula=
tus, et pro mariti, uel soceri defensione factus, et in fra=
udē creditor̄ nisi legīme p̄betur, q̄d tale dotis augumentum
de bonis uxoris, uel nurus, uel de bonis alterius cuiuscunq.
p̄sonę aliunde peruenisse contemplatioñ occone sub noīe

dictę

dictę talis uxoris, uel nurus; et insuper ordinamus, et pro=
hibemus hmoi contractus morte uiri, uel soceri confirma=
ri in preiudicium creditorum, uel curię et ex malefitio uel qua=
si; sancimus tn qd contractus siue confessiones dotium, uel
alterius cuiuscunq. rei recognite, qui et quę constante matri=
monio celebrant intra uirum, et uxorem non ualeant ipso
iure nisi talis contractus fuerit per uirum celebratus de
pntia, et consensu duorum proximiorum consaguineorum si requi=
siti adesse uoluerunt coram Potate, uel eius Vic.o, et eius de=
creto, et auctate interueniente; Si uo maritus, uel socer in suo
testamento, uel quauis alia uoluntate recognouerit dotem uel
aliam quamcunq. qntitatem, seu res habuisse, et recepisse ab uxo=
re, uel nuru, uel de bonis, et reb. ad uxorem, uel nurum specta
ntib., et sibi relinquerit: uolumus qd talis recognitio, et dis=
positio, e sit nulla, et non ualeat in preiudicium aliorum nisi
maritus, uel socer cum iuramento affirmauerit in tali eius
testamento, et ult.a uoluntate sic fuisse et esse uerum prout
in recognitione, et dispositione predca asseruit, et iurauit
quo casu ueras dotes, et recognitiones esse presumimus, et no

in fraudem

in fraudem alicuius machinant mortis . n . recognitio, et iuramenti religio simul iuncte dispositionē, et omnem fraudem in alterius preiudicium psumptive excludunt.

DE successione mulier; & de lucris faciendis soluto matrimonio Cap XXV.°

Decedente muliere ab intestato post consumatum matrimoniū sine liberis maritum, uel eius heredes nihil decernimus lucrari de dotib', et reb' dictę mulieris, et tam dotes, q' omnia bona mobilia, seu parefrenalia restitui uolumus heredib' exceptis bonis mobilib', rebus iocalib' consumptis seu atr alienatis per dictam mulierem matrimonio constante, et exceptis reb' eidem mulieri donatis ab ipso marito, seu amicis concessis; Mulier uero non habens filios, uel filias, nepotes ex filio masculo, nec habens frēs carnales, nec nepotes ex frē similtr masculos possit, et ualeat de dotibus, et bonis suis contrahere, et liberè disponere q̄ et sicut iuris cōis dispositio permittit, et tamen si eius maritus eam disponere phibuerit, uel sendū eiusdē uiri uolūtatē compulerit eam disponere iussu, timore, ui, metū dolo reuerētia

dolo, reuerentia maritali, uel minis talis facta dispositio
nihil ualeat; et ipse Maritus omni commodo sibi obue=
niente sit priuatus. Soluto aut Matrimonio Morte
Viri, lucrari debeat Mulier donationes propter Nuptias,
siue honorantias de bonis praedefuncti Mariti ad rationem
decem pro quolibet centinario dotis suae, Marito iam cum
effectu persolutae; si superuiuunt ex dicto Matrimonio filij, seu
non superstiuit. Quae dotes si fuerint in bonis stabilibus
consignatae statim restituant; si uerò in pecunia infra
annum post Mortem Mariti minimè compellantur
haeredes Viri; Et nihilominus interim mulier alimentet.
et stare possit in domo, et super bonis Viri sui praedefuncti ali:
mentanda donec fuerint sibi dotes suae cum praedictis ho:
norantijs integraliter restitutae. Declaramus insuper quod
Anulum sibi Mulieri immissum, et cum quo Mulierem
Maritus ipse desponsauit in digito anulari subarrando
Mulier lucretur, et habere debeat, si extat tempore Mortis
Mariti, et matrimonij soluti; Caetera aut huiusmodi
relinquimus dispositioni Juris Cōis, nisi alia in praedictis
extaret consuetudo dictae Terrae, ad quam consuetudinem
remittimus occurrentes casus, et secundum eam seruari
et terminari uolumus in praemissis et ferentijs.

Quod Potas faciat librum actorum Ciuilium
Cap.º XXVj.º

Statuimus firmiter ordinantes, quod quilibet Potas
dictae Terrae, uel eius Vicarius, qui pro tempore fuerit

39v

teneat, et debeat scribere, seu per eius Notarium scribi facere omnia acta, et actitata ciuilia, et quae ciuiliter coram eo in eius Curia fuerit, et de dictis actis ciuilibus librum facere ligatum, et ligatum in publica forma in principio et fine de cartis bambacinis, et quem librum dimittere debeat, et relaxare publicatum in fine sui Officij, in manibus Ill. Dnor dictae terrae, et quem librum si Potestas non fecerit, aut factum non relaxauerit, ut est s.a dictum, poenam se nouerit incurrisse x lib. de facto auferen. tempore sindicatus; Et nihilominus teneatur ad damnum et interesse cuiuscumq. personae, ac etiam cois querelantis, librum seu actorum ciuilium praedictum fore, et esse uolumus signatum per numerum cartarum, et ipsum, ut s.a relaxatum publicatum sine aliquo alio pagamento.

Quod forensi ius non reddat sine fideiussore

Cap.o XXVIJ.o

Terrigenas eludi pluribus expensis, et fatigari à forensibus litigando contigisse Magra experientia edocti: Statuimus nullum forensem a Potestate dictae terrae audiri debere quomodolibet petentem aliquid sibi dari, uel fieri contra terrigenas, et habitantes personas quadam, nisi primo cauerit de stando iuri, et soluere iudicatum in causa reconuentionis, et de reficiendis expensis in casu succumbentiae per idoneos fideiussores, uel bis incasu succumbentiae per idoneos fideiussores, uel bis pignora, et si secus factum fuerit processus, et acta

quaecum

quocumq. non valeant, et nullius sint roboris, vel mo:
menti ipso Iure, nisi atr expresse consenserit.

De Iurando quem suspectum, et fugitivum
Cap.o XXVIII.o

Si quis habeat suum debitorem forensem, vel conter:
rigenam, qui stabilia bona ind.a Terra, vel eius districtu
non possideat, et coram Potate, vel eius Vicario Creditor
asseruerit cum Iuramento talem suum debitorem esse pro
tanta quantitate, seu pro tali re, vel causa faciendo qua:
lem fidem de debito, et ipsum debitorem iuravent suspectum
de fuga, et fugitivum pro tanta quantitate, et re sibi de:
bita, quia bona stabilia ad talem debitum sufficientia
minime possideat, Potas, vel eius Vicarius teneat, et debeat
capere, seu capi facere talem debitorem iuratum suspectum
de fuga, et tamdiu retinere illum sub bona custodia in
carceribus, vel alibi; ut creditor maluerit, donec integre
creditori satisfecerit de debito petito, liquidato, et de expen:
sis legitimis, aut idoneos posuerit fideiussores, vel pignora
sufficientia de stando iuri, et iudicatum solvere ipsi creditori.
Possidens aut bona Emphiteotica, sive Uxoris stabilia
sufficientia statuimus, quod de fuga suspectus minime
iurari, vel capi possit, si con eum Iuris creditor via debeat
experiri

Quod Tutores, et Curatores rõnem reddant tutelae,
vel causae.

Cap.° XXIX

Pupillis, et adultis providere conantes prout tenemur ex interesse Reip.; ne eorum bona dilapidari contingat, et incasu forsitan remedium postea quaerere; Statuimus, et firmiter ordinamus, quod quilibet tutor, vel curator, tutrix, vel curatrix Pupillorum, Adultorum, Masculorum, vel foeminarum quolibet tertio anno, seu triennio una vice ad minus tutela, vel cura durante teneant, et debeant reddere rationem, computum, sive iam hactenus factae administrationis ad instantiam, et petitionem cuiuscumque proximioris attinentis debitorum Pupillorum, vel Adultorum usque in tertium gradum secundum ius cannonicum computan., sub poena quinque librarum den. vice qualibet, qua recusaverint: Et omninò dictam rationem reddere compellat., et omnia insuper damna, quod dicti Pupilli, Adulti substinuerint ex causa, vel defectu ipsorum Tutorum, vel Curatorum reficere, et resarcire cum effectu teneant., et possint tamquam suspecti administratione interdici, ac tutela, vel cura privari, et de altero Tutore, vel Curatore provideri facere per Curiam si Pupillis vel Adultis expedire visum fuerit, et ipsorum attinentibus.

Quod quilibet obediat Potestati
Cap.° XXX.°

Potestatis reverentiae, et honoris intendentes, et maximè ne vilescat Jurisditio, et officij authoritas, Statuimus

tuim, et ordinamus, quod quaelibet persona teneat: et debeat parere, et obedire Potestati, vel eius Vicario in rebus ad eius Officium pertinen. sub poena eius arb.o imponenda. Volumus tamen, ac sancimus quod Potas, vel eius Vicarius ex causa civili, vel D. D. possit, et valeat unicuique personae indictae terrae, et eius districtu commoranti praecipere, ac mandare, aut praeceptum facere sub poena X. sol. bis tantum una die, et non ultra, nisi maior poena Potestati specificare videbit. Et insuper ordinamus, quod pro causa urgenti, quae Ill. Dnis, et Coitati forte ex graue periculum importaret, possit tunc Potas, vel eius Vicarius praecipere, et poenam imponere maiorem eius arb.o qualitate facti, temporis, et personarum pensatis.

Quod Emptori liceat Possonem capere rei emptae Cap.o XXXj.o

Emptori rei stabilis si venditori de praetio satisfecerit liceat sua propria auctoritate possessionem capere tam, et si in venditione, et instro talis licentia capiendi minime data fuerit, et tamen Emptor statim rei emptae Dnus fiat, sicut per prius erat venditor tempore venditionis factae; Si vero per emptorem talis rei venditae possessio non fuerit apprehensa, et penes Venditorem, vel eius heredes, et successores esse, et permanere, posteà perseveraverit spatio

temporis sex annorum continuorum, simulata, et fictitia talis venditio esse praesumatur, et ipso Jure non valeat. Hoc idem intelligi volumus in quocumque alienationis contractu de re immobili faciendo, ne fraus huiusmodi statuti nomina diversimode colorando.

Quanto tempore praescribat possidens sine titulo Cap.º XXXII.º

Ne rerum dominia diu, et quasi semper incerta perdurent ex equo, et bono publico Jure testante, stabilimus, et firmiter ordinamus, quod si quis tenuerit, vel possiderit aliquam rem stabilem civili, et naturali, vel Civili tantum, aut naturali tantum per se, et suos successores, aut per se tantum, aut per aliam personam pro eo, vel eius nomine quiete, et tempore decem annis continuis inter praesentes, et annis viginti inter absentes nemine contradicente non possit, nec debeat quoquomodo in ea molestari, laedi, vel inquietari, quamvis Justitia, vel aliae quaecumque Scripturae probationis titulum facientes minime reperiantur, sed immo talis pacifica possessio tanti temporis spatio continuata, vere, et iustum titulum conferat, et plenissimam securitatem possidenti, et eius haeredibus agendo, excipiendo replicandi pro Justo tribuat titulo, et bona fide tribus continuis annis pacifice, et nemine contradicente possederit

possederit non tamen vi, clam, vel precario tertius sit omninò tanti temporis usucapione munitus. Et nihilominus predicta declaramus non habere locum inter consortes, vel affines, vel heredes bona communia, et indivisa, in quibus bonis inter eos nullam temporis prescriptionem currere volumus donec dicta bona fuerint divisa, aut iuridicè per sniam, vel aliter quomolibet legimè terminata.

De Parte danda Minori Cap.° XXXII.°

Faventes Minoribus, qui ut plurimum à Maioribus fratribus, sive consanguineis opprimunt, et malè tractant, cum bona communia habere ad invicem, et indivisa; sancimus et firmiter ordinamus, quod Potas, vel eius Vicarius ad petitionem cuiuscumq. petentis sub vinculo praestiti Iuramenti, et poena X. lib. teneat. et debeat cogere, et compellere Patruos, vel Zianos, vel frēs eorum Minores, et opposite eorum cum ipsis Minoribus dividere omnia, et singula communia bona, et Minoribus optionem dare, et partitum facere, nec non divisam, et electam portionem integram ipsis minoribus contingentem assignari et tradi faciat cum effectu. Et insuper provideat Potas vel eius Vicarius, quod talis portio bonorum coium divisa Minoribus assignata, et tradita perdi, et dissipari non possit per Iuris remedia oportuna, quae sibi ex:

42v

pedire videbunt personarum, et ex conditione, et quali:
tate personarum.

De Patre disponente inter filios diuersi Matrimonij
Cap.º XXXIV

Rerum experientia Magistra nos admonet, quod
Nouercæ, ut plurimum insidiari solent. Ideo circa
statuimus, quod Pater habens filios ex diuersis Matrimo:
nijs procreatos, non possit, nec debeat plus, nec minus
uni filiorum quam alteri relinquere quomodolibet, seu dispo:
nere plus in uno, quam in altero, et si secus fecerit talis dis:
positio non ualeat ipso Jure, nisi legitima, ac Juridica ad
exheredandum; et disponendum causas interuenerit, et hoc
idem, quod in filijs dicit obseruari disponimus in Nepo:
tibus ex filio, et quod eius Nepotibus tantum possit con:
cedere, quantum potuisset Patri dictorum Nepotum si uiue:
ret, et quilibet dictorum Nepotum in, et super bonis sui Aui
suam habeant portionem, ac si eorum Pater uiueret: Addentes
insuper sancimus, quod nullus possit secundæ, et ulte:
riori suæ Vxori aliquid relinquere, uel in eam dispo:
nere si filios, uel Nepotes ex filijs habuerit natos ex
altero Matrimonio, nisi dumtaxat habitationem do:
mus, et condecentia alimenta ultra ueras eius dotes re:
stituendas, et debitas honorantias donec caste, et honeste
uixerit, uitamque seruauerit Vidualem, Et si secus factum
fuerit non ualeat ipso Jure dispositio, uel relictum,

et

et hoc idem decernimus observari in Muliere, filios, vel Nepotes ex filijs circà personam filioz. vel Nepotum ex secundo, 3.°, vel ulteriori Matrimonio

Quod damnificati conseruent.ͬ indemnes

Cap.° XXXV.

Vt omnes promptiores ad utilitatem Co(mmun)itatis reddamus dictante æquitate, cum et post Deum, et antequam Parentibus Patriæ obligemur meritò Prouidemus, et statuimus quod quicumque se obligauerit, vel obligatus fuerit pro Communitate d.æ Terræ, seu quomodo pro eo fuerit damnificatus ex quacumque re, quantitate, vel causa debeat ipsum, et suos hæredes, et successores indemnes conseruari à dicta Co(mmun)itate de omni pœna, damno, et Interesse quæ substinuerunt, seu in futurum quoquomodo substinere possint nulla temporis quantacumq. præscriptione obstante; Et idem declaramus obseruari in damnificatis per forenses ex quacumq. causa ciuili, vel crim.li, furto, delicto, seu debito alicuius conterrigenæ dictæ Terræ contrà quem et eius bona ad integram usque satisfactionem Potestas, vel eius Vicarius de facto procedere teneatur ad instantiam cuiuscumq. damnificati.

De plus petitionibus Cap.° XXXVJ.°

Petentium plus debito, aut debitum satisfactum temeritati calumniæ obuiare cupientes: Statuimus, quod si quis plus debito, aut debitum satisfactum

sibi solui, et satisfieri de quacumq. re, quantitate, causa, seu facto petierit in Jud. contra aliquem, quem sibi dari, et satisfieri vere deberet. poenam dupli eius, quod satisfactum fuerit, vel plus debito petierit incurrat, et cadat: Nihilominus à toto, quod sibi dare debere ptendit ex dda re, causa, vel occasione. Hoc aut intelligi volumus, et declaramus de, in, et super rebus, et quantitatibus contractaꝝ cum ipso agente, seu ind. petente, quae non sunt implicitè, vel obscurè per multitudinem, et perplexitatem verboꝝ, pactoꝝ, quantitatum, captoꝝ, et quantitatum diversaꝝ conditionum in contractibus, vel debitis appositaꝝ, nec non et de longo tempore, quoniam in huiusmodi casibus et in facto proprio ignorantiam excusamus, et poenam nolumus petentes pdictos incurrere, nisi certificati in Jud. in eoꝝ petitionibus temerariè perseverare contendant.

Quod Venditor requirat Vicinum proximiorem.
Capo. XXXVIJ.o

Aemulatio Vicinoꝝ operat, ut saepè stabilia bona minus utilia reddant. con bonos, et politicos mores; et propter tali morbo occurrentes: Statuimus, et firmiter ordinamus, quod si quis vendere intendat aliquam eius possonem stabilem intus, vel foris dictam Terram, et eius territorium teneat. et debeat requirere, seu requiri facere Vicinum proximiorem,

et

et magis cohoerentem d.ae rei stabili venden. et si emere
voluerit, ei vendere pro pari pretio, quod ab aliquo alio
reperiret, et si alteri vendiderit talis venditio non va:
leat ipso Jure; Et nihilominus proximiori vicino emere
volenti pro eod. pari pretio facta venditio intelligatur,
et soluto venditori pretio si recipere voluerit, sin autem
deposito penes idoneam personam emptori possessionem
predictam tradere compellat.

De quib. Contractibus debeat fieri Script.a
Cap.o XXXVIIj.o

Futuris discordijs quantum possumus obviare deside:
rantes: Statuimus, quod de quacumq. re stabili, sive mo:
bili, ac se movente excedent. summam et valorem XXV.
lib.s den. non valeat emptio, venditio, donatio, seu facta
divisio inter partes, soluta, Societas, sive transactio, sententia
laudum, arbitramentum et de partium Voluntate factum
pactum, nisi de pred.s factis conventionibus, et contractib.
et ipsor. quomodol. script.o, vel saltem privata cum duo:
bis testibus annotata ultra scribentem fuerit celebrata.
Et si alr. fieri contingat in pred.is a d.a quantitate XXV
libr. supra in agendo, seu capien. vel replican. nemo
in Jud.o audiatur, et processus in pmissis factus non va:
leat ipso Jure renunciatione, aliquo quomodol. faciente,
minime obstante in contrarium.

Quod relicta satisfiant per heredes, et Tutores Cap.º XXXIX

Pro evitatione circuitus. Statuimus, quod hæredes, tutores, fidecomm.rij, vel executores ultimar. Volontatum teneant.r, et debeant solvere, et satisfacere, omnia, et singula relicta, legata, et fidei commissa legitime debita seu facta per defunctos quibuscumque personis, vel locis Ecc.cis sive Laicis, vel secularibus. Volumus tamen, quod talia legata, sive relicta si quis negaverit, vel convinciatur X. lib. pœna puniat.r ultra condemnationem expensar. legitime factar: Declaramus insuper quod in huiusmodi credat.r Sacramento unius testis fide digni pro plena probatione usque ad quantitatem valoris centum sol. talis relicti, si testis pres.s pns. extiterit in testamento, vel ultima Voluntate, in quo, vel qua tale relictum factum fuisse dicat.r a centum vero soldis supra legitima probatio fieri debeat in pred.tis

Quibus testibus non credatur Cap.º XXXX.º

Minoribus annor. quatuordecim Masculis, fœminis aut annor. duodecim omnino fidem aliquam in testificando prohibemus adhiberi præterquam in damnis datis usque ad quantitatem XX: soldor.; falsarios vero publicos proditores, sive periuros penitus ab omni testimonio repulsos esse declaramus, tamquam

Infames

infames, si de eorum falsitate, periurio, proditione, seu in-
famia, condemnatione processus apparuerit, et nihil[ominu]s
si super aliqua re, vel quantitate testificaverint eorum
testimonium non valeat; si vero de ipsorum falsitate, per-
iurio, proditione, seu infamia condemnatio non appa-
reret, sed tantum infames essent infamia facti ex publica
voce, et fama dictae Terrae; relinquimus arb.o, et conscien-
tiae Potatj, vel eius Vicarij, quantam fidem tali testi
voluerint adhiberi, pensatis rerum, qualitatum, personarum
conditionibus.

De Vendit.e pignorum factorum per Co.itatem Cap.o XLI.

Quia vigilantibus, et sollicitis, non autem negligentibus
Iura subveniunt: Idcirco statuimus firmiter ordinantes,
quod quilibet habens aliquod genus pignoris in Curia
Terrae Daschij debeat illud infra quinque dies postquam
fuerit per Curiam praeconizatum, sive bannitum re-
luere, et recolligere, alias infra dictum terminum
quinque dierum a die emanati banni non reluerit, sive
recolligere, liceat tunc Camerario Co.is, et Off.li deputato
vendere cuicumque personae prout plus, et melius vi-
debit.r, et poterit. Volumus tamen quod tale pignus sive
pignora ementes securamento dummodo de pignoris ven-
ditione script.a appareat in libro Cam.rij Co.is. Prohibentes
insuper Castaldum, et Camerarium d.i Co.is per tempora
existentes ademptionem dictorum pignorum quomodo admitt.e

pore, et eorum emptio sit ipso iure nulla, et poenam ipsi, et quilibet ipsorum XX sol. se noverint incurrisse. licet quolibet, et alijs personis omnino vendat.

De domibus datis ad pensionem Cap.° xlij.°

Statuimus, quod si quis conduxerit sibi domum alicuius ad pensionem teneatur, et debeat ipse, vel eius haeredes solvere, et satis facere locatori, vel eius haeredibus ad pensionem inter eos pro tempore conventam secundum pacta inita, et facta: Si vero nulla fuerit facta conventio, sive pactum, de quo tempore pensio solveret. praesenti Statuto ordinamus, quod dimidia pensionis solui debeat medio tempore locationis persoluat. Declaramus autem, quod finito tempore locationis, conductor, vel eius haeredes teneantur, et debeant dictam domum disgombratam cum effectu consignare locatori, vel eius haeredibus infra spatium sex dierum postquam fuerit requisitus sub poena arb.° Potestatis incurrenda: Et nihilominus exire dictam domum, et disgomeratam relaxari locatori, vel eius haeredibus omnino cum effectu consignare compellatur, et praedicta omnia etiam observari in Stabulis, Trijs, Capannis autem, infor:tis ad pensionem concessis ut supra dictum est. Volumus etiam in praemissis, quod de locatione, pensione, et pactis sacramento locatoris cum uno teste fide digno, et omni exceptione maiori.

De

si quis alienam domum, Stabulum, Tegetam, Capan=
nam, Terram, Vineam, Campum, Hortum, seu quam=
cumque aliam Possessionem, sive rem conduxerit sibi
ad pensionem, vel ad laborandum quomodolibet à pluribus
diversis, sive contrarijs personis patronis, vel locatori=
bus teneatur, et debeat respondere integraliter de pensione,
fructibus, et Terratico, et in totum satisfacere cuilibet
locatori nulla exceptione, aut diminutione in contrarium
obstante.

De locationibus expressis, et tacitis. Cap.o XLV.o

Locationes, et conductiones quanto tempore durare
intelligantur hoc presenti Statuto ad tollenda multa du=
bia, Declaramus, prout infra sequitur: Statuimus ergo,
et ordinamus, quod omnes locationes, et conductiones de
caetero faciendae si inter contrahentes de certo tempore, et
quanto fuerit expresse actum illud tempus serventur, et
tanto tempore durare debeant locationes, quia pacta
licita servanda sunt. Si vero de quanto tempore nihil
fuerit dictum, sive de tempore ignoraretur. Volumus dictas
locationes, et conductiones intelligi durare per unum An=
num, idest per unam integram culturam illius Pos=
sessionis, Vineae, vel Terrae. Vtputa in Vineis finita
Vindemia, in Terris finita excultatura, et similiter
de reliquis: Si vero prima locatio expressa, vel tacite
facta, ut supra est dictum fuerit finita, et partibus ta=

centibus, seu nihil dicentibus tempus alterius locationis,
aut alterius Anni, aut alterius fulturæ prosequatur,
alterq; contrahentium voluerit locationem interrumpere,
seu renuntiare: Statuimus iuxtà legem fieri sanctionem
hoc modo vz., quod in domis, et possessionibus Urbanis prima
locatione finita utriq. parti liceat in quacumque
Anni, sivè Mensis parte, in quo videtur tacitè facta
reconductio, sivè relocatio eis. q. partis abea discedere, et
dictam tacitam locationem, sivè conductionem inter-
rumpere, et pro ratha temporis retentæ possessionis pen-
sionem satisfieri; In terris aut, et possessionibus, sivè fun-
dis Rusticis quibuscumque, si tempus secundæ ta-
citæ locationis inchoauerit, ità tamen, quod res non
sit integra minimè possit ab aliqua partium inter-
rumpi, vel renunciari, nisi finita integra cultura
iam inchoata.

Quatr. Cois paries aedificetur. Cap.° X lvij.°

Consortium, et Vicinorum sæpenumero occurrentibus
discordijs præsertim in ædificando providere conantes:
Statuimus, quod si quis in pariete coi cum aliqua
persona ædificare, et murare voluerit, teneat, et
debeat consortem, sivè socium requirere pro ratha
sua ad interessendum, et ædificari cõiter, et coibus
expensis in pariete coi, sicut consortem decet, et bonum
Vicinum: Qui requisitus forsitan negligentia, vel

impotentia

impotentia, uel alia quacumque causa neglexerit, et re:
cusauerit coem parietem aedificare per spatium 2. dierz
Permittimus alteri consorti, uel Vicino aedificare, seu mu:
rare uolenti praedictum coem parietem pro sui usu,
et commoditate murare, in quo Pariete, siue Muro
numquam posteà liceat alteri Vicino, uel Consorti aliq
habere coonem, siue actionem, nec posse aliquid im:
ponere, uel aedificare, immittere, superponere, quomodo
inhaerere, uel tangere insuper iuxta, ac supradictum
Parietem sine expressa licentia illius, uel eius haeredum,
nisi prius effectu refecerit omnes integraliter expensas
factas in dicto coi pariete pro portione, et ratha sibi
tangente, et prod. summa, et quantitate, quam Ma:
gri periti in arte aedificandi, et murandi uocati cum Iu:
ramento extimauerint.

Quod forenses recipiantur. Cap.º xlvij.º

Forenses Magros, Carpentarios, Muratores, Fabros
aut aliarz artium, siue exercitiorz studiosos homines ha:
bitare uolentes in dicta Terra ad eorz artem, exercitium
industriam fideli faciem sancimus pro bono publico
humaniter admitti, et recipi debere cum licentia
tamen Ill.: Dnoz dictae Terrae cum ea immunitate
et franchitio in persona, et rebus sicut caeteri homines
de Castro praedicto; Datia aut soluere minime eos
teneri uolumus per decem annos continuos.

47v

De Bestijs ad Vecturam. Capº XLVIIJº

Bestiaz ad uecturam commodum universale con:
siderantes: sancimus, quod siquis Bestiam alicui ad Vec:
turam exhibiterit, et recipiens posteà eam si ad Vectu:
ram recepisse negauerit credat' Sacramento praestanti
usque in quantitatem X. sol. coetera uerò inproe:
missis occurrentia Juris dispositioni relinquimus.

De tempore petendi salaria per famulos. Capº XLVIIIJº

Quia salaria, et mercedes saepè numero per ope:
rarios, et famulos iam ex longo transacto tempore re:
petunt: Jdcircò statuimus, et firmiter ordinamus, quod
siquis steterit cum aliqua persona dict' Castri ad fa:
mulandum, seruien' opelan' Bestias, uel alias quas:
cumque res, et bona custodien', uel aliter laboran', et
spatio trium continuoz annoz tacitus steterit post ser:
uitium praestitum, famulatum operam, uel custo:
diam nihil unquam petendo de eius debita mercede,
et salario audiri posteà n' debeat, et actionem sibi penitus
denegari volumus, et exceptionem quandoquidem
continui triennij s.º dicta taciturnitas, et silentium
satisfactionis praesumptionem de omni mercede, et sa:
lario prius debito volumus, quod inducat, uel de coetero
con' ~~[illegible]~~, uel eius hoeredes agere propterea

seu

seu petere quomodo non posse per ipsos famulos ope:
rarios, custodes, et servientes, vel eos teneri decernimus,
et declaramus, nisi fortitan de tali debito, et mercede
publicum appareat Instrum., seu Scripta privata reco:
gnita per debitorem de voluntate sua facta, vel duobus
testibus roborata, aut pactum aliquod, seu transactio
vel compositio appareat inter ipsas partes alias cele:
brat', quo casu non intendimus D.nis, nec famulis,
seu operarijs, vel servientibus in aliquo priudicium
generare, sed imo omnes eos in Iuris eorum dispositione
relaxamus.

De Testibus ad perpetuam memoriam examinan. Cap.o L.o

Testibus ad perpetuam memoriam in omni ne:
gotio, et contra omnem personam, et in omni casu
coram Potestate, vel eius Vicario recipi volumus, si
inducens eos propter senium pestilentiam, infirmita:
tem, et alios repentinos casus de eorum Morte timere
iuraverit, vel de absentia diuturna, aut de longinquo
tempore dubitaverit, parte tamen, vel persona prendente
Interesse bis citata de mandato Potarij, vel eius Vi:
carij, eaque non comparente per Castaldum in platea
vel ante hostium solitæ residentiæ Potarij alta
voce iterato citata, quod veniat ad videndum tes:
tium Iuramenta ad perpetuam rei memoriam

examinandos, quibus postea iuratis, et examinatis testibus parte citata, ad uidendum fieri publicationem testium predictorum, et siue uenerit parte citata siue non uenerit Potestas, uel eius Vicarius interloquendo pronunciabit dictis testibus examinatis fidem esse adhibendam, et ipsos aperiet, et publicabit, ac pro apertis et publicatis haberi mandabit, nec non eorum copias habere uolentibus decernet.

Quod fructus rei locatae sint obligati pro pensione. Capo. lj.

Fructus rerum Rusticarum, et Vrbanarum stabilium locatarum, et locandarum; nec non inuenta, et illata in illis sint, et esse debeant pro ipsarum pensione, et redditibus obligati, et obligata. Et quilibet locator sua propria auctoritate ingredi, et apprehendere illos, et illa possit, et creditoribus alijs preferatur, et Potestas, siue eius Vicarius sub uinculo Iuramenti teneatur, et debeat predictos fructus sequestrari facere pro redditu, et pensione dictarum rerum locatarum.

Quod locationes sint firmae Capo. lij.o

Locationes factas per Venditorem, uel bona sua locantem, et obligantem, uel alio quoquomodo rem locatam alienantem: statuimus manere, et esse firmas, et in suo robore perdurare, et illis locationibus stare debeat,

debeat, et teneat emptor siue creditor, siue is, ad quem d.ta
res locata quoquomodo peruenerit dummodo p.ta locatio
precesserit uenditionem, obligationem, pignus, uel alie:
nationem predictas, sed contra dictum locatorem alienantem,
obligantem, pignorantem possit, et ualeat emptor, siue cre:
ditor agere, et experiri pro suo interesse, et poena conuenta:
Volumus tamen quod durante tempore locationis si domus
locata esset necessaria ipsi locatori pro usu suo eius Jura:
mento declarando, quod eo casu conductor eam domum teneat
et debeat disgomeratam restituere locatori, dicta locatione du:
rante non obstante; Etiam quod nemini liceat rem sibi
locatam alteri locare sine licentia, et uoluntate primi lo:
catoris, et aliter facta locatio non ualeat ipso Jure, et poenam
xx. lib. locator incurrat. Statuimus et prohibentes,
quod nulli liceat rem aliquam prius per ipsum alteri
locatam; alteri postea locare pro tempore, sub licet factae
locationis durante, et si contrafactum fuerit non ualeat
ipso Jure locatio, quin imo uolumus, quod secundus con:
ductor facta sibi fide de secunda locatione per Instrum.
uel testes teneat, et debeat statim dictae suae locationi re:
nuntiare, et rem locatam dimittere primo conductori du:
rante tempore primae locationis sub antedicta poena
quam poenam et incurrere determinamus locatorem, si
secundo locauit prima locatione durante, ut s.a dictum
est

De Nunciatione noui operis, et eius cae terminat.e
Cap. Liiij.o

49v

Noui operis nunciatio propter ędificationem non im:
merito adinixas, et scandala remouenda introducta est à
Jure licet diuersimodè; Volentes igit ambiguitates tollere
nuntiandi, et ędificior lites abbreuiare statuimus, quod si
quis Jus, aut Interesse habens, siue habere praetendens
in ędificio, siue loco, in quo aliquis ędificiare, et nouum opus
facere incoeperit possit, et ualeat ędificiantes impedire noui
operis nunciatione, altero faciendo de tribus modis a lege
concessis; Vz. aut per iactum lapilli cum manibus
in opere inchoato unum lapidem proyciendo, siue de
opere lapidem eleuando, siue manum operi, et laborario
apponendo prohibeat laborantes, et alios existentes ne ali:
quid noui operis fiat in dicto loco, aut talis nunciatio fiat
per Praetorem Vz; quod Potas, uel eius Vicarius ad pe:
titionem noui operis impedire uolentis committat, et mandat
Castaldo, siue uni Nuntio, ut uadat ad talem locum, et
ibidem tali ędificiare uolent, uel facient, seu Operarijs,
uel alijs ibidem existentibus denuntiet, et prohibeat in dicto
loco aliquid noui operis fieri; aut tertio modo fiat
scilicet uerbis, si forte meticulosus fuerit ad manum
apponen, seu lapidem proyciendum, siue euellen,
et diruen de opere, uel quod Potatem non audiuerit uer:
bis suis prohibeat hoc modo: Ego talis prohibeo tibi
Nuntio ędificiant, uel Vobis Operarijs, et alijs in opere
existentibus, ne quid noui operis in hoc loco fiat semper
loquendo impersonali; Volumus tamen, quod facta
nunciatione, et noui operis prohibitione altero de

supra

supra scriptis tribus modis causa talis nunciationis infra quinque dies continuos terminet: à die factae denunciationis numerandos, et eam prosequi, et terminari facere teneat, et debeat nunciator, qui succumbuerit in causa refectis expensis, quas aduersarius in opere nunciatis iurauerit incurrisse, et poena XX. libr. puniat, et eand. poenam incurrat post nunciationem, et prohibitionem noui operis aedificans, nisi demoliendo idoneos praestiterit fideiussores, et huiusmodi officium destruat: quod postea factum fuerit, praedicta tamen decernimus, quod expediant summarie sine libello, et litis contestatione feriis, et quibuscumque non obstan. teneatur nihilominus Potestas uel eius Vicarius ad instantiam cuiuscumque requisitam statim facta sibi notificatione sub uinculo iuramenti, et poena antedicta personaliter accedere ad locum, et secum duos habere magistros in huiusmodi opere expertos dictum locum, et aedificium, de quo agit. uidere, et oculis subijcere; Si autem Potestas, uel eius Vicarius negligens fuerit, et dictam causam tempore praedicto non terminauerit decem libr. poena se nouerit incurrisse sibi tempore Sindicatus auferen: Et nihilominus aedificans postea possit in opere inchoato impune procedere. Si uero Potestas, uel eius Vicarius dictam causam terminauerit: Declaramus, quod semper in terminatione teneat seruare ius super proprietate nec à tali sententia audiatur quomodolibet appellans, imo appellatione non obstante, si fuerit interpositia in opere

inchoato possit aedificans procedere.

Qualiter fiat Probatio per famam Cap.o liiij.o

Statuimus firmiter ordinantes, quod in quocumque casu praesentis Statuti, seu sequentis Statutorum mentio fiat de probatione fienda per publicam famam, uel quod sufficiat probatio publicae famae, uel publica fama probata, et qualitercumque committatur, seu dicatur de publica fama semper intelligatur de fama publica probata ad minus per quatuor idoneos testes, et omni exceptione maiores cum Juramento legitime deponentes publicam esse famam in dicta terra de, et super re, et negatio, de quo agitur.

De Aedificiis ruinam minantibus Cap.o lv.o

Domo, Turri, Volta, tecto, uel quouis alio aedificio ruinam minanti Potestas, uel eius Vicarius a quocumque fuerit requisitus teneatur uinculo Juramenti debere uidere, et uiderit, siue aedificium minatum habito Peritorum consilio, diligentique, ac secreta de opere praedicto facta inquisitione super hoc si appareat tale aedificium minare ruinam, uel esse dubium de ruinae periculo. teneatur, et debeat nulla obstante exceptione de facto sine strepitu, uel aliqua figura Judicij extraiudicialiter, et sine mora dictum aedificium reparare eos, ad quos spectat, aut destruit facere sine Vicinorum adiacentium laesione aliqua quanto citius uidebitur Magistris

gistris Peritis adhibitis ad prædicta liceat tamen Dño ruinoe
pro fulimento, reparatione, vel destructione talis ædificij ire,
et redire per domum, et possessionem Vicinoꝝ, et ligamina, seu
fulimenta quocumq. apodiare, et omnia alia agere, quæ
Magistri, Periti ordinauerint, aut decreuerint eo tempore, et quo:
usque reparantur prædicta sine Vicoꝝ damno, ut supra est
dictum; Si verò ruinam minans ædificium commune fuit cum
aliquo, tunc ad requisitionem ius habentis in eo teneatur Potas,
vel eius Vicarius alium consortem, sive consocium cogere, et
constringere ad reparandum, et aptan' tale commune ædificium
ruinosum pro ratha, et portione sua. Et si negligens fuerit, re:
parare, et supplere post mandatum sibi factum per Potatem
ad refectionem damni totius, quod alius consors, sive consortius in:
currerit, et propterea substinuerit, teneatur Cellarium verò hens,
sive Triptam subtus domum alterius non possit in eo, vel ea
fodere, sive cauare in preiudicium Superioris, et si domus supe:
rior ruinam minaretur, vel esset dubium de ruina, licere
Volumus tali casu superioris ædificij Drono in dicta tripta,
vel Cellario, per supradictum consilium Magistroꝝ exquisita
licentia Potatis pro fulimento superioris ædificij murare, et
murari facere, seu apodiare, et reparare prout opportunum
fore per dictos Peritos consultabitur; et si Cellarij, aut Tripta
Dñus, et Drones contrafecerit poena decem libr. vice qualibet
puniatur, et nihilominus ad ibidem ædificandum, murandum,
sive opportunè prouidendum omninò compellatur,
ne ruina sequatur. Cæteꝝ ordinamus, quod nemo possit ha:
bere, seu facere Triptam, Voltam, seu Cellarium ultra

dimidium Viae, et si forsan esse reperiatur; Volumus, quod sit, et esse debeat alterius Vicini ex opposito existentis, nisi iustum habuerit titulum possidendi; Clandestina .n. Possessio subter: ranea ignorata non debet Vicino ignoranti praeiudicium gene: rasse, fiat tamen ad requisitionem Vicini ex opposito existentis murus, et intermedium sufficiens infra tempus decem dierum. Volumus insuper, quod habens Tectum, sive Voltam, sive aliquod aliud aedificium desuper destructum, sive discoper: tum adeò quod indè Inferiori Vicino damnum, sive praeiu: dicium inferatur reparare, cooperire, et aptare teneatur, et debeat ad petitionem Vicini inferioris, qui domum Criptam, sive Cellarium de subtus habet sub poena X. libr., et In: super Statuimus, quod inter domos, Criptas, sive Cellaria, et alias Mansiones unitas, et Hortos, Terras, Campos, Divisos, Divisas divisa ad petitionem Consortis, et consocij teneatur Potestas, vel eius Vicarius expensis communibus facere negli: gentem, sive recusantem consortem, sive consocium ad tramez: zaturam, sive tramedium, formam, Fossas, sive clausuras sufficientes, et sufficientia omninò compellere omni tempore sine strepitu, et figura iudicij, omni iuris ordine, et sub: stantiali praetermisso.

Quod Pax facta per Prem, et Maritum teneat Pro Iniuria filij, et Uxoris Cap.o LVj.o

Pacis commoda extendentes statuimus firmiter or: dinantes ad hoc, ut inter homines dictae Terrae Sublacij nandalis pax vigeat, et concordia perpetua observetur, quod

Pr

et nomine filij sui legm̄i narij, et pro eo facere possit pacem cum quocumque, et remissionem iniuriarum, et omnia, quae filius facere, et remittere posset circa praedicta cum consensu Pris etiam filio inuito, quae pax, et remissio iniuriaz debeat per talem filium perpetuò obseruari. Similiter etiam Statui: mus, quod eodem modo pax facta per Maritum de omni, et quacumque Iniuria, siue offensa facta, uel dictae Vxori suae, et iniuriaz remissionem facere possit etiam ipsa Vxore nolente, et talis Vxor pacem, et remissionem praedictam per: petuo obseruare teneatur.

Quod Vxoris consensus ualeat in alienatione bonoz Viri Capº. lvijº.

Statuimus, et ordinamus, quod consensus Vxoris habentis filios, uel filias, aut alios, et filio filios ualeat, et teneat in uen: ditionibus, et obligationibus quibuscumque bonoz Viri factis per ipsum Virum non obstante aliquo Statuto suprà, uel infrà posito.

Quod Mulier non possit dotes suas alienare Capº. lviijº.

Mulier dotata à Pre, Fratre, Auo, uel quouis alio consanguineo, uel persona etiam si contingat eam non ma: ritari, dotem suam uendere, alienare, pignorare, uel aliter quouis modo alienare non possit sine licentia, consensu,

et Voluntate eius, qui eam dotauit, uel eo non existente pro:
ximioris consanguinei sui; et si secus fieret, uel attentatum fue:
rit donatio, uenditio, uel quaecumque alia alienatio non ualeat
ipso Iure, nisi euidens, et necessaria causa apparuerit, quae
probetur per duos Mulieres proximiores, et consanguineos,
et tunc alienatio fiat cum decreto, et auctoritate Potestatis, uel eius
Vicarij; et idem similiter ordinatum intelligatur in rebus do:
talibus quibuscumque alienandis constante Matrimonio
etiam si Iuramentum in alienatione quoquomodo per Mulie:
rem praestitum interuenerit.

Quod Mulier possit apprehendere Possessionem bonorum olim sui Viri Cap.° lviiij.°

Similiter Mulieribus in earum dotibus fauentes, ne
quomodolibet contingat eas impediri Sancimus, quod si Mulier
pro dote, et donatione sua propter Nuptias, siue honoran:
tias, pro quibus bona sui Mariti obligata esse uolumus,
uel alius quiuis, cui Ius petendi competeret pro ea apprehen:
deret possessionem bonorum olim Mariti, uel alterius sibi obliga:
torum, pro Dote, et Donatione praedictis, quod ad petitionem Cre:
ditoris, siue Creditorum posteriorum obligata habentium bona
praedicta Peritiores, Terminatores, seu arbitros, et aestima:
tores Communis dictae Terrae assignari debeat tali Mu:
lieri, uel illi, cui ad praedicta petendi Ius competit de bonis
apprehensis praedictis tenuta, et inuestita, quae largè ua:
leant quantitate Dotis, et donationis propter Nuptias praedictarum

et quartam partem plus pro expensis legitimis, siquas fecerit dicta Mulier, et ijs, cui Jus competit petendi, nisi specialiter certificatae fuerint in plus, et minus per legitimam taxationem declarare, et de praedictis bonis sibi ob sibi obligatis Mulier, vel ijs, cui Jus petendi competit contenta, et contentus stare, et esse debeat, nec possit in alijs bonis Creditores quomodolibet impedire.

De Mercede, et Solutione Scripturarum Potati facienda Cap.o LX.o

Immoderatae solutioni Potatis, vel eius Vicarij obviare volentes pro scripturis, ne pro arbitrio solui petatur, statuimus, quod Potas, vel eius Vicarius in causis, et scripturis pro eius Mercede tantum dumtaxat recipere possit, et non ultra modo, et ordine infra V3. pro petitione primae scripturae cum relatione Castaldi unum baioc., et pro productione libelli baioc. duos quantacumque sit quantitas, pro termino in confessum sol. duos, pro qualibet interlocutoria, contumacia, et Missione Investimenti, vel Sententiae cum relatione Castaldi de investimento facto recipiat unum baioc. de argento, pro tribus subastationibus propterea faciendis bol. duos, pro extimatione Sententiae cum Juramento Extimatorum duos sol., pro datione in solutum recipiat duos bol. de argento, pro registratione exceptionum, Articulorum, sive aliarum quarumcumque scripturarum privatarum coram eo procuratarum duos bononenos pro qualibet carta, et carta sit, et esse debeat de duabus faciebus, et quolibet facies dictae Cartae

53v

continere debeat viginti tres lineas, sive versus, et qualibet linea, sive versus continere debeat octo dictiones, sive partes syllabatas inter magnas, et parvas, et si plus esset, vel minus solvatur pro rata, pro productione Instrumenti, et illius registratione recipiat Potas, vel eius Vicarius bon. tres pro sententia diffinitiva, sententia producenda usque ad valorem decem libr. solvat bol. quatuor; abinde vero sa usque ad viginti quinque libr. bon. tres, abinde sa usque ad xl. libr. bol. [illegible], abinde vero supra quantacumque sit quantitas bol. xx solvatur, pro qualibet Scriptura producenda qualitercumque, de qua in pnti Statuto non fit mentio sol. quatuor solvatur, pro copijs aut sive pro secundis scripturis quarumcumque Scripturarum fiendis recipiat Potas duos bon. pro qualibet carta, sive folio mensurato per lineas, versus, et dictiones, ut supra dictum est, et teneatur Potas, cuilibet petenti dare copias omnium Scripturarum quas petierit, ea die, qua petita fuerit, vel sequenti, alioquin petenti terminus in causa non currat, donec ei fuerit effectualiter tradita copia, vel oblata nisi per procuratorem steterit habere, quia tunc offerre sufficiat, pro Inventario quocumque bon. xviij. pro

Viatico Viatico, ad quamcumque differentiam, videndum, et decidendum intus dictam terram pro qualibet parte baioc. quindecim, extra vero pro qualibet parte baioc. xxxx. pro quocumque Decreto interponendo in quocumque Instro baioc. quinque; alia vero in praesenti Volumine non expressa relinquimus discretioni Illmorum Dnorum.

De

De Sportulis Cap.° lxj.°

Pro Sportulis autem, sive Salario ex sententijs diffinitivis, quas Potas, vel eius Vicarius proferre contingerit recipere possit, dumtaxat unum sol. pro qualibet libra den. secundum valorem petitionis praedictae computari quantitatem ab Actore, vel ab eo, pro quo sententiam tulerit diffinitivam, et Victus Victori in expensis condemnetur nisi ex iusta causa litigandi Victus ab expensis absolvatur exceptis causis alimentorum repetitionis Dotis relictorum ad pias causas Hospitalium, Ecclesiarum, Pupillorum, Viduarum, Religiosarum, et Miserabilium personarum, in quibus causis declaramus Sportulas, sive Salarium Potatis minimè solvi debere proferendis sententijs.

Liber Tertius Malleficiorum

De modo, et forma procedendi in maleficijs Cap.° p.°

Quoniam lege testante Malla impunita non debent remanere, et ad ea investiganda, et punienda latiores habenae bonis Officialibus sunt, et plurimum relaxandae ad hoc maximè, ut delinquentium audacia refrenetur poena imminente, ut unius poena Multorum metus existat, et

bene viventium exemplum perseverandi continue praebeatur,
statuimus, et firmiter ordinamus, quod Potas, vel eius Vicarius possit
et valeat in quolibet maleficio, vel quasi, vel verbis iniuriosis, vel
de alia quacumque iniuria procedere per viam accusationis,
denuntiationis, notorij, sive per querelam iniuriati, sive per
inquisitionem etiam ex officio contra quamlibet personam ter-
rigenam, vel forensem delinquentem in dicta terra, vel eius
territorio; accusans aut denuntians, sive querelans iurare
debeat eius accusam, denuntiam, sive querelam, et quae in ea
continet scire, et esse vera; ac probare posse, ut sperat, et se
obliget ad poenam talionis, idest eamd. poenam, qua puniret
accusatus si maleficium, delictum, iniuria probaretur, et ido-
nea praestet cautionem, et fideiussionem de reficiendis expen-
sis in casu succumbentiae, et evictionis; Volumus et quod producta
accusatione, et denuntiatione, sive querela in scriptis, aut ore-
tenus, sive verbotenus facta coram Potestate, vel eius Vica-
rio, quam etiam fieri posse volumus verbotenus, et valere
ac si in scriptis producta forent, statim Pota, vel eius Vi-
carius iurare faciat Accusatorem, sive denuntiantem, quod
non animo denuntiet calumniae, nec accuset, et nomina
testium recipiat ab eadem persona autem, contra quam
procedi contingerit citari debeat per Castaldum Cois perso-
nali semel, aut bis domi habitationis, si fuerit terrigena,
sive vero fuerit forensis in platea publica dictae terrae ante
residentia Potatij, vel eius Vicarij alta voce cum Cedula
continente nomen Potatij, vel eius Vicarij, ac cum tenore
accusationis, denunciationis, sive inquisitionis; Quae quid.

Cedulae

Cedulae demum cum tenore totius Processus debeat consignari
in manibus personaliter citati, vel affigi in hostio habitationis
inquisiti, sive accusati personaliter non reperti. Pro forensibus
autem non inventis talis cedula citatoria affigi debeat in
platea, sive in hostio Residentiae Potestatis, quod die sequenti
debeat citatus comparere coram Potestate, vel eius Vicario ad
respondendum, et se defendendum à dicta accusatione, de:
nunciatione, et inquisitione contra ipsum formata, et si ta:
lis citatus non comparuerit ponatur in Banno cum termino
quatuor dierum sub hac forma, et ordine Vz. quod Potestas,
vel eius Vicarius ante Residentiam, vel in Platea ipsum
disbanniri faciat his verbis vulgaribus, et intelligentibus Vz.
Conciosia cosa, che il presente Potestà habbia fatto citare
il tale inquisito, ò accusato dinanti à lui, et ò sua Corte infra
termine certo già passato à respondere ad un certo Processo
formato contra di lui per occasione di tal Malefitio commesso
nel tal tempo contra il tale esprimendo la sostanza del
Processo, et non è comparito, ne altri per lui; et pertanto lo
sbannisce, et mette in Banno per tanta quantità di de:
nari, ò per tal pena, cioè in quella, che per vigore de' Sta:
tuti verria condennato di tal Malefitio per lui commesso, in
quo quidem Banno assignet sibi terminum quatuor dierum,
in quo termino possit inquisitus, et accusatus comparere,
et se defendere si voluerit; quo autem termino elapso pro
confesso, et convicto haberi possit, et condemnari debeat, secun:
dum formam Statuti de Materia loquentis; si vero reus
inquisitus, vel accusatus ante praedictum Bannum, vel

postea antequam Banni terminus sit elapsus recipi debeat
eius accusatio, seu defensio, praestito tamen sibi prius Jura:
mento de veritate respondendi super dicta inquisitione, sive
accusatione, quam vulgari sermone Potas, vel eius Vicarius
ei legere, ac exponere teneat, ut clare, et benè eam intelli:
gat, eiusque responsiones scribere, et det utrique parti ter:
minus quinque dies ad suas probationes faciendas. In quo
termino etiam Potas, vel eius Vicarius ex suo officio possit,
et debeat se de veritate negotij informari, quo elapso
publicetur Processus, testesque ipsos, et attestationes si
examinati fuerint, et detur terminus quinque dies
ad opponendum, et probandum contra, Potas tamen
teneat dare copiam testium, et totius Processus, si ab eo
petat, quo termino elapso, diligenterque actis, et Processum
examinatis sententiam ferat condemnatoriam, vel abso:
lutoriam prout Justitia suadebit secundum formam Sta:
tutorum, et victus semper victori in expensis legitimis condem:
net praestito in tali causa Juramento non obstante.
Addentes insuper ordinamus, quod quilibet accusatus, de:
nuntiatus, vel inquisitus in tempore suae responsionis
teneatur, et debeat dare idoneos fideiussores de stando
Juri, et parendo mandatis Curiae, et de solvendo
omnem poenam de Jure condemnatam, occasione
committi malefitij, de quo agitur, et aliter non audiatur
immò in carceribus compellatur, donec fideiusserit, aut
solverit, et nihilominus Potas non possit, nec debeat
procedere ad aliquem actum, nisi persona, contra
quam

quam procedit fuerit citatus, vel procedi voluerit, sive de procedendo Potestati licentiam dederit, et si aliter procedat non valeat Processus, in casibus autem, quibus poena personalis, seu corporalis afflictiva venit principaliter, vel sub conditione si non solverit, aut solvere non poterit imponenda non debeat Reus sub fideiussoribus relaxari, sed immò sub fida custodia in Carcere, seu vinculis, et effugere nequeat nisi depositum actualiter fecerit de poena, qua veniret condemnandus; Declaramus, quod super Maleficijs procedi possit quibuscumque diebus feriatis, et solemnibus, et Processus, seu sententiae formatae, et latae, seu formari, et dari per Potestatem, vel eius Vicarium super quocumque maleficio, excessu, seu delicto non videntur aliqua sollemnitate seu substantialitate omissa; sed valeant, et firmae sint, et valeant tamquam si fuissent observatae omnes sollemnitates et substantialitates de Iure requisitas; hoc tamen intelligi Volumus quando Maleficium sit Manifestum per confessiones, seu per testes, vel contumaciam autem per alium quemcumque modum legitimum secundum formam nostrorum Statutorum, et insuper limitamus, quod omnes Processus super Maleficijs sexaginta dierum spatio à die prima emanatae citationis debeant per sententiam absolutoriam, sive condemnatoriam expediri, aliàs Reus post dicta tempora habeatur omninò pro absoluto, nisi forte ex aliqua iusta causa ipsi videbitur dictum terminum prorogare.

56v

In quibus causis per inquisitionem possit procedi uel non. Cap.° 2.°

Generali proposita sanctione conuenit limitationes, et particularia declarare; idcirco statuimus, et firmiter ordinamus, quod Potas, uel eius Vicarius possit et ualeat de quocumque maleficio, uel excessu, et delicto, uel quasi procedere per inquisitionem ex officio mero, per denunciationem seu per querelam iniuriatae, siue offensae personae, uel eius Pris, Matris, Fratris, Patrui, Auunculi, Aui, Auiae, Mariti, Vxoris, filiae, Nepotis, filij, Neptis, Tutoris, Curatoris, aut praemissarum personarum procuratoris de, et super omnibus, et singulis partibus malefitijs, ac delictis commissis, et perpetratis; exceptis, et reseruatis omnibus infris casibus de, et super quibus nullo modo uolumus procedi posse per inquisitionem, immò procedi super eis, et ipsorum quolibet expresse prohibemus, Vz. de iniuria, uel offensa uerbo, uel facto illata, siue de aliquo malefitio commisso per, et inter consanguineos, uel affines usque ad 3.um gradum numerandos secundum Jus Canonicum. Item de, et super adulterio, stupro, concubinatu, uel alia quacumque Mulierum cognitione, fornicatione, siue iniuria minime procedi possit, nisi per accusationem, denunciam, siue querelam alicuius praenominatorum, et si procedat inquisitio, et Processus non ualeat ipso Jure hoc idem intelligi Volumus de malefitio commisso

per

per Minorem duodecim annorum, de cuius aetate stetur Patris, et Matris, Avi, vel Aviae, Tutoris, vel Curatoris, vel Proximioris consanguinei ipsius Minoris delinquentis usque in 3.um gradum, nisi evidens, et manifesta probatio de aetate praedicta haberetur Minorem .n. duodecim annis completis Declaramus pro maleficio aliquo per eum commisso nullatenus ad poenam aliquam teneri; si vero annum duodecimum excesserit usque ad annum decimum quartum delinquerit poenae dimidia, qua Maior puniretur, delinquens puniatur, et tamen contra eum minime procedi posse per inquisitionem, ut s.a dictum est; sed solummodo per accusationem, et denunciationem, et praedicta intelligi declaramus locum habere in maleficiis omnibus citra Mortem, et membri mutilationem, sive incisionem, aut a reliquo Corpore membrum remaneat separatum, et hoc idem declaramus intelligi de evulsione, sive totali caecatione oculi, et de incisione Nasi, in quibus procedi per inquisitionem posse per in praedictis autem omnibus sufficiat consanguinitatem, Parentelam, sive affinitatem, probare per publicam famam, quatuor idoneorum Testium testimonio probandam, si de ea dubitet.

De Paena insultantis
Cap.o 3.o

Insultus illicitos repenare cupientes, sive quibus

57v

rari percussiones, et uulnera in personam iniuriosè commic:
tunt, Statuimus, et firmiter ordinamus, quod si quis aliquem
insultauerit ad domum habitationis, uel apotecam, ubi con:
tinuò eius artem exercitaret iniuriosè cum armis ferreis
offensibilibus euaginatis decem librarum poena uice qua:
libet puniatur, Cum armis uerò non euaginatis, siuè cum
bastono, forcina, Mazza, aut ligneis alijs, siuè cum
lapide, pallocta de plumbo, uel de altero Metallo, siuè
cum Sincho, aut alio osso animalis, his similibus: si quis
aliquem insultauerit quinque libr. poena uice qualibet
puniatur. Si uerò insultando domum, apotecam insul:
tati intrauerit cum armis ferreis offensibilibus euagina:
tis, ut supra L.tas lib. poenam incurrat. Si cum praedictis
armis non euaginatis, uel cum lapide, bastono, pallocta,
Mazza, et alijs suprà expressis XXV. lib. poenam
puniatur. Si autem simpl. sinè armis, lapide, bastono,
et alijs suprà nominatis ad domum, uel apothecam
insultauerit, ut s.a L.ta sol. poena se nouerit incurrisse,
si uerò domum, uel apothecam intrauerit simpl. insul:
tando centum sol. poena puniatur uice qualibet; Insul:
tus aut factus ad domum, uel apothecam intelligatur si
fiat ante, siuè iuxtà hostium domus, uel apotheca, per
spatium, et mensuram trium pedum com.s; si uerò alibi
quam ad apothecam, uel domum insultauerit cum
dictis armis ferreis euaginatis in centum soldis. Si uerò
cum dictis armis non euaginatis, aut cum bastono, Maz:
za, pallocta, et alijs supradictis in quinq.tas soldis uice
qualibet

qualibet puniat; si aut simpliciter sine armis, et alijs s.ᵃ nominatis, sed pomitis simpl.ᵗᵉʳ insultauerit XX sol.ᵒʳ poena puniat. Et nihilominus statuimus, quod in omni casu insultans si percusserit de percussione dumtaxat, non aut de insultu puniat. Declaramus insuper, quod Insultus cum armis, bastono, lapide, vel similibus supradictis intelligat. si contra aliquem insultans iniuriose se mouerit de loco ad locum per spatium, et mensuram decem pedum de communi, sine armis vero intelligat si insultans sibi ad iniuriam reuocauit, et non aliter; sed quandoque, vim repulsare, et iniurias repellere iura permittunt; Ideo statuimus, quod insultato ad domum, vel apothecam, aut in alia quacumq. possessione propria, vel conducta liceat insultantem impune percutere, et vulnerare cum armis, et sine armis, citra tn Mortem, et membri mutilationem, et incisionem; In alijs vero locis impune liceat insultantem percutere, et vulnerare, sine sanguine dumtaxat, et fecisse praesumatur Insultatus ad suam legitimam defensionem moderatam, sine crimine inculpatae tutelae; in caeteris vero quibuscumq. casibus non expressis Jura communia seruari volumus.

De Poena euaginantis Arma Cap.ᵒ iiij

Spatam, Ensem, Cultellum, et his similia arma feritoria siquis contra aliquem euaginauerit iniuriose, licet non percusserit poena centum soldorum vice qualibet puniat; si vero percusserit, de percussione tantum

puniat, et non de euaginatione, uel insultu. Si quis autem manum posuerit ad prædicta arma feritoria, et non euaginauerit contra aliquem XXV. sol. pœna puniat.

De Poena percutientis cum Armis Cap. V.

Percutientes cum armis castigare uolentes, et emendare, ut alijs eorum pœna præbeat Victricis exemplum, Statuimus, et ordinamus, quod si quis aliquem percusserit cum ense, Spata, cultello, Spontono, Spicto, quadrelletto, pugnale, clauarina, tarcina, lancea mandoria, Roncha, partisiana, iannetta, accetta, bidente, Mazza ferrata, palella, siuè pugnalone ferrato, et his similibus armis ex parte ferri, et cum ferro ab humeris supra puniat. in centum libris denariorum pro qualibet percussione si sanguis exierit; si uerò in capite cum fractura cranei, uel ossis, aut in facie cum sanguinis effusione uulnerauerit, et turpe signum, siuè enormis cicatrix in facie perpetuò sit remansura iuditio Medicantis cum eius sacramento adhibito soluat duplum pœnæ prædictæ, et nihilominus si occasione dicti uulneris accepti oculum amiserit, adeò q. penitùs cœcus, et sinè lumine remanserit centum libr. pœna pro quolibet oculo puniat. Eadem etiam pœna puniri declaramus eum, qui alicui nasum, uel aurem in totum, uel in parte truncauerit, adeò quod à facie, siuè capite

separet

separet. Si verò occasione dicti vulneris, sive percussionis dens aliquis perderet ultrà poenas praedictas decem lib. poena percutiens puniat pro quolibet dente; si autem in humeris, vel infrà collum, et gulam cum dictis armis aliquem percusserit cum sanguinis effusione quinq.tas lib. poenâ pro quolibet vulnere se incurrisse noverit; si verò manum, vel pedem in totum, vel in partem inciserit, adeoq. à corpore separet, sive propterea percussus occasione dicti vulneris remanserit debilitatus, attractus, zonchus, vel mutilis ex illo pede, vel manu, brachio, crure, vel cossa ducentaz lib. poenam incurrat: si verò digitum manus inciserit, debilitaverit, zonchaverit xx lib. poena pro quolibet digito puniatur, pro digito verò pedis decem lib. pro quolibet digito poenam incurrat. Volumus tamen, et ordinamus, quod in omnibus supras casibus si delinquens poenam non solverit, aut solvere non potuerit infra x. dies à die latae sententiae contra eum, vel postquam venerit in fortiam Curiae numerandos manus dextera sibi imputetur itaque à corpore penitus separet; si verò de praedictis casibus, et percussionibus omnibus sanguis non exient poena decem lib. pro qualibet percussione percutiens puniat. Forensis autem percutiens, sive vulnerans terrigenam, sive habitatorem dictae terrae dupli poena in omnibus casibus puniat, declarantes, quod in omnibus p.tis casibus percutiens teneat percusso, vel offenso ad refician expensas medicoz, et medicinaz, et

aliarum rerum necessariarum ex dicta causa habita etiam ratione
dependiti temporis iuxta secundum declarationem fie:
ri per Ill.mos D.nos, et Potestatem pro tempora existentem

De Poena Percutientis cum bastono lapide, et similibus

Cap. VI.

Siquis autem aliquem percusserit cum bastono, seu baculo ligneo, stella, pala lignea, tabula, Targhetta, tabulario, Manico, sive hasta ronconis, giannettae partisanae, Clauarinae, sponcioni, sive ferro, aut cum manico palae ferreae, pugnalonis, aut cum stocco, ense ex parte pomi, et his similibus cum la:
pide etiam siquis aliquem percusserit cum Mattono, segula, Vrcio, Vasa, sive Ducale, aut cum osso, sive stinco alicuius animalis, aut cum pallotta de ferro, plumbo, sive alio Metallo in gula, sive collo ab hu:
meris supra cum sanguinis effusione triginta libr. poena pro qualibet percussione puniatur; si vero san:
guinis effusio non fuerit decem libr. poena puniatur. Si vero in humeris abinde, et infra cum sanguinis effusione in decem libr. Si vero sine sanguine per:
cusserit XXXX. sol. poena puniatur pro qualibet percussione; Volumus autem, quod in praedictis casibus si fractura cranei, vel ossis intervenerit XXX libr. poena percutiens puniatur, ultra praedictas

poenas

poenas propter fracturam ossis; Hoc idem Maioris poenae esse iudicamus si ex percussione turpis cicatrix, aut turpe signum perpetuo sit remansurum in facie.

De Poena percutientis manu uacua et capientis per capillos

Cap.° VI.°

Cum pugno, aut aliqua guanciata, siue boccata manu uacua siquis aliquem percusserit, aut iniuriose coeperit per capillos, aurem, siue per nasum, aut momorderit aliquem in naso, uel aure, seu in alia parte corporis a b humeris supra si sanguis exierit centum sol. poena puniat pro qualibet percussione, uel morsu; si uero sanguis non exierit L.ta sol. poenam incurrat addentes insuper, quod si in aliquo predictorum casuum faceret ipsum cadere in terram cum sanguine centum sol. sine sanguine L.ta sol. poena puniat propter casuram ultra praedictas poenas, et in eadem poena puniri sancimus eos, qui aliquem calce percusserit. siquis aut postquam aliquem fecerit in terram cadere ipsum traxerit, siue trascinauerit L.ta sol. poena castiget. de strascinatura, Caputtam uero, siue birrettum uiri, aut uelicellum, siue pannos capitis Mulieri siquis iniuriose leuauerit, uel proijecerit decem sol. poena puniat.

De Poena sponticantis, et capientis per personam Cap.° viij.°

Sponticationes iniuriosas praesertim eas, ex quibus lesio, et scandalum exoriri solet compescentes; statuimus, quod si quis aliquem iniuriose sponticauerit, si in terram sponticatus non ceciderit xx. sol. poena puniatur delinquens; si vero in terram ceciderit sine sanguine l.ta sol. poenam incurrat; si vero sanguis exiuerit centum sol. hoc idem per omnia puniri sanimus etiam qui aliquem per personas, aut vestes de dorso lacerauerit, si in terram sponticatus non ceciderit si per pannos iniuriose coeperit, si caperonem in terram cadere in terram fecerit. Addentes, quod si pannos, aut vestes lacerauerit, seu lacerare fecerit decem sol. poena puniatur, et damnum emendare in duplum secundum extimationem faciendam cum Iuramento per Potestatem, vel eius Vicarium, et Conciliarios per tempora existentes; Statuimus, quod si quis alicui manum immiserit iniuriose per gulam, vel ingula, aut barbam coeperit, vel depilauerit, aut se in facie alicuius iniuriose expuerit, aut aliquam aliam turpitudinem studiose proiecerit decem lib. poena vice qualibet puniatur, et damnum emendet iniuriato.

De Abolitionibus concedendis Cap.° viiij.°

Curpiliano

Turpiliano Senatus Consulto edocemur ad retrahendas, sive ad abolendas per iracundiam propositas accusationes, aut aliquando sit locus poenitentiae interdum per errorem ad accusandum, sive denuntiandum multi prosiliunt, ea propter Statuimus, quod siquis de aliquo maleficio, crimine, delicto, iniuria, sive damno dato quoquo modo ad accusandum, sive denuntiandum, vel querelandum coram Potestate, vel eius Vicario, et curia prosiluerit antequam Processus publicet in casibus illis, in quibus Processus publicat quandocumque ante citationem ad sententiam possit, et valeat impune desistere, poenitere, et propositam accusationem, denuntiationem et querelam detrahere, et abolere, sive cassari facere, dummodo pro abolitione, sive retractione, sive cassatione sol. quinque Potestati, vel eius Vicario persolvant, et nihilominus ipsa abolitione, sive cassatura posita amplius, et ulterius super dictas accusatione, sive querela instituta procedi non possit; et siquis super ea fieret, non valeat ipso Iure; excipimus tamen omnes casus, in quibus poena personalis, sive corporis afflictiva veniret quomodo imponenda; In quibus casibus omnino abolitionem, sive retractionem concedi prohibemus

De Homicidio studioso, vel casuali

Cap. X.

Homicidium, aut siquis studiose commiserit, vel fieri fecerit, aut mandaverit, vel quomodocumque ad homicidium perpetrandum, consilium, auxilium opem,

61v

fauorem, et auxilium praestiterit, siue antea, siue postea associando, defendendo, occultando, seu de manibus Curiae homicidam eximendo, uel eximere facien Juris Com. censuris, ac legalibus poenis subijaceat, et puniat.

De Tortura et Quaestionibus.

Cap. X.

Tormentorum materiam legme moderantes statuimus, et firmiter ordinamus, quod Potas, uel eius Vicarius non possit, nec debeat aliquam personam contra quam occasione, uel causa alicuius maleficij, uel excessus per inquisitionem processerit, torquere, uel tormentare, nisi prius legitimis adhibitis inditijs de maleficio, uel excessu, quod dicit esse commissum considerata qualitate facti, conditione personae, et alijs concurrentibus circumstantijs pro arbitrio Ill.mi D.nor, et Potatis dictae terrae, aut si per unum testem omni exceptione maiorem de dicto maleficium, de quo quaeritur probaret; hanc n. probationem unius testis de iure sufficiens ad Torturam inditium facere declaramus; Alia autem inditia ad dan. Torturam sufficiant arb.o Ill.mi D.nor, et Potestatis relinquimus, pensatis qualitate negotij, personar. conditione, ac alijs maleficij circumstantijs, ut supra diximus, et tamen si aliter procedatur, et fieri contingat; Volumus quod

quod confessio inde sequuta, vel alia quaecumq. non valeant, et Mere tormentor. extorta praesumat. Prohibemus insuper, et ordinamus, quod ad torturam, et tormenta deveniri non possit in casibus, seu Maleficijs, quor. poena centum sol. non excederet, et semper Potestas, vel eius Vicarius teneat. dare copiam inditiorum petenti cum termino ad purgandum inditia, nisi esset de casibus gravioribus, et atrocioribus, in quibus arb. Potestatis relinquimus; Concedimus tamen, ac permittimus Potestati, vel eius Vicario, quod possit, et valeat procedere contra quascumq. personas delinquentes, conformam nostror. Statutor. ad tormenta sine alijs legitimis inditijs praecedentibus, dummodo talis persona fuerit de tali Malefitio commisso diffamata per publicam famam per quatuor testes probatam; Quam famam sic probatam haberi volumus pro legitimo inditio ad tormenta

De Poenis duplicandis Cap.° XV.

Oculi vigilantibus causae circumspectionis provida iura pensarunt, ut ratione loci, personae, temporis, et aliar. circumstantiar. delicta redijt graviora, et poenas per ea merito augeri. Sancimus igit. matura deliberatione habita, quod omnes poenae imponendae pro Maleficijs, delictis, sive iniurijs committendis de Coetero in locis, personis, et temporibus infra demonstrandis, et annotatis possint et debeant augeri, et dupplicari semel tantum, et non amplius etiam

62v.

si plures, et plures duplicandi qualitates occurrerent, et sunt ista v[idelicet] pro maleficiis, vel iniurias commissa in Palatio, sive Residentia, sive conspectu Potarij, vel eius Vicarij in Ecclesijs, in Consilio g[e]n[er]ali, in p[rese]ntia Consiliariorum dicti Castri in praedicationibus, in processionibus, in eundo, vel stando ad funus, sive ad mortuum, vel ad Nuptias. Item poenas duplicari statuimus temporibus, et diebus infra[scriptis] v[idelicet] si maleficia, vel iniuriae committantur in die Nativitatis D[omini] N[ostri] Jesu Xpi cum tribus diebus sequentibus, in die Palmarum cum tota hebdomada sancta, et tribus diebus Paschatis Resurrectionis, in tribus diebus Pentecostes, videlicet Paschatis Rosati in festo Sancti Nicolai, et de Nocte. Et similiter poenas duplicari in maleficijs commissis de Nocte post sonum Ave Mariae, de sero usque ad ortum solis. declaramus insuper, quod si quis maleficium in personam Potarij, seu eius Vicarij, Consiliariorum Camerarij, vel Castaldi commiserit, seu iniuriam fecerit, vel verba iniuriosa protulerit arb[itri]o Ill[ustrissi]mi D[omi]nor[um] puniri decernimus.

De beneficijs concedendis
Cap[itul]o XIIJ.o

Quoniam Jura, ac etiam Judicantes ad poenas mitigandas magis quam ad exasperandas praesertim ubi pietas, humilitas, ac Necessitas suadet inclinari decens est. Idcirco p[raese]nti statuto sancimus firmiter Ordinantes quod quotiescunque pro maleficio, vel iniuria veniat

poena

poena pecuniaria imponenda si Reus, contra quem proceditur comparuerit, et eius prima comparitione, defensione, siue responsione, aut excusatione confiteatur sponte delictum, de quo agitur quartam partem poenae, qua uenit [illegible] condemnandus sibi relaxari Volumus. Item si pacem Reus habuerit ab offenso, de qua pace fidem faciat Potestati, uel eius Vicario per Notarium, uel Testes ante condemnationem de Reo fiendam etiam quarta pars poenae sibi debeat defalcari, atque dimitti. Item si Reus condemnatus soluerit cum effectu eius condemnationem intra terminum decem dierum post latam sententiam, et quarta pars poenae predictae sibi remittatur, quod quidem solutionis in termino beneficium Volumus non admitti quando poena Malefitii, uel iniuriae, de qua agitur, procedit, tractat non excedit quantitatem quinque librarum, et nihilominus huiusmodi de quartationes defalcationes, siue diminutiones poenarum semper fieri debere declaramus de ea summa, et quantitate poenarum, quae remanet, et restat

De Poena dantis auxilium, consilium et fauorem Cap.° xiiij.°

Decet magis opere delicta perpetrantes puniri, quam facientes, siue auxiliantes; ideò statuimus, quod quilibet Potest opem, consilium, auxilium, et fauorem alicui Malefitium, uel iniuriam contra aliquem committenti immediatè poenae, qua principaliter uenit puniendus, siue

63v

condemnandus semper puniri debeat, et intelligat: quis praestare opem, auxilium, consilium, et fauorem, si manum ad arma miserit contra iniuriatam personam, uel turpia, et enormia dixerit, aut maleficium sceleris committat. d

De Poena male loquentis con statum D.nos Cap.o XV.o

Vt male loquentium reprimat audacia, statuimus, et ordinamus pro futuris scandalis euitandis, quod si qua persona maledicet, uel male loquet: malo optabit, culpabit, aut damnabit praesentem statum pacificum Sanctae Romanae Ecclesiae, et Ill.morum D.nos non esse bonum, uel alia uerba loquendo, quae ponent quomodolibet con Ill.s D.nos scandalum in dicta terra generare arb.o Ill.s D.nos puniri volumus.

De Poena blasphemantis Deum, uel Sanctos Cap.o XVI.o

Blasfemiam praesertim contra Deum, uel S.tos quamplurimum abhorrentes, cum nil peius fieri posse uideat, statuimus, et ordinamus, quod si quis maledixerit Deum Jesum Xpum Saluatorem n.rum siue filium Dei, aut Sp.um Sanctum, aut B.eatam Virginem Mariam, ut si quis dixerit iram a Deo

uel

uel iniuriose maledetto sia Dio, il figliuol di Dio, Nro
Salvatore Jesu Xpo, lo Spirito Santo, la Vergine Ma:
ria, la Madre di Dio, uel similiter al dispetto cornuto,
becco, et similia poenam XXV libr. pro quolibet hu:
iusmodi verbo incurrat sine aliqua diminutione, et
stare debeat decem diebus continuis, quam poenam
si non solverit is, uel alter pro eo antequam de carce:
ribus liberet linguam omnino sibi amputari Volumus,
ut unius poena multorum metus efficiatur. et quilibet
possit accusare, et credatur cum uno idoneo teste bonae con:
ditionis, et famae, dummodo accusator, et testis non
sit aliquis de familia Potestatis, nec Castaldus, nec Curia:
tor, et teneatur accusator secretus sibi voluerit; si quis autem
blasphemaverit, aut aliquid aliud verbum protulerit
iniuriosum contra Deum, Xpum, Spiritum sanctum,
aut Virginem Mariam Potta, per lo Renegar, per
lo sconspitto, per la Pottana, et his similia XXV libr.
poena puniatur vice qualibet; qui vero iniuriose iu:
raverit per Viscera, et interiora, per capillos, per Ven:
trem, per Culum, et Pottam, per caput, per pedes, et
alia quaecumque membra particularia decem libr.
poena puniatur; si quis vero iniuriose iuraverit simpl.
per Corpus, aut per sanguinem XX sol. poena
vice qualibet incurrat; si quis autem maledixerit,
blasphemaverit, despectaverit, uel iniuriosa verba
protulerit, aut iniuriose iuraverit per Membra
Sanctorum, et Sanctarum Dei qui, et quae in Calendario

et lesioes dictae personae reperiantur dimidia poena supra imposita puniatur. Volumus tamen, quod in omnibus praedictis procedi possit per Inquisitionem, vel ex off.o &

De delictis Puerorum Cap.o xvij.o

Puerorum delicta punienda declarantes statuimus, et ordinamus, quod si Minor duodecim annorum aliquod maleficium, sive delictum vel quasi, aut aliquam iniuriam, vel offensam fecerit, vel commiserit poenam aliquam incurrere prohibemus, et punire non posse, si vero annum duodecimum excesserit, et delinquerit usque ad 16. annum perfectum non in dimidia parte, et poena, qua maior delinquens puniret ipse puniatur, et de eius aetate credatur testimonio Patris, vel Matris, Avi, vel Aviae, Patrui, vel Matertere, aut aliorum propinquorum cum Juramento, et praedicta locum habere volumus in Maleficijs, vel delictis omnibus commissis, et committendis per pueros, ultra tamen Mortem, aut Membri mutilationem, sive incisionem, in quibus casibus arbitrio Potestatis, et Ill. Dnorum dictae personae puniri declaramus conditione personarum, et qualitate factorum mature pensatis.

De Receptatoribus Banditorum Cap.o xviij.o

Malefactores, et delinquentes certum est non posse diu latere si receptatorem non habuerint

idcirco

idcircò statuimus, et ordinamus, quod si quis receptauerit, aliquem sbannitum de dictis terris, et de sbannimento appareant in Curia Potatis, et eidem sbannito opem, consilium, et fauorem praestiterit, ac receptauerit arb.° Ill.ᵐⁱ Dños puniri volumus qualitatis, temporis pensatis.

De Poena non capientis arma ad Mandata Potatis Cap XIX.°

Non minus saepenumero negligentes ad arma sumenda puniri oportet existente causa, quam etiam arma sumere, aut sumpta deponere mandante praesertim Potate. Quo circa statuimus, quod si quis ad mandata Potatis, aut Consiliariorum neglexerit arma sumere, et illuc accedere quo sibi fuerit ordinatum, et praesertim in tempore suspecto guerrarum, currerie, cauallate, siue represaliarum XL. Sol poena uice qualibet puniatur statim per Ill.ᵐ Dños Potatem, uel Consilarios maior poena fuerit imposita, et specificata

De Verbis iniuriosis, et remproperatoriis. Cap.° XX.°

Iniuriosa uerba, uel turpia si quis dixerit iniuriose alicui personae Vt Cornuto, Becco, Bigognoso, Ricredente, Bastardo, latrone, Traditore, Assassino Falsario, Robbatore, Ruffiano, cacarciaio, Heretico,

Patrino, figlio di Puttana, aut mulieri bonae famae dixerit puttana, vessiana, ribalda, mallarosa, fa: tuchiara, cacarviaia et his similia verba turpia in Lta. sol. pro quolibet verbo puniat. Si verò alia verba iniuriosa leviora turpe dixerit contra aliquem, et ea sibi ad iniuriam revocaverit, sive re: putaverit persona, contra quam prolata fuerit poena XXV. sol. puniat. Si quis aliquem alicui optaverit, et iniuriosè dixerit ti venga il carbon: cello; Cancoro, Vermecane, Anguinaglia, el grosso tubello, lopo, capogatto, caca sangue, et his similia in X. sol. puniatur, et in praedictis casibus Volumus, quod credatur Sacramento accusatoris cum uno teste idoneo; Reimproperantes simili puniri sancimus, puta si quis reimproperaverit contra aliquem iniuriosè mortem violentam alicuius de consaguineis usque in 3.um gradum inclusivè secundum ius Canonicum nu: merandum Lta. solid. poena puniatur, si verò mem: brum aliquod incisum, sivè debilitatum, aut cicatri: cem, sivè atrocem iniuriam, vel vulnus alicui reim: properaverit poenam XXV. sol. incurrat. Si verò aliquem ex mentiverit iniuriosè, ut puta, dicendo tu menti perla gola, et similia simili poena pro quolibet puniat.

De Stupris, et Adulterijs Cap.o XXj.o

Ubi maiora possunt inesse seu pericula

ibi

ibi castius procul dubio est providen(dum) cum n(on) nil
intollerabilius inter homines soleat reputari, quam
mulieres illicitos coitus; Quocirca statuimus, et ordi-
namus, quod si quis violenter cognoverit aliquam
Virginem Mulierem CC. libr. poenam incurrat, et
nihilominus ipsam Mulierem dotare teneatur in
XXV flor auri in auro, ipsamque Mulierem
accipere in legitimam Uxorem compellatur si ipsa Mu-
lier deflorata, eiusque consanguinei id voluerint dum
vir talis ad Matrimonium cum ea legitime consu-
men(dum) habilis esse reperiatur poena tamen predicta
CC. libr., ac dote XXV. ducatorum auri in auro fir-
ma semper remanente accipiat, vel non accipiat
in uxorem. Si quis autem violenter nuptam Mu-
lierem cognoverit carnaliter poenam XXV. ducatorum
auri cognoverit in auro incurrat; Si vero Viduam
violenter cognoverit XXV ducatorum auri in auro poe-
na puniatur, et ipsam capere in legitimam uxorem
compellatur, et dotare, ut supra dictum est in Virgine
si habilis esse reperiatur, et Vidua, eiusque Consangui-
nei id voluerint. Si quis vero attentaverit aliquam
Mulierem de praedictis carnaliter cognoscere, re tamen
non secuta poena dimidia puniatur. Si quis autem
Virginem, aut Viduam voluntarie cognoverit de-
cem ducatorum auri in auro poenam incurrat et ipsam
dotare, et in uxorem capere debeat, sicut supra
sancitum est. Si vero Nuptam Mulierem volun-

66v 1

tariè cognouerit XX ducatis auri incurrat poena pu:
niariae, et voluntariè semper volumus intelligi huius:
modi carnales coitus esse commissos quando scienter
loco, vel modo committantur, et mulieres praedictam
conatibus, et clamoribus, verbo, et facto non relu:
ctauerunt, ac repugnauerint; tunc .n. et eo casu mu:
lieres praesumimus consensisse, et scelens esse par:
ticipes; Volumus tamen quod istae mulieres sic
ut supra voluntariè carnaliter cognitae puniantur
pecuniaria, vel personali, aut corporis afflictiua poe:
na, prout melius videbitur, et placebit consanguine:
is, et attinentibus propinquioribus puniatur, ultra
tamen mortem, vel membri mutilationem, et in
uitionem, et nihilominus in praedictis Potestas,
vel eius Vicarius per inquisitionem procedere non
possit, sed solummodo per accusationem personae
iniuriatae, vel eius ad quem spectat de iure pro:
cedi possit; si aliter fiat non valeat Processus ipso
Iure. Mulierem autem inhonestam siue ma:
lae famae si quis violenter cognouerit X libr. poe:
nam se nouerit incurrisse; si vero voluntariè
et ipsa consentiente, vel dicente fecisse de eius vo:
luntate poena nulla puniatur. Mala fama
in praedictis mulieribus vitae honestae per quatuor
testes idoneos probari possit, et sufficiat quod sic fama
in dicto Castro, et habeatur pro plena, et legitima pro:
batione. Si qua tamen mulier de praedictis

mulier

mulieribus malae famae contra aliquam personam bonae famae aliquod turpe, aut iniuriosum verbum protulerit iniuriose XX sol. poena vice qualibet puniat. ultra poenas alias impositas per statutum nostrum loquens de verbis iniuriosis, et credi volumus sacramento mulieris bonae famae infra XX. sol. Et insuper prohibemus p.tas mulieres malae famae admitti posse, seu debere ad accusandum contra mulierem bonae famae super aliquo delicto vel maleficio; et si forte eas admitti contingat, talis accusatio non valeat.

De Sudomia, et stupro
Cap. XXIJ.

Puerum, vel puellam impuberem si quis stupraverit, corruperit, vel sodomitaverit poenam confirmationis se noverit incurrisse, si delinquens XXV. annos excesserit; si vero minor fuerit arbitrio Ill.mi D.nor, et Potestatis dicti Castri puniatur facti qualitate, personarumq. conditione pensatis. Si quis autem puerum, vel puellam maiorem quatuordecim annos stupraverit, vel sodomitaverit ducentas libr. poena vice qualibet puniat. quam poenam si non solverit, aut solvere non potuerit infra X. dies spatium a die latae sententiae numerand. membrum virile cum testiculis poenitus sibi am:

67v

putari decernimus; Ita quod à corpore separet, et alijs transeat in exemplum beneuiuendi.

Q Procedat de similibus ad similia Cap. XXIIIJ.

Difficile admodum reputamus, et quasi impossibile, quod cuilibet maleficio, siue delicto in futurum occurrenti speciale nomen, ac particularis poena possit imponi. Idcirco statuimus, et firmiter ordinamus, quod in quibuscumque maleficijs, siue delictis imposterum committendis, et perpetrandis, de quibus in huiusmodi statutis Volumine certa, et specificata poena non reperiat imposita Potestas, uel eius Vicarius procedat, et puniatur, De similibus ad similia. Volumus autem quod huiusmodi assimilationes faciat Potestas, uel eius Vicarius unà cum consiliarijs dicti Castri. Hoc idem etiam locum habere decernimus in extraordinarijs, et damnis datis, ut de simili ad simile procedat.

De Poena Iniuriantis, uel percutientis Patrem, et Matrem Cap. XXV.

Lege testante Deo principaliter nascimur, deinde patriae, et posteà Parentibus. Quocirca

statuim

statuimus. quod si quis in personam Parentum à
quibus post Deum habere esse naturaliter profitentur
intulerit iniuriam acri poena debere merito puni:
ri, et potissime ingratos filios, aut Nepotes te:
meraria iracundiam, seu audaciam compescentes
sancimus, quod si quis Patrem, vel Matrem, Avum,
vel Aviam cum aliquo armorum genere percusserit
cum sanguinis effusione nudus per totum Castrum
Dasbij bis circumcirca virgis publicè fustigetur,
et postea per duos continuos menses carceratum in
compedibus teneat, et tanto amplius quanto Patri
vel Matri, Avo, vel Aviae offensis placuerit; si verò
percusserit cum dictis armis sine sanguine nudus
semel debeat fustigari, et postea per unum mensem
carceratus, et in pedibus debeat detineri. si autem
aliquo alio modo armis inferret iniuriam uno men:
se continuo in carceribus maneat; si verò verbis iniu:
riosis eos offenderit XV. dierum spatio carceretur, et
amplius pro voluntate Patris, vel Matris iniuriatae.
addentes insuper contra renitentes, rebellos, et con:
tumaces filios, vel Neptos, ordinamus quod Potestas
vel eius Vicarius teneatur, et debeat sub poena libr. sol.
et vinculo praestiti Iuramenti vice qualibet quando:
cumque ad requisitionem, Avi, vel Aviae, Patris,
vel Matris constringere, et carcerare filios, vel
nepotes inobedientes, ac potere renitentes prout eorum
Patribus in rebus licitis, et honestis pro quanto

tempore eis placuerit; Ita quod obedientes fiant

De furtis, et eorum Poena
Cap. XXVI.

Furans Pullum, Anserem, gallinam, Columbum, et aliam quamcumq. rem mobilem, aut se moventem; si res furatae fuerint valoris quinq. sold. poenam XX. sold. se noverit incurrisse. si vero fuerint maioris valoris usque ad X. sold. inclusive in X. libras sol. puniatur abinde supra usque in XX. sol. valorem centum sold. poenam incurrat, abinde vero supra usque ad valorem XL. sol. poena decem libr. puniatur; abinde vero supra usque ad valorem furti centum sol. XXV. quinque libras nomine poenae persolvat. abinde vero supra usque ad valorem decem libras puniri in libras quinquaginta debeat omnino, abinde vero supra quantacumque sit quantitas rei furatae semper in quadruplum valoris rei furatae nomine poenae puniatur, et nihilominus in omnibus praedictis fur in duplum emendet damnum passo, et in ea per Potestatem, et eius Curiam debeat condemnari. Volumus tamen, quod in praedictis casibus condemnatus in poenam decem libr., et abinde supra si dictam poenam non solverint, aut solvere non potuerint infra terminum decem dies à die condemnationis

num

69268

numerandum per totum Castrum debeat de die publicè fustigari; si verò in XXV. libr. condemnatus fuerit, et abinde supra si non solverit, aut solvere non poterit pes dexter sibi debeat amputari, ita quod à crure penitus separet; si verò in L.ta libris, et abinde supra condemnatus non solverit, aut solvere non poterit, manus dextera sibi amputetur, et unus oculus evellatur.
Plura, et modica furta committens, et furans res maioris valoris X. lib. et abinde supra qualitate loci, temporis, rei, et personarum conditione pensata Potestatis, et Consiliariorum arbitrio puniatur. ut libras excedat poena furti: si quis autem tria, vel plura furta commiserit, quorum poena X. libr excedat. pro quolibet furto ex dispositione praesentis Statuti pro famoso fure haberi declaramus, et laqueo suspendi omnino moriturum.
Aggressores autem, aut violenti raptores, sive disrobatores stradarum, licet modicum rapiant, nec non publici, aut famosi latrones, seu furones omni beneficio provocationis, et appellationis poenitus exclusi furcis suspendantur. Ita quod verè moriantur, et si casus exegerit strascinentur, aut dismembrentur ad aliorum malefactorum terrorem:

De Poena furantis bestias Cap.o XXVI.

Bestiarum furta etiam quae à Pastoribus, ac custodibus etiam committi saepè vidimus Advertentes

hoc praesenti Statuto Sancimus. Quod si Custos aliquis Bestiarum, sivè Pastor D̄no suo, vel alteri, cuicumq. personae, sivè etiam si quis alius furto subtraxerit, seu furatus fuerit aliquam pecudem, capram, porcum, sivè aliquam Bestiam pecudinam, caprinam, porcinam, vel similem alicui de dicto Castro poena X. libr. pro qualibet Bestia puniatur, et damnum emendet in duplo damnum passo; si verò bovem, Vaccam, Bufalum, Equum, Equam, Vitulum, Pollitrum, Asinos, Mulos, aut similes Bestias grossas mares, et foeminas si quis violenter, vel furtivè acceperit, aut interfecerit in districtu dicti Castri qualibet vice pro qualibet bestia XXXV. libr. poena puniatur, et damnum in duplo patienti reficiat, et si dictam poenam non solverit, aut solvere non poterit infrà terminum sibi per Potestatem statuendum in condemnatione publicè, ac de die per totum Castrum fustigari debeat. Volumus tamen quod si quis praetenderet aliquam dictarum Bestiarum accepisse cum aliquo iusto titulo debiti, vel obligationis cuiuscumque, eamque Bestiam Curiae denuntiaverit in trium dierum termino poenam non incurrat; si quis autem aliquam dictarum Bestiarum invenerit errantem sinè patrono, vel Custode, et eam recolligerit, sivè receperit, et Curiae denuntiaverit infrà terminum quinque dierum lucretur à patrono dictae Bestiae tres solid. pro qualibet bestia Minuta, et solid. quinque pro

qualibet

qualibet bestia grossa; si uero infra dictum terminum quinque dies non denuntiauerit, uel Curiæ non assignauerit, et illam retinuerit, uel de ea aliter disposuerit, aut eam contractauerit, pro furto habeatur; quod in suum non erat ad alium spectare, et pertinere modis omnibus lege testante scire debuit. Hoc idem declaramus, et determinamus de alijs quibuscumque mobilibus rebus alienis repertis, si eas recipiens repertas non assignauerit Curiæ in termino sup.º furto ad scribi, ut supra dictum est.

De Poena furantis, uel deguastantis cupellos Apium Cap.º XXVIIJ.º

Cupellos Apium si quis furatus fuerit, seu studiose deguastauerit alienos unum, uel plures cum apibus, uel melle XXV lib. poenam pro quolibet cupello se nouerit incurrisse, et damnum emendare in duplum pacto condemnetur secundum æstimationem eius sacramento faciendam Potestatis arb.º moderando, receptator autem talia furta X lib. poena puniatur.

De Poena furantis linum, bladum et his similia Cap.º XXIX.º

Linum, Canapam, granum, aut aliud bladum, siue legumen, in campis extra dictum Castrum si quis furatus fuerit de area, auoltaria, Bonono, uel

70v

abinde quinque libr. poena vice qualibet de die, de nocte autem in duplo puniatur, et hoc intelligi declaramus de furto commisso à quatuor gregnis, sivè manipulis, vel Mattellis supra; abindè verò infra xx. sol. poenam incurrat pro qualibet gregna, Manno, sivè Manipulo, et in omni casu damnum in duplum emendet Patrono rei furatae semper debeat reus condemnari patroni Sacramento aextimandae. Si verò intus dictum Castrum, sivè de domo, vel cappana vel gripta furta praedicta quis commiserit dupli poena eius, quod supra sancitum extitit puniatur cum dupli emenda, ut supra. Si autem Salmam bladi, lini, Canapis, vel aliorum Bladorum, sivè leguminum furatus fuerit unam, vel plures xx. libr. poena se noverit innodatum pro qualibet salma, et praedicta intelligi Declaramus de blado, fabis, et alijs seminibus, et leguminibus quibuscumque si fuerit triturata, et à paleis, et stipulis separata, usq. ad salmam et à salma supra qualibet vice, et qualibet salma. Receptatores vero p.tos furtorum sciverit in dimidia poena, et emendae praedictae semper puniri decernimus.

De Poena furantis Vomerem, aut de guastantis Aratrum Cap.o XXX.o

Vomerem de ferro, aut aratrum Carrum vel alias bovum, seu Bufalorum ad arandum, et trahendum

armatura

armaturas, siquis furatus fuerit. aut inciserit, seu deguastauerit studiose in l.ta sol. puniat, et damnum in duplum damnum passo condemnari debeat emendare eius sacramento extimandum.

De Poena furantis Nassam, et similia. Cap.o XXXj.o

Nassam, squitionem, aut aliquod aliud artificium aptum ad capiendum pisces siquis de flumine furatus fuerit, aut quomodolibet deguastauerit, siue disperdiderit l.ta sol. puniat. pro quolibet artifitio in flumine posito ad capiendos pisces, siue captos retinendos siquis autem predicta artifitia, uel aliquod ipsorum in flumine existentia ad piscandum requireret poena X. sol. uice qualibet pro quolibet artifitio se nouerit incurrisse, et damnum emendet in duplum damnum passo. si pisces ex dictis artifitijs abstulerit.

De Poena furantis Vuas Vinum, uel Mustum Cap.o XXXij.o

Furans Vuas Vindemmiatas de Massa tina, busculis, siue torcularibus poena decem libr. puniat. pro qualibet salma, quam abstulerit, et abinde supra pro rata dictae poenae, et eadem poena puniri statuimus. siquis Mustum, aut Vinum furatus

fuerit pro quolibet Barrili, et emendam in duplum sa=
tis facere damnum passo compellat

De Poena furantis saxa, tegulas, canalia uel Mattono: Capº xxxiij.º

Siquis saxa, tegulas, seu cantonios, canalia, seu
Mattones, et his similia furatus fuerit poenam 1to sol.
se noverit incurrisse pro qualibet salma, et abinde s.a
pro ratha; et semper in duplum, emendam satisfa=
cere damnum passo condemnet. ac eadem poena
puniri sancimus siquis calcem furatus fuerit pro
qualibet salma calcis.

De Poena furantis tabulas, siue lignamina Capº xxxiiij.º

Tabulas, trabos, tauiellos, cerculos, et alia
similia lignamina laborata, siue disposita ad fa=
bricam alicuius laborerij, uel edifitij siquis fura=
tus fuerit centum sol. poenam incurrat pro qua=
libet salma, et abinde supra pro ratha, et damnum
in duplo damnum passo compellat emendare.

De Poena ementis rem furtiuam Capº xxxv.º

Rem furtiuam, siue rem furatam aliquam

siquis

siquis scienter emerit, aut bestiam aliquam à Pastore, vel Custode inscio, et invito Bestiae patrono emerit statuimus puniri dimidia poena, qua principalis fur, et vendens pu: niendus veniret ex forma supradictorum Statutorum de materia loquentium, et nihilominus dictam rem, sive Bestiam, aut eius integrum valorem Juramento damnum passi decla: ratum satisfacere compellatur. Si vero rem, aut bestiam esse furtivam ignoraverit, et illam emerit bona fide, et pa: trono repetenti restituere recusaverit poenam 1ta sol: uice qualibet se, noverit incurrisse, et nihilominus coga: tur per potestatem, vel eius Vicarium rem ipsam, vel Bestiam si extat aliàs eius rei, vel bestiae valorem, et aestimationem Juramento patroni extimandam resti: tuere, ac satisfacere compellatur patrono rei, vel Bestiae iurato sine aliquo pretio, sive solutione aliqua facienda.

De Poena afferentis per vim rem alienam Cap.º XXXVj.º

Si bonorum raptorum crimen, seu rapinam, cuiusque furta simplicia meritò leges abhorrere solent, et punire, Id circò statuimus, et ordinamus quod si quis per vim bursam, vestem, pannos, seu aliquam quamcumque rem, pecunias, seu bestias iniuriosè de manibus suis, sive de dorso alicuius ra: puerit semper tripli poena, qua fur simplex puniretur

ex supradictis statutis se noverit incurrisse. Excipimus tamen à poena p.ta eos, vel eum, qui invenerit damnum dare ab ipso damnum dante per vim, et violentiam rem, aut Bestiam aliquam acceperit pro pignore, dummodo infrà tres dies Curiæ dicti Castri dicta pignora assignaverit, et aliàs poenam furis non possit evitare, cum emenda dupli damnum passo.

De Poena furtim dimictentis per Muros Cap.o XXXVIj.o

Qui aliundè quam per hostium, sive portam conat.r intrare, transire, sivè res transportare Sacro sancto Dei Evangelio testante, fur est dicendus, et latro; Quo circa statuimus, quod si quis per muros dicti Castri Baschij rem aliquam furatam, sivè raptam scienter ab extrà muros ejecerit, aut cum fune, vel aliter dimiserit, aut è converso per muros intromiserit s.ta sol.i pro poena vice qualibet solvat.

De furtis domesticis Cap.o XXXVIIj.o

Scandalis obviare cupientes, quæ sæpè eveniunt in familia propter furta Domestica statuimus, et firmiter ordinamus, quod si quis scienter emeret aliquam rem, seu res per filios familias

sivè

siue alios de familia secretò, et clam sublatas, siue
acceptas à Patribus, uel Patronis intus, uel extra dictum
Castrum res si extant aliàs eius condignum ualorem
Patri familias, uel Domino restituere cogatur sine re:
stitutione pretij forsitan soluti filio familias, uel alteri de fa:
milia prædicta. Si uerò scienter emerit dictas res in do:
mo, uel ad domum Patris, uel Patroni ultrà rei restitutio:
nem si res extat aliàs condigni ualoris æstimationem,
si res non extat sine pretij restitutione, ut supra est ordi:
natum l.tra sol. pœna uice qualibet puniatur. Tunc
.n. filium familias, uel alios de familia ad furandum,
et subripiendum ab ipsorum Patribus, uel Patronis corrupisse
præsumi volumus similiter quoque et eadem pœna
l.tra sol. receptatores talium rerum sublatarum pu:
niri declaramus.

De Pœna occupantis Jura, uel Introitus Dnorum et Cois Cap.o XXXIX.o

Quod communiter possidetur negligi solet, ut
plurimum, et præsertim circa Dnorum, et Coitatis Jura,
et introitus loquentes, in quibus dilapidatores potiusq;
administratores Conseruatores nuncupari possumus no:
minari. Ideirò statuimus, et firmiter ordinamus,
quod si quis reperiatur penes se retinuisse Jura Com:
munitatis, aut Dnorum dicti Castri per tempora existen:
tium, siue scripturas, siue introitus, pecunias, uel alia

73v

bona quaecumque ultra decem dies post eius finitum Offitium, sive administrationem, sive Camerario facitori, et alijs officialibus, ad quos spectat non assignauerit et restituerit cum effectu I.to sol. poenam incurrat pro qualibet die, quas restituere neglexerit postquam sibi per Potestatem, vel eius Vicarium fuerit demandatum.

De Poena ponentis res iniuriosas, vel diffamatorias ad domum alicuius.

Cap.o XXXX.o

Iniuriosas, vel diffamatorias impositiones ad alienas domos, ex quibus non modica scandala faciliter exoriri solent, et possunt, et iurgia compescentes statuimus, quod si quis studiose ad domum, sive ante domum habitationis alicuius posuerit cornua bestiarum, ferias fetidas, stercora, aut aliquid aliud turpe decem XX libr. volumus castigari. Si quis autem posuerit aliquem libellum, cedulam, sive scripturam, aut picturam continentem, seu demonstrantem aliquod famosum, iniuriosum, sive diffamatorium patrono, sive habitatori domus, ad quam, vel ante quam ponitur XXV libr. puniatur vice qualibet, de nocte autem in praedictis poenam duplicari sancimus non immerito quia de nocte, ut plurimum huiusmodi diffamationes apponuntur, et Lex civilis contra delinquentes nocti poenas minatur, et punit.

De

De Poena turbatae Possonis Cap.° XXXXI.°

Occupantes, sive aliena bona turbantes, sive molestantes pacificos possessores propria auctoritate in bonis stabilibus sibi ipsis Jus dicendo, ex quo ad arma saepe numero solet deveniri reprenare cupientes statuimus, et ordinamus, quod si quis in possessione rei stabilis aliquem turbaverit, sive propria eius auctoritate molestaverit, aut dictam rem stabilem occupaverit, vel invaserit si dicta res fuerit decem libr. valoris, et abinde infra centum sol. poenam incurrat. Si vero maioris fuerit valoris quantacumque sit quantitas Lta libr. poenam incurrat, et possidens nihilominus rem, et possessionem restituere debeat, et à turbatione sive molestatione penitus cessare, nec non etiam damnum, et expensas sacramento damnificati declaranda satisfacere condemnet reservato tamen sibi Jure suo in proprietate, vel dominio super dicta re stabili in Judicio, si voluerit; rei autem mobilis, aut se moventis si quis ablator, sive turbator fuerit, vel Molestator possessionis poena X. libr. puniatur. Si valorem decem libr. excesserit, abinde vero infra centum sol. poena molestet; et rem relaxet, ut supra dictum est. Si quis autem auceperit, turbaverit, impediverit, sive fregerit investituram, seu tenutam rei, vel possessionis datae, vel concessae per Curiam in Medietate poenae superius ordinatae iuxta valorem rei turbatae, ut supra dictum

fuit puniri declaramus nisi penitus dictam tenutam
restituerit, et ab ea Molestatione cessaverit ante respon:
sionem. Processus propterea contra ipsum formato.
Quo casu pro prima vice alia poena puniri non vola:
mus; si vero iterum et iterum quandocumque turba:
verit, impediverit, fregerit, seu Molestaverit possiden:
tem poenis superius expressis, et declaratis omninò pu:
niri volumus. Hoc idem sancimus, et disponimus contra
occupantes, sive invadentes propria auctoritate res, vel
bona, et Possessiones aliquas quomodolibet spectantes Com:
munitati, ac Magnificis Dominis dicti Castri si propria
auctoritate fecerit, et sine aliqua licentia Consilij, et
Dnorum dicti Castri.

De Poena guastantis viam Vicino
Cap.o xxxxij.o

Viam, actum, iter, sive transitum eundi, et
redeundi siquis impediverit, sive deguastaverit alicui
suo Vicino, quam, vel quod habuerit, seu habere se per lo:
cum fundum, sive Possessionem suam, ità quod ire, et
redire non posset sicut ipse, et sui Auctores ire, et tran:
sire consueverunt contra praesertim praecedentem in X lib.
den. puniatur vice qualibet, et Nihilominus dictam
viam, iter, Actum, sive transitum in pristinum esse
reducere compellatur, Minime vero tenere Mutandam
in praeiudicium alicuius, quae diu stetisse probantur.

De

De termino Moto Cap.° XXXXIJ.

Terminos, limites, sivè Morras pro confinib. existentes inter fundos, vel Possiones quascumque diversarum personar., aut inter diversa tenimenta si quis studiosè evulserit, amoverit, cavaverit, seu quomodolibet devastaverit lignizando, arando, vel aliter quomodocumq. studioso modo transcendendo terminos, et limites suos in fundum, sivè Possionem Vicini, aut d.os terminos occultaverit, vel firatus fuerit 1to. libr. poena sine aliqua diminutione vice qualibet puniatur, et nihilominus dictos terminos, limites, sivè Morras unum, vel plures reponere in pristinum statum omninò compellatur, damnumque emendare cogatur patienti, damnificato eius Iuramento declarandum

De Poena calumniantis. Cap.° XXXXIIIJ.

Innocentem calumniosè diffamantes nisi puniantur maximum solet in Republica scandalum generare; eapropter statuimus, et ordinamus, quod si quis aliquam innocentem personam calumniatus fuerit, sivè diffamaverit de aliquo crimine maleficio, vel delicto, sivè de quacumque aliare diffamatoria modo aliquo in psentia, vel absentia personae calumniatae, aut aliter clamando, dicendo, vel qualitercumque exponendo contra ipsam et diffamatam personam, dum tamen ipsa diffamato

persona sibi ad iniuriam reuocauerit et coram Potate siue eius Vicario, et Curia accusauerit, querelauerit, seu denuntiauerit de dicta diffamatione poenam centum sol. vice qualibet et quolibet verbo diffamatiuo incurrisse declaramus, et ad satisfaciendum compellatur; et condemnetur personae iniuriatae, seu diffamatae aestimationem iniuriam, vel diffamationis, iniuriae faciendam cum iuramento personae iniuriatae, vel diffamatae, et taxandam arbitrio Potatis vel eius Vicarij considerata qualitate calumniae, et diffamationis, ac conditione personarum diffamantis, et diffamatae pensata.

De Poena incidentis Vineam, vel Pergulas Cap. XXXXV.

Cum maximos nobis fructus pergulae, et vites producant, ut nil suauius inter caetera liquamina pro usu vitae humanae habere profiteamur, et tanquam ingratissimi pusillanimitate ducti immemores Vini suauitatisque, et Masti suauitate contra pergulas et vites innocentes interdum ulcisci quaeritamus. Quo circa huic morbo medelam adhibere volentes contra delinquentes statuimus, et ordinamus, quod si quis per iniuriam, vel studiose Vineam, pastinum, siue Vites alienas inciserit, roncauerit, euulserit, siue deguastauerit iniuriose XXV libr. poenam incurrat pro qualibet vice si numerum XX Vitium non excesserint

excesserit; abinde vero supra usque ad vites XXXX. poena Lta. libr. puniat; abinde vero supra centum libr. poenam se noverit incurrisse, et semper de nocte poena duplicetur; et in duplum emendare damnum compellatur damnum passo, et nihilominus in praedictis casibus si poena imponenda XXV. libr. excedat, et ipsam poenam a XXV. libr. supra non solverit, aut solvere reus non potuerit infra terminum decem dierum a die condemnationis numerandum manus dextera sibi amputetur Ita quod a brachio, et corpore penitus separetur. Si quis autem studiose per iniuriam Pergolam alienam inciserit, roncaverit, evulserit, seu deguastaverit decem libr. poena pro qualibet Pergula puniatur, cum conditione similiter quod si poena imponenda XXV. libr. excesserit manus dextera sibi amputetur Ita quod a brachio et corpore penitus separetur. Si non solverit aut solvere non poterit infra decem dies ut supra dictum est, et damnum in duplum emendet patrono Pergulae.

De Poena deturpantis, sive deguastantis figuram Dei, vel Sanctorum Cap.o XLVI.o

Figuram Dei, et Sanctorum deturpantes, sive deguastantes iniuriose merito odientes, et poena aliqua, licet non condigna eos prosequentes ne ira Dei, et furor etiam contra innocentes insurgat statuimus

et ordinamus, quod si quis studiose per iniuriam deturpaverit, fregerit, sive deguastaverit aliquam Picturam, effiguram sive imaginem Dei Jesu Xpi, sive gloriosae Virginis Mariae centum libr. poena sine aliqua diminutione vice qualibet puniatur. Si vero aliorum sanctorum, vel sanctarum Dei XXV. libr poenam incurrat; quam poenam in casibus praedictis si condemnatus non solverit cum effectu infra terminum decem dierum à die condemnationis numerandum nudus acriter virgis publicè debeat die fustigari per totum Castrum, et inde postea statim per tres continuos annos exbanniatur ad minus. Si quis tamen pro huiusmodi delinquentibus quomodo pro remittenda, vel dimittenda poena in Consilio, vel in Communi proposuerit, sive arrengaverit XXV. libr. poena se noverit incurrisse de facto sine aliqua diminutione. Volumus insuper, quod si quis sacratas Ecclesias dicti Castri, et eius districtus studiosè profanaverit, aut ad profanos saeculares, et illicitos usus praedictis Ecclesijs usus fuerit, ut puta, scienter immittendo animalia, femum, sive letamen, et his similia sacras aedes, et Ecclesias profanantia, et deturpantia Lta libr. poena vice qualibet puniatur.

De Poena ludentis Capo. xlvij.o

Alearum usus, ut plurimum à iure noxius reputatus prohibendi ludos illicitos nobis Materiam praebuit

praebuit. Quocirca prohibitive statuimus, et ordinamus quod si quis luxerit ad ordeum, taxillos, cartas, aut ad alium quem: cumque ludum quo quo nomine nuncupatum, in quo vel ubi denarij, vel pecuniae perdant, sive vincant in dicto Castro, vel eius districtu quinquaginta sol. poena vice qualibet puniatur de die, de nocte autem centum sol. si: mili quoque, et eadem poena volumus eum puniri qui ludentes praedictos in eius domo, vel taberna receptaverit, et cuilibet accusari liceat cum habere quartae partis poenae, et Accusatoris sacramento cum uno teste idoneo credendum esse sancimus, excipimus a praedictis ludentes ad pilam, ad scacchos, ad tabulas, ad pallottas, ad mor: ram, ad rocchos, ad balestrandum, Jaculandum, et tra: hendum cum dardis, lanceis, lapide, palis de ferro, et his similibus ludos permissos virtutis causa Corporis, vel in: genij exercitandi, in quibus ludentes decernimus non puniri; Vitium .n. animi, et Corporis delictum, non autem ingenij virtutem et corporis laudabilem exercita: tionem intendimus prohibere.

De Poena falsi Contractus, Juramenti Vel Monetae Cap.° XLviij

Falsariorum amplam materiam compescere volentes breviter quantum possumus hoc praesenti statuto sancimus, et firmiter ordinamus, quod si quis falsum Instrumentum, Contractum, vel aliam

quamcumq. scripturam falsam fecerit, sive fieri fecerit
aut illa, vel illis scienter usus fuerit poenam centum libr.
se incurrisse cognoscat. Siquis autem falsum dixerit
testimonium, aut falsum fecerit Iuramentum, aut
falso testimonio, sive teste falso, et Iuramento in Iu:
dicio scienter usus fuerit eadem poena puniatur. et
damnum in duplo reficere semper cogatur, et condem:
netur damnificato falsam Monetam expendens scien:
ter si ultra duas argenti, et auri Monetas expenderit
L. libr. poenam incurrat pro qualibet Moneta. Si
quis autem falsam Monetam cuderit, sive fabricave:
rit, sive cudi, sive fabricari fecerit penes legalibus pu:
niatur. Siquis vero Monetas inciderit, totonderit,
morsoderit, minuerit, sive limaverit, causa eas
diminuendi, in pondere, et valore Lta. libr. poena
puniri sancimus quas quidem poenas si non solverit
delinquens condemnatus sive solvere non poterit
infra decem dies a die condemnationis numerandos
manus dextera incidatur. ita quod a brachio peni:
tus separaretur, et Nihilominus in omnibus praec:
dictis, et singulis casibus. Siquis fuerit condemnatus
menti notam infamiae incurrisse, et infamem
esse intelligi declaramus.

De Poena Mittentis Ignem.
Cap. xlviij.

Incendaria quoniam lex, et Iura om

plus

plurimum abhorrent; Ea propter statuimus, et ordinamus, quod si quis studiosè ignem immiserit in domum, stabulum, capannam alicuius, in qua extaret bladum in uarconibus aucoltarijs, vel aliter quomodo, Centum libr. poenam incurrat uice qualibet, et nihilominus damnum in duplo emendare compellatur damnum passo eiusdem sacramento aestimandum. Si uero damni aestimatio non habeatur, et si fortè aliquis ex dicto igne moreretur, siuè combureretur Centum floren. auri pro poena pro quolibet mortuo delinquens puniatur; Quam poenam si non soluerit, aut soluere non poterit infrà decem dies à die condemnationis numerandos, etiam ipse comburatur, ita quod penitus moriat. Hoc idem quoque sanimus contrà studiosè comburentem fenum, linum, canapam, siuè paleas existentes, et existentia in grippis, barconibus, palearijs, siuè fenarijs. Si quis ignem in aliquo loco non studiosè immiserit ad nocendum alteri, sed pro suis necessitatibus, et utilitatibus, puta in cultis, insti pulis, et similibus, et inde ignis euagauerit, seu alicui damnum dederit XXV. libr. poena condemnet, et damnum in duplo emendare compellat. damnum passo. Idem similiter ordinamus contrà ignem mittentes in fabis, aut leguminibus quibuscumque, et si forsan aliqua persona combureretur XXV. florenor. auri poenam se nouerit incurrisse, in quam poenam si non soluerit, aut soluere non poterit infra X. dies à die condemnationis numerandos manus una unusque pes sibi debeat omnino amputari.

78v

De Poena mictentis ignem in Montibus Cap.° L.°

Statuimus, et ordinamus, quod si quis ignem immiserit in Montibus Castri Dasihij sine Dñoz licentia, et combuserit terram supra mensuram unius quarthenghi poena X. sol. pro quolibet quarthengo terrae puniat., quod combuserit, et nihilominus si alicui damnum dederit tantumdem soluat damnum passo, et damnum omninò emendare compellatur.

De Poena mictentis ignem in stipulis, uel in areis Cap.° Lj.°

Quoniam prudentis est prouidere futura praesertim ea, quae ex communiter accidentibus facilliter euenire possunt, Ideirò statuimus, et ordinamus, quod nemo audeat, uel praesumat ignem immictere in cultis, siue stipulis alienis sine expressa licentia Mag.coz Dñoz, et Potarij ante festum Sanctae Mariae de mense Augusti sub poena L.ta sol. pro quolibet campo, uel area, quem, et quam combuserit, et nihilominus si alicui damnum dederit in tantumdem. Hoc idem similiter statuimus, quod comburentes paleas, siue fenum in areis alienis existentes post dictum festum Sanctae Mariae in medio Augusti, nisi Testas, et alias consuetas,

et

et condecentes reparationes, sive defensiones pro igne evitando circa dictam arcam, vel paleas patronus fecerit, sive fieri fecerit.

Q. Pater teneatur pro delicto Filij
Cap.º lij.

Delinquentium audaciam compescere volentes statuimus, quod filius, vel filia, Nepos, vel Neptis ex filio stans, et habitans cum patre, vel avo paterno ad unum panem, vinum, et ignem vivendo, et commorando in eadem domo sub familia, et Potestate Patris, vel avi, si aliquod maleficium delictum, sive excessum con aliquem commiserit, Pater, vel Avus paternus, in cuius familia, et Potestate fuerit Delinquens teneat. et obligatus sit pro filio, vel Nepote in pœnis pecuniarijs usque ad portionem legitimam eidem filio, vel Nepoti contingentem de Iure Naturæ, et de, et super bonis, et hæreditate patris, vel Avi, et in pluri vel aliter, quod Pater, vel Avus pro filio, vel Nepote delinquente quomodolibet gravari non possit; Statuimus. Volumus insuper, ac declaramus Addentes, quod Pater, vel Avus teneatur pro filij, vel Nepotis debito satisfaciendo, si tale debitum factum, et contractum fuerit per filium, vel Nepotem pro utilitate domus, et familiæ patris, vel Avi, cum quo ad unum victum habitavit, et moratus fuit tempore contractus

79 v

debiti, aut in utilitatem Patris, vel Avi, eorumq. famil:
hiae, cum qua tunc habitando contraxaverit conver:
sum esse constiterit.

De Poena frangentis hostia
Cap.° Lij.°

Hostia domus alicuius siquis fregerit, aut vio:
lenter aperuerit l.ta libr. de die, Centum vero
libr. de Nocte se noverit incurrisse vice qualibet.
Si vero aliquis in ea domo habitaverit, et personae
habitanti aliquod damnum, vel iniuriam intule:
rit ultra dictam poenam arbitrio Potestatis, et
Consiliariorum, locorum temporis et personarum conditione,
qualitate, et aliis circumstantiis mature pensatis.
Hoc idem observari sanc~~ximus~~imus circa delinquentes
de, et super hostiis aedificiorum existentium extra dictum
Castrum. Siquis autem inciserit, fregerit, extraxerit,
aut ruperit hostia, sive stenas violenter ingressus exi:
stentibus, vel vineis, aut clausuris alienis, aut se:
ram, sive vestem violenter de stena, vel hostio extrax:
erit XXV. libr. poena puniatur, et damnum in duplo
emendare damnum passo compellatur. Et hoc idem
volumus observari in frangentem violenter, sive
rumpentem cappannam, griptam, columbariam,
sive pullariam clausam alicuius, et cuilibet ac:
cusare liceat de omnibus p.tis, et procedi et posse
per

per inquisitionem ex denuntia, uel querelas, ac etiam ex officio mero Potestatis, et Curiae; declaramus tamen praedictum hoc Statutum in omnibus casibus seruari debere, et locum habere, nisi contrafaciens, uel delin: quens iustam, uel saltem uerisimilem causam iustam habuerit faciendi; eo n. casu dumtaxat ad emendandum duplum damnum passo compellatur et non ad aliam poenam.

De Poena capientis columbos Domesticos

Cap.° Liiij.

Columbos tam domesticos, quam Columbariarum ampliare pro fertiliori uictu populi cogitantes; Statui: mus, et ordinamus, quod siquis aucupatus fuerit ad colum: bos Columbariarum, siue turrium cum retibus, et aliquem Columbum ceperit decem sol. uice qualibet puniatur si quatuor columbos ceperit, et abinde infra duar. libr. poenam incurrat pro quolibet Columbo; abinde uero supra ultra praedictam poenam Volumus, quod poenam x. sol. incurrat pro quolibet pari Columbor, quos ceperit, siquis autem sine retibus dictos columbos ceperit poena quinque sol. pro quolibet Columbo puniatur; de colum: bis autem domesticis, siue casareciis siquis ceperit, uel oc[c]i: serit eos poena x. sol. pro quolibet columbo puniri de: claramus.

De Poena ementis rem litigiosam.
Cap.° LV.°

Litigiosam rem emere, et scienter acquirere tam Canonica, quam Civilia Iura solent prohibere, et propterea Nos legalibus Sanctionibus inhaerentes pro bono publico Statuimus, et ordinamus, quod si quis rem aliquam litigiosam scienter emerit, vel quocumque alio titulo acquisiverit, vel habuerit, de qua re quaestio, lis, sive controversia mota esset XXV. libr. poenam incurrat, et nihilominus dicta emptio, donatio, seu concessio ex quocumque titulo facta fuerit acquisitio non valeat ipso Iure, et intelligatur lis, quaestio, controversia mota per oblationem libelli, vel Instrumenti publici productionem factam in Iudicio.

De Poena ementis Iura contra D.nos vel Commune
Cap.° LVI.°

Pro evitandis futuris Inconvenientibus, et pro pace habitantium in dicto Castro ne forte aliquando contra D.nos, vel Commune proprium cervices audeant homines erigere minus licite sancimus firmiter prohibentes omnes, et quascumque personas, quod nemo audere, et presumere debeat

emere

emere, uendere, uel alio quocumque alienationis titulo concedere, seu contrattare, sive aliqua Jura acquirere, et actiones, uel bona, et res aliquas contra mag.cos D.nos, uel Commune dicti Castri, et ipsorum Dominor., uel Communis preiudicium sub poena centum libr. ipso facto incurrenda uice qualibet pro quolibet contrafaciente, et nihilominus talis emptio, contrattio, concessio, sive alienatio non ualeat ipso Jure.

De Poena reuelantis secreta
Cap.o LVij.o

Secreta reuelans solet saepè numero scandala seminare, ideò prouidere Volentes praesentium ingratitudinibus statuimus, quod siquis reueldauerit aliquod uerbum secretum sibi sub credentia, et sub silentio impositum per Ill.s D.nos, sive per Potestatem, uel Consiliarios poena XXV libr. uice qualibet puniatur, Si uero talis reuelans secreta sibi imposita, ut supra fuerit sive Castaldus, dupli poena incurrat.

81

De Poena frangentis Carcerem
Cap. LVIII.

Statuimus, quod si quis ruperit, sive fregerit aut rumpere, seu frangere auxiliatus fuerit, vel mandaverit carcerem Communis dicti Castri, sive locum pro carcere deputatum, Ita quod carcerati, seu ibidem detenti de mandato Ill. Dnorum vel Potestatis aufugerint XXV. libr. poenam se noverit incurrisse vice qualibet, et nihilominus ille talis, qui carcerem ruperit, aut fregerit, aut frangere, sive rumpere auxiliatus fuerit teneatur pro omni eo, pro quo tenebatur carceratus si aufugerit, et rehaberi non possit. Constrictam aut sive locum de non discedendo sibi assignatum per Potestatem, vel eius Vicarium si quis ruperit, vel inde discesserit contra praeceptum, sive mandatum sibi factum XL.ta sol. poena puniatur vice qualibet, et in Constricta reponatur omnino.

Liber IV. De Extraordinarijs

De modo procedendi in extraordinarijs Cap.° p.°

Quoniam multa crimina esse reperiuntur, quae propria nomina, vel accusationes proprias non habent, sed extra ordinem ea investigari oportet, atq. puniri, ne impunita remanere contingat, in Universitatis, et Coitatis dicti Castri maximum detrimentum; oderunt n. peccare mali formidine poenae; ea propter post maleficia, crimina, seu delicta ordinaria explicata de extraordinarijs et criminibus utiliter convenit providere; sancimus ergo in extraordinarijs criminibus, quod Potas, vel Vicarius possit procedere per viam accusationis, denuntiationis, quaerelae, vel inquisitionis ex off.° ac molestare, et punire, et condemnare prout, et sicut in alijs criminibus s.a in praecedenti libro maleficioz ordinatum est iuxta formam praesentium statutoz, et alias defacto extraordinarie sine aliquo Processu delinquentes punire, condemnare multas, et poenas exigere possit Potas, vel eius Vicarius, prout qualitas negotioz, ac temporis, et personaz maturè pensata conditio admonebit.

De prohibita portatione Armoz Cap.° 2.°

Arma portantes, quia ut plurimum fiunt ad crimina . . . Quare statuimus, et ordinamus futuris er:

toribus obuiantes, quod nemo terrigena vel forensis poss.t nec
valeat per dictum Castrum portare aliquod Armorum genus offen
dibilium, vel defendibilium sub poena XX. sol. pro armis offen
dibilibus, et X. sol. pro armis defensibilibus pro quolibet con
trafaciente qui portare dicta arma fuerit inuentus per Po
testatem, vel eius Vicarium, et ipsorum famulos, vel alios qui
bus p.ti D.ni vel Potas expresse licentiam dederit arma por
tandi. Volumus insuper hmoi statutum prohibitiuam
in tempore guerrae, suspitionis, status currentis, calcarate, nec
non et in eundo, et redeundo intus, vel foras dictum Castrum
pro suis alijs negotijs arma p.ta portantes omnino immu
nes esse, et non puniri declaramus; ad noxam n. euitandam
tendimus, non ad necessariam armorum portationem pro uti
litate coi legem imponimus.

De pœna deturpantis fontes, vel Cisternas
Cap.o 3.o

Quatuor Elementorum potissimum aquam esse cogno
scentes, sine qua humana vita esse non pot., non sunt
igit. aliquo mo fontium, et aquarum maculatores, siue detur
patores earum praesertim aquarum, quae humano potui, et
victui sunt destinatae sine punitione praetereundi; Idcirco
sancimus, quod si aliqua persona fecerit aliquam spur
citiam, turpitudinem, aut immunditiam, aut in Cister
nis, siue aquarum puteis dicti Castri intus, vel extra exi
stentibus, aut introrsum in d.tas Cisternas, seu aquarum puteos
aliquod turpe, seu immunditiam, seu replementum quod
cumq. proiecerit XX. sol. poenam vice qualibet se no
uerit incurrisse; In fontibus aut muratis extra dictum
Castrum

eadem si quis spurcitiam aliquam fecerit, vel immiserit, sive corruperit, ut s.a dictum est immediate p.ta poena puniatur vice qualibet. Prohibemus insuper lavari ponere prope dictas cisternas, Puteos, fontes aquas perdeum poenis sub poena X. sol. pro qualibet persona contrafaciente vice qualibet. Similiter addentes, quod nemo ex dictis Puteis, vel Cisternis in dicto Castro existentibus possit aquas haurire, vel extrahere à Kalendis Mensis Martij usq. ad festum omnium Sanctorum in Kalendis Mensis Novembris sine licentia Mag.corum Dnorum, et Potestatis, nisi tantummodo pro bibendo, cucinando, et his similibus necessitatibus sub poena X. sol. vice qualibet pro quolibet contrafaciente incurrenda.

De Prohibitione litaminis, et Cineritij Cap.o 4.o

In vijs publicis intus, vel extra dictum Castrum, aut prope Muros, sive moenia. sancimus prohibentes, quod nemo foenum, sive letamen, vel terra plenum proijcere seu proijci facere audeat, vel presumat sub poena X. sol. pro quolibet contrafaciente, vice qualibet, et nihilominus si quis proijcerit inde amovere proiectum penitus compellatur. Volumus tamen quod hyemis tempore liceat unicuiq. immunditie sive fimum, sive lutum prope muros d. Castri apponere, et adhaerere dumtaxat pro purgandis vijs publicis ibidem circumstantibus, ac et pro cloacis, et sciacquatorijs dicti Castri purgandis. Prohibemus similiter cineritium, sive lessiatum ab aliqua persona proijci in dicto Castro, quod cadat, seu veniat quomodolibet in vias publicas sub d.a poena X. sol. vice qualibet pro quolibet

contrafacientes.

De Pœna Porci intrantis fossum Cõis Cap.o 5.o

Ordinamus, quod siquis porcus, sive Bestia porcina aliqualiter intraverit fossos cõis, Dnus porcinæ Bestiæ, sive patronus soldi unius pœnam solvere compellatur pro qualibet Bestia porcina.

De Pœna accipientis saxa Communis Cap.o 6.o

Cõiter negligi solent ea, quæ cõiter, sive à Cõitate possident, regula Juris dictat, tamen statuimus in particulari re, omnibus commoda ad accipiendum hoc est de saxis Cõis, &c. quod siquis saxa, vel lapides de fossis, vel muris Cõitatis, aut de Saliciatis acceperit asportando ad privatos usus sine licentia Mag.cos Dnoz, et Officialium d. Castri XX. sol. pœnam si noverit incurrisse pro quolibet lapide, sive saxo si pondus 25. libraz excedit unum, vel plura, abinde verò sup.a pro ratha.

De Pœna murantis propè Muros Cõis Cap.o 7.o

Magistra rez experientia propter futura pericula, et machinationes quieti status dicti Castri nos docet prohibere, quod nequis aliquod genus ædificij prope Muros Castellanos per spatium X. pedum de communi faciat

faciat, sive fieri faciat, neve quamlibet viam, quae tradit propè dictos Muros intrinsecus, seu a parte interiori sine expressa Dnorum, et Officialium licentia sub poena l. sol. vice qualibet pro quolibet contrafaciente; similiter et prohibemus propè dictos Muros Cois subdicta poena fieri cappanam, palearo, fenile, et similia.

Quod Pecunia mutuata Coi restituatur in mensem

Cap.o 8.o

Et si Patriae post Deum, atque Parentibus obligemur, tamen propria Charitas, timorque amittenda pecuniae, aut restitutionis retardandae de mutuo Coitati facto per Dei publice administratores reddere ut plurimum Cives ad Coitatem subveniendam tardiores in opportunitatibus. Hanc igitur ambiguitatem amoventes statuimus, et ordinamus quod Potestas, vel eius Vicarius una cum Consiliarijs dicti Castri sub vinculo praestiti Juramenti teneat, et debeat modum, et ordinem dare, et invenire quod unicuique personae d. Castri aliquam pecuniae quantitatem Coitati, sive pro rebus Coitatis mutuaverit, vel crediderit, infra unum Mensem plenarie, et integraliter per Camerarium d. Castri restitutio fiat mutuanti, sive creditori sub poena x. sol. pro quolibet praedictorum qui ad praedicta implenda fuerit negligens incurrendam, et de facto a quolibet ipsorum auferenda.

Quomodo Macellarij Carnes vendant.

Cap.o 9.o

Macellarij, sive facientes carnes statuimus, et or:

84v

dinarius, quod semper teneantur et debeant carnes vendere pro duobus den. minus pro qualibet libra Carnis eius pretij, quo venditur per tempora in Civitate Urbis veteris, vel Suderti, hoc est eo minus vendere pro qualibet libra carnium, quod Urbeveteri, et Suderti solvitur pro gabella carnium, et teneantur ponderare cum statera bilancis, et pensis adiustatis, et bona pondera facere ementibus sub poena XX. sol. vice qualibet incurrenda pro quolibet contrafaciente, et simili poena puniendos esse sancimus, si unam carnem pro alia vendiderint, sive pro maiori pretio quam debeat. Morticinas autem, vel hispetinas carnes extra portam dumtaxat, et in frusta non ad pondus vendi permittimus sub poena p.ta XX. sol. si aliter vendi contingat, et in omnibus p.tis teneant vendientes ementi dare carnes de quocumque membro emens petiverit sub poena X. sol.

Quod Macellarij non inferant, et retineant diversas carnes in uno Bancho
Cap. X.

Macellariorum fraudibus propositum cupientes obviare statuimus, quod si quis Macellarius, sive decorians aliquam Bestiam macellandam sive vendendam illam cum oris flatu inflaverit, sive abbottaverit X. sol. poenam incurrat pro qualibet Bestia grossa puniatur, si vero carnes mixtas diversarum Bestiarum tenuerit Macellarius ad vendendum in uno Bancho diversi generis, puta Capram pro Peccude, aut diversi generis sexus puta Masculum pro foemina, aut Montonem pro Castrato vendiderit, Verrem pro Porco Maiali, seu fam. pro

sanato

sanata, et his similia construxit x. sol. poena quilibet pu:
niatur uice qualibet, et de p^tis quilibet possit accusare cum
uno teste, et habeat 3.^a partem poenae, et accusator dicta:
xat teneat secretus, sed tantum nomen testis ueniat in publ^cum

De Poena non soluentis Datia Passes:

Cap.^o XI.º

Quia fraudes multae committi solent in solutione Da:
tioz per homines non habitantes in Castro Baschij quando
ueniunt in territorio ad laborandum in praeiudicium Dnoz;
Quocirca statuimus, et ordinamus, quod terrigena, uel foren:
sis in tenimento d. Castri terras alicuius laborauerit, licet
in Castro non habitet si Datia, et alia grauamina siue
impositionibus, quae in istis terris, et Possessionibus, quas labo:
rant imponerentur per Dnos d. Castri, non soluerit infra ter:
minum quindecim diez postquam sibi fuerit intimatum de
soluendo xx. sol. poenam se nouerit incurrisse, et
nihilominus Datia, et grauamina imposita non ex:
tet, Immo ea omnino soluere compellatur, et interim
donec Datia persoluantur liceat unicuiq. ind.^s terris
et Possessionibus cum Bestijs pascuare sine aliqua
poena, uel damni emendatione.

De fauore Potestati dando

Cap.^o XII.º

Ardua maleficia committentes Curiam audent
aliquando negligere ut capi nequeant sine periculo
uel offensa Officialis, ea propter statuimus, et ordi:

85v

namus pro Curiae favore, et in odium malefactorum.

Quod Consiliarij, et Camerarius teneantur, et debeant in arduis maleficijs, et rebus gravibus ad omnem petitionem, sive requisitionem Potestatis, vel eius Vicarij sibi consilium auxilium, et favorem promptè praestare, custodes quoq., sive guardiae similiter teneantur ad sequendum favendum, et auxiliandum eisdem Potestati, et Officialibus contra p.tos malefactores, vel inobedientes ita et taliter, quod Potestati, et Curiae parere, et obedire omninò compellantur sub vinculo praestiti Juramenti, et poena 1.100 sol. pro quolt contrafacientes, vel negligentes vice qualibet incurrenda, quod autem maleficium arduum fuerit, aut quae res esse graves intelligant, propter quae Potas, vel eius Vicarius à p.tis auxilium, et favorem requisiverit, volumus, quod tunc in facto, vel in pñti cognoscatur, quia periculum in Mora esse posset, sed postea per arbitrium Dnoz declarari volumus.

De Poena Vindemiantis ante tempus.

Cap.o XIIIj.o

Vindemiare, sivè uvas cum salmis colligere, vel portare ante festum S.ti Angeli de Mense 7bris si quis ausenit sine licentia Potestatis, et Consiliariorum X. lib.o poenam vice qualibet se noverit incurrisse, cuius poenae medietatem communi applicari volumus, alteram verò dimidiam Potestati, vel eius Vicario executionem integrè facienti, nec propterea quomolt derogare intendimus sta=

tutis

tutis damnorum datorum dicti Castri.

De pœna rumorem facientis sine alicuius Iniuria

Cap.° XIIIJ.°

Futuris erroribus obuiantes statuimus, et ordinamus quod siquis rixauerit, alta uoce garriuerit, aut altis uocibus rumorem fecerit per iracundiam absque eo tamen quod alicui minatus fuerit, siuè minatoria uerba et iniuriosa protulerit con aliquam Personam X. sol.° pœnam uice qualibet, qua sibi per aliquem fuerit dictum de tacendo, uel silendo incurrere declaramus.

Siquis tamen sic ut supra derixando prohibitus tacere neglexerit, et sibi Potas, uel eius Vicarius tacere præceperit, ea quidem pœna puniatur, quam Potas ei imposuerit pro arbitrio suo secundum formam statutoz; siquis aut in platea Cōis, uel propè Ecclesiam gridauerit, siuè rumorem fecerit quando Missa, uel Diuina Officia celebrantur pœnam XXV. sol. uice qualibet persoluere omninò compellatur, et quod Potestas ex arbitrio non possit remittere talem pœnam sub uinculo pstiti Iuramenti, et suæ Consientiæ grauamine.

De Pœna impedientis facere Pignus

Cap.° XV.°

Ordinamus quod siquis se opposuerit Castaldo,

86v

aut Potestati, Officialibus, vel Nuntio volenti facere pignus, aut executionem sibi commissam contra aliquem ex quacunq. causa, fuerit poenam XL. sol. si vir fuerit se noverit incurrisse; si vero fuerit faemina dimidia poenae p.tae puniatur vice qualibet, si autem propriae personae Potestatis, vel eius Vicarij exequentis, sive pignorare volentis se opposuerit aliquis dupli poena sup.tae puniatur, et nihilominus in omni casu pignus dare omnino compellatur; Volumus quoq. simili poena puniri quemlibet qui pignus dare, seu concedere, aut executionem facere denegaverit vice qualibet, minorem vero XIIII. annorum ad poenam aliquam imponi declaramus non teneri.

Vide supra fol. 12. sub hoc signo * q. est poena arbitraria con opponentis facere pignus

[V]ide in fine Capituli ...ni secun. sub fol. ...i sub Rub.a De ...enuta Creditori con...ne in quo ...pena est arbi ...traria

Q. Res, et Pecuniae Cõis restituantur Camerario

Cap.o XVJ.o

Statuimus; et ordinamus quod si aliquis de Sindicatoribus, Rectoribus, Consiliarijs, Massarijs, Camerarijs, et alia quaecunque persona reperta fuerit habere pecunias Cõis, vel alias quascunque res mobiles teneatur, et debeat infra terminum trium dierum postquam fuerit ei revisa ratio, et factus cum eo computus, aut postquam sibi fuerit factum praeceptum, quod deberet Camerario Cõis integraliter remittere, vel restituere si negligens fuerit, vel recusaverit XL. sol. poena puniatur vice qualibet, et nihilominus dictas res, et pecunias in duplum restituere, ac remictere compellatur.

De

De Pœna deriuantis aquas à proprio, et naturali Cursu

Cap.° XVIJ.°

Statuimus, et ordinamus prohibentes, quod nemo debeat extrahere, deriuare, uel aliter impedire aquas de earum cursu antiquo, et consueto sub poena XX. sol. pro quolibet contrafaciente uice qualibet, anti= quum autem cursum aquarum esse declaramus, per quem continuo prox. triennio aqua fluxerunt p.tae, et nihilominus de facto contrafaciens in pristinum, et consuetum statum, et cursum reducere compellatur.

De Pœna negligentis facere guardiam

Cap.° XVIIJ.°

Custodiam, siue guardiam sibi impositam, seu praeceptam in dicto Castro facere si quis neglexerit, aut fefellerit, statuimus quod poenam quinque sol. in= currat uice qualibet de die et X. de nocte, et licitum sit in his casibus Potestati, uel eius Vicario mittere alium in custodem idoneum in loco deficientis illius, si uisum sibi fuerit expedire expensis illius facere custodiam negligentis; si uerò alium Potas non subrogauerit loco deficientis compellere teneat, et debeat sub uinculo Juramenti dictum custodem fallentem ad dictam custodiam de die, seu de nocte, prout erat de die, uel de nocte sua ordinata custodia, quam fefelle= rit, et facere neglexerit; si quis autem custos, siue custodiae, uel Guardiae in loco, et in tempore deputato

non reperiatur, punctari sancimus per officialem accidentem, et puniri decernimus infrascripta poena Vz: de mane usq. ad 3a. soluat pro punctatura den. iiij. siue unum quatrinum, de tertia ad nonam den. item iiij. et puniatur non repertus, à nona verò ultra punctari volumus, et reputari pro custodia penitus fallita si non reperiatur; de sero autem, siue de nocte si quis custos iuerit ad locum deputatum, et postea ibi dicesserit ante diem clarificatum, aut non iuerit X. sol. poenam incurrat; si uerò de sero bona hora consueta ad locum sibi ordinatum non iuerit unum sol. pro poena soluat, teneat tamen Potas facere recircionem ter de die, et bis de nocte. Declaramus insuper quod quilibet Custos, siue guardia teneat, et debeat ire quocunque Potestas, uel eius Vicarius praeceperit pro Interesse, uel utilitate Communis sub poena X. sol. pro quolibet contrafaciente incurrenda; Decurio uerò, siue Castaldus aut capudecce siue custodiam, siue guardiam non praeceperit, siue praenominauerit illum, cui tangeret ex negligentia, siue obliuione quinq. sol. poena pro qualibet custodia, siue guardia neglecta, uel oblita puniatur, et credatur Juramento ipsius Decurionis, Castaldi, uel Capudecce si praeceperit sic, uel ne, nisi aliter ueritas probari posset.

De Poena non euntis in Opera Communis Capo. XIX.

Statuimus, et ordinamus, quod si quis iussus fuerit in ad operas Cõis, puta uias publicas reparandas, siue aptandas ad muros Cõis reparandos, ad fossos cauandos siue inuniendos, et his similia, et non iuerit X. sol.

si

sicum Bestia iussus fuerit, et quinque sol. poenam incurrat, si sine Bestia venit qualibet, nisi iusta, et legitima causa excusetur, et nihilominus omnino ad dictam operam reficiendam teneatur sub eadem poena; Pecunias autem exigendas ex dictis operis non praestitis per recusantes, seu negligentes venire ad operas, quas volumus expendi in collatione facienda pro illis, qui in dictis operis laboraverint, et in ipsorum commodo, et consolatione reverti.

De festiuitatibus custodiendis. Cap.o XXX.o

Dies festos, quos solenniter custodire, et ab operis abstinere Potas omnino faciat habitantes dicti Castri Gripaltas eve decernimus VS:

Q fontes purgentur Cap.o XXXj.o

Pro Communi omnium usu, et utilitate, statuim

88v

quod semel ad minus pro qualibet anno de Mense Aprilis, uel Maij Potestas, uel eius Vicarius sub uinculo praestiti Juramenti, et poena xx. sol. teneatur, et debeat mundari facere, et purgare omnes fontes existentes in territorio Bachij, qui sunt ibi. VI. hoc modo, fontem Coppannes, et fontem Vaukani purgari et mundari faciat per uicinos et adiacentes sub poena Potestatis arbitrio imponenda contra inobedientes.

De Serris signandis pro Fœno
Cap. XXXII.°

Fœnium, siue straminis penuria nos induxit ordinare, et statuere, quod quilibet possit signare, siue giffare de suis cultis, et proprijs Serris et per spatium, et mensuram duarum spalmarum ad sementem pro fœno ibi faciendo pro Bestijs, in quibus cultis, et Serris si quis damnum dederit puniatur ac si in granis damnum daret, uel alio blado. De Serris aut, aut cultis Curiae liceat cuilibet laboratori signare pro mensura trium quarteng horum ad plus in locis tamen aptis ad faciendum fœnum dumtaxat, et aliter ~~non~~ damnum dantes in illis pascuando, uel aliter uolumus non puniri, tamen uideri declaramus dictum locum per uitores Co(mun)is si sit locus aptus ad fœnum faciendum.

Qualiter Vinum uendatur ad minutum
Cap.° XXXIIII.°

Sancimus prohibentes ne quis audeat, uel praesumat Vinum uendere ad minutum sine licentia Potestatis

et sine mensuris sigillatis, vel signatis per Potestatem, vel eius Vicarium; et insuper ordinamus, quod mensurae debeant conformari cum mensuris Vini Civitatis Sudertii; Volumus tamen quod eo praetio, in quo fuerit Vinum venditum à principio de eadem vegete, cariori praetio vendi non possit sub poena x. sol. pro quolibet contrafaciente, vice qualibet in quolibet praedictorum casuum.

De Poena occidentis Bestias, vel Pullos alienos

Cap. XXIV.

Siquis Bestiam grossam alienam occiderit xl. sol. poena puniatur, si verò percusserit, vulneraverit, magagnaverit, centum sol. poenam incurrat; Bestiam vero minutam si quis occiderit alienam x libras sol. poena puniat, si verò vulneraverit, percusserit, magagnaverit xx. sol. poenam incurrat; Anseres aut, anetes, sive pullos, columbos alienos, vel alterius generis aves domesticas alienas si quis occiderit quinque soldos poena puniatur pro qualibet vice, et in omni casu emendare damnum patrono compellat.

De Poena intrantis aliunde quam per Portam

Cap. XXV.

Capitali poena lex punit per muros Civitatis intrantes nemini profecto veniam tribuens, quia fraterno muri maduerunt sanguine primi Romanorum; Nos aut mitius agentes pensatis Personarum, et loci circumstantijs statuimus quod siquis ausus fuerit descendere, vel ascendere, exire, vel intrare per muros dicti Castri, aut aliunde

quam per Portam, sive per usitatas Portiellas sine licentia Mag.corum D.nor, Potestatis, et Consiliarior XXV. lib. poenam vice qualibet se noverit incurrisse sine aliqua diminutione

Q. Malefactores capiantur.

Cap.o XXVI.o

Malefactorum audaciam refrenantes statuimus, et ordinamus, quod unicuiq. liceat fures, latrones, aut alios quoscumq. publicos Malefactores capere, et Curiae, sive Officialibus praesentare, si poena ipsor Malefactor erit personalis, aut pecuniaria à l.ta lib. supra capientes quoq. tales Malefactores volumus quod laerentur à communitate lib. quinq. den. pro quolibet Malefactore, quem ceperint, et Curiae, sive Officialibus praesentaverint de p.tis

Q. Porci non vadant per Castrum

Cap.o XXVII.o

Ordinamus, quod Bestiae porcinae à duobus Mensibus supra non debeant permitti de die, vel de nocte ire, et ambulare vagantes per dictum Castrum abipsor patronis sub poena quinque sol. pro qualibet Bestia porcina, euntes tamen, et redeuntes deforas, aut si de una domo ad alteram perducant, aut si in via dictae Bestiae retineantur tantum temporis quantum patronus eisd dederit ad commedendum volumus ad dictam poenam non teneri in p.tis Casibus

De Po

De Pœna Porcor. potantium in fontibus aptatis Capº. XXVIIIº

Porcinas Bestias si quis abeueraverit in aliquo fonte aptato ad bibendum pro personis, et hominibus in districtu, et territorio dicti Castri pœnam incurrat sol. quinq. pro qualibet Bestia porcina.

Q. à forensibus non liceat emere mercantias pro revendendo Capº. XXIXº

Mercantias aliquas nemo emere possit à forensibus venientibus ad Castrum pro revendendo, antequam dictæ mercantiæ venales steterint in dicto Castro per duos dies, pro ut sunt pisces, ovos, oleum, sal, castaneæ, cepæ, rosa folia, legumina, poma, et alia quæcunque his similia, et hoc sub pœna XL. sol. pro quolibet contrafaciente incurrenda, et quilibet possit accusare cum Juramento, et credatur Juramento Accusatoris, et lucrari debeat accusator sextam partem pœnæ. Prohibemus et dictas res, et mercantias vendi posse alibi quam in platea dicti Castri postquam fuerint intromissæ sub pœna XX. sol. sine licentia Potestatis, vel eius Vicarij, et Consiliarior., liceat tamen forensibus dictas Mercantias portare, et extrahere per dictum Castrum, et extra sine aliqua solutione, vel pœna; Volumus etiam quod forenses non possint p.ta ad minutum vendere, nisi eo modo, et forma, et pro eo pretio, quibus fuerit ordinatum, et concessa licentia per Potestatem, et Consiliarios sub pœna quinque sol. vice qua:

libet à contrafaciente incurrenda.

De formis, et sciacquatorys non fiendis in damnum alterius.

Cap.° XXX.°

Statuimus, et ordinamus, quod siquis formas, siue sciacquatoria, seu sciacquaiales inusitatos fecerit, et immiterit in possonem alterius, teneatur, et debeat remouere, et aptare, ut uicini possonem in aliquo non damnificet infra terminum XV. dies postquam sibi fuerit per uicinum facta notitia requisitio, uel monitio sub poena XL.ta sol.° pro quolibet contrafaciente uice qualibet, et de tali notitia, requisitione, uel monitione facta credatur sacro uicini requirentis cum uno teste idoneo, et nihilominus remouere, et aptare compellatur dictam formam, siue sciacquatoria ut alteri non praeiudicet, et damnum emendet damnum passo eius sacramento declarandum usq. in X. sol.°, et usq. in XX. sol.° cum uno teste credatur, cum duobus autem testibus idoneis in omni quantitate credatur, qua interierit extimanda damnum passo.

In quibus aquis, et gomphis non liceat macerare linum

Cap.° XXXj.°

Bonis rationibus moti statuimus, quod nulla persona audeat mittere linum, uel canapam ad macerandum in sine licentia Potestatis, nec ed in Piscina, siue gompha alicuius

alicuius sine licentia patroni sub poena xx. sol. pro quolibet contrafaciente incurrenda, et nihilominus patrono piscinae, vel gomphae, liceat impune linum, sive canapam, et nihilominus patrono piscinae sine sui licentia missam extrahere; Volumus tamen quod nulli liceat pannos lavare in gompha, sive Piscina aliena quando linum, sive canapa esset intus ad macerandum sub poena quinque sol. vice qualibet incurrenda pro quolibet contrafaciente, et damnum si quod intulerit emendare patienti.

In quibus locis non liceat prohicere Immunditiam.
Cap.o xxxv.

Quod Nemo in Ecclesia appropiet sibi locum
Cap.o xxxvj

Quia saepè propter mansiones, et loca hendae

91v

in Ecc.ᵃ praesertim tempore Divinor. Officior. rixari, et ipsa officia impedire facilè posse comprehendimus, Ideò statuimus obviantes, quod nulla persona cuiuscumq. gradus, vel conditionis existat exceptis Mag.cis Dñis, et Potestate dicti Castri locum aliquem sibi proprium in Ecclesia appropiare audeat, vel presumat sub pœna x. sol. vice qualibet incurrenda.

Qualr possint esse fenestrae in Muro Cõis.

Capº XXXIIII.º

In muris Castellaribus Cõitatis hostia, vel fenestras nemini licere sancimus de futuro facere, et si quis de praesenti, vel futuro fecerit, vel habuerit debeat statim murare, vel murari facere, ità, et taliter quod omnis penitus suspitio cesset, et ferramenta debeant esse distantia unum ferrum ab altero per medium pedem ad plus pro qualibet parte dictae fenestrae, et ferramentor. in dictis fenestris existentium; Declaramus aut quod in praedictis muris Cõitatis nullo mõ liceat fieri, seu factae stare possint hostia, vel fenestrae nisi sint altae, et elevatae à parte interiori, et à terra ultra duodecim pedes ad mensuram Cõis sub pœna x. lib. pro qualibet fenestra, vel hostio incurrenda per quemlibet contrafacientem.

De Proferlo super Viam Cõis

Capº XXXV.º

Super viam publicam, et communalem ab utraq. parte viae statuimus nemini licere aedificare, sive

proferlum

proferlum facere, sive aliquod aliud genus aedificij, aut facium retinere de lignamine, vel alia quacunq: mat.ª sine expressa licentia Mag.cor Dnor petita, et obtenta sub poena demolitionis suis sumptibus, et expensis, et XX. lib. pro quolibet contrafaciente incurrenda, et nihilominus in casu obtentae licentiae de aedificando supra viam publicam de una domo ad alteram ab utroq. latere viae, declaramus fieri non posse nisi de praesentia, et consensu Potestatis, et Consiliarior dicti Castri elevatum in altum à terra in via publica ad minus decem pedes ad Cõis mensuram sub dicta poena XX lib. incurrenda pro quolibet contrafaciente; si quis aut habuerit, sive fecerit Proferlum aedificium, sive supra viam in, et super via Cõis in tota via, vel in parte teneat, et debeat illud facere cum astrico incalcinato, vel terrato, aut alr munito, quod aliqua immunditia, aut aqua, et pulvis cadere non possit subtus viam, et in via sub poena p.ta, et tamen aptari compellat, ut supra dictum est.

De Pane coquendo

Cap. XXXVj.

Negligentiam, quae lata culpa est, et dolo comparat si quis in arte sua commiserit lege testante, tenet offenso ad interesse, et damna; fortius igitur in pane, quo vivimus coquendo statuere libuit in fornarijs panem coquentibus, quod si qua persona panes coquendi faciat exercitium bene, et sufficienter coquere sine aliqua fraude, et cum diligentia teneat, si tamen coquerat fornarij culpa, vel defectu, aut negligentia aliqua per:

sona damnum aliquod in pane pateret sive in furno, sive extra furnum poenam xl. sol. fornarius incurrat, et damnum panis emendet Saio Dni panis aestimandum; Declarantes insuper quod debeat panes coquere cuicunq. personae petenti quibuscunq. diebus, et temporibus, exceptis festivitatibus Dominicalibus Nativitatis, Paschatis, Resurrectionis D. Nri Jesu Xpi, ac Pentecostes, nec non Assumptionis Virginis Mariae de mense Augti, et Annunciationis de Mense Martij sub pta Poena.

De Mutatione Nominis

Capo. XXXVIJo.

Proprium nomen si quis interrogatus à Potestate, uel eius Vicario, uel Castaldo dicere recusaverit, seu falsum nomen, uel aliud diversum dixerit, aut nomen suum mutaverit, uel negaverit poena xlta sol. puniatur qualibet sine ulla diminutione.

De Poena facientis malam mensuram

Capo. XXXVIIJo.

Mensuram Vini, Olei, Aceti, Leguminis, et bladi maximi uendentium ad minutum, si quis plenas mensuras non dederit ementi, quinq. sol. poena puniatur pro qualibet mensura, et quilibet possit accusare cum Juramento, et tertiam partem poenae habeat; et quod uendentes Vinum, et Oleum teneant mensurare cum mensuris Justis, Vz: cum mensuris ponderis septuaginta Unciarum.

De Poen

De Poena capientis animal de laqueo alieno
Cap.º XXXIX.º

Leporem, Vulpem, Mardulam, et alias quocumque animalia, aut aues, uel uolucres si quis acceperit de laqueo, tagliola, retibus, aut ex alio quocumq. artificio, uel ingenio ad capiendum animalia, uel aues facto per aliquem inuito patrono laquei, uel artificij damnificato, poenam X. sol.os pro qualibet Bestia, aut aue, quam acceperit, se nouerit incurrisse, et damnum emendet in duplum D.no laquei damnificato; nisi eod. die animal, uel Auem acceptam patrono reddiderit, inuitum aut Dominum semper intelligimus nisi certificatus fuerit per duos dies continuos, et de p.tis quilibet possit cum Iuramento accusare; et quartam partem poenae lucrari debeat.

Qd. Remoueantur impedimenta de locis publicis
Cap.º XL.

Loca, et uias publicas in Castro si quis occupauerit, siue impediuerit, aut in illis Banchos, saxa, scanda, lignamina, uel aliquas alias quocumque impedimenta dictas uias retinuerit sine demonstratione, et utilitate edificandi, et illa in aedificia ponendi XX. sol.os poenam se nouerit incurrisse, si talia impedimenta non remouerit spatio unius Mensis postquam sibi fuerit notificatum per bandimentum factum in genere per dictum Castrum quod impedimenta remoueantur de uijs, et locis publicis aut quod factum fuerit per Potestatem, uel eius Vicarium, aut per aliam priuatam personam coram uno

idoneo teste requisitus; siquis vero saxa, calcem, arenam, aut lignamina, seu alia quaecunque preparamenta causa murandi, vel aedificandi posuerit, vel retinuerit in dictis viis, et locis publicis; quod si finitis, sive transactis quatuor mensibus dictas materias, impedimenta, et preparamenta non expedierit eadem poena XX. sol. omninò puniatur, et nihilominus p.ta impedimenta removere compellatur, nisi licentia per Mag.cos Dnos dicti Castri sibi fuerit concessa; trabem vero aptam ad sedendum nolumus heri pro impedimento.

De Poena proicientis lapides in testo alieno Cap.o XL.o

Siquis Maior annis XIIII lapides, vel saxa proiecerit in, et super testum alienum, quinque sol. poenam incurrat pro quolibet lapide, vel saxo, et damnum compellatur emendare damnum passo eiusque damnificati sacramento extimandum.

De Poena non soluentis Datia in Annum Cap.o XLI.o

Statuimus, et ordinamus, quod siquis ex possone, quam possidet Datia non soluerit infra unum annum, quod si intermino XV. dierum postquam sibi fuerit notificatum, et significatum, sive per bandum publicè fuerit proclamatum, quod quilibet debeat soluere omne Datium soluendum pro talibus possonibus sub poena dupli pro dimidia Coitati applicanda et pro alia dimidia Potestati, vel eius Vicario executionem facienti, et nihilominus talem possonem debeat ponere

in

in catasto in eius libra infra terminum XV. dierum sub dicta poena; si vero infra dictum terminum talem possessionem in eius libra, et catasto describi, exponi facere neglexerit Comita:ti d. Castri decernimus applicari ipso facto, et vendi debeat per Sindicum Coïs prout melius, et utilius sibi visum fuerit, et tale praetium in Communitatis utilitatem convertat.

Q. Mulieres non uadant inter vel ante homines in Processionibus

Cap.° XLIIJ.

Pro maiori devotione Populi, atque Mulierum honestate inducenda ipsarumq. petulantia refrenanda, statuimus quod quando fuerint aliquae Letaniae, sive processiones, vel quando defertur Corpus Dni Nri Jesu Xpi, aut Imago gloriosissimae Virginis Mariae intus, vel extra dictum Castrum, nulla Mulier, sive foemina a XIJ. annis supra, cuiuscumq. conditionis extitent praeter Mag.cas Dnas mulieres, Uxores, Sorores, Filias, Nepotesq. Mag.corum Dnorum dicti Castri audeat, vel psumat antecedere homines, sive inter homines ambulare; Quin immo debeant penitus esse posteriores, et retro post omnes homines accedere sub poena quinque sol. pro qualibet incurrenda; Processiones autem esse intelligantur omnes illae, quae de M.to Episcopi Diocesani, vel eius Vicarij, vel quae praeceptae fuerint ab Eu.o Nec non etiam omnes aliae Devotiones, sive Letaniae, quae fierent per intus, et extra dictum Castrum occasione rogandi Deum, et Sanctos eius pro pestilentia amovenda pro pluvia, sive aquis de Coelo inducendis, sive mitigandis, pro fructibus conservandis, aut alijs quibuscumq

causis, occasionibus, et necessitatibus occurrentibus per tempora quando sacerdotes Presbiteriq. praesentes erunt, ac ibunt ad p.tas processiones, et letanias celebrandas; Et nihilominus statuimus insuper quod Potestas uinculo Juramenti inquirere, ac procedere teneatur, et tertiam partem poenae p.tae omnino lucretur.

De Pena inciglianti in loco prohibito
Cap.o xliiij.o

Linum, uel Canapam si quis inigliare, uel arrandare fuerit ausus in Castro, uel intra fossos, aut intra Portas d.i Castri x.° sol. pæna uice qualibet puniatur; similiter prohibemus sub dicta pæna focum, siue ignem fieri noctis tempore per uias, et stradas dicti Castri sine licentia Potestatis, aut Consiliariorum nisi in festo Sancti Joannis de Mense Junij; Volumus tamen quod de p.ta Potestas, uel eius Vicarius in tempore inigliandi faciat bandiri sub uinculo praestiti Juramenti, et ad poenam procedi aliter minime possit

De Pena portantis aratrum per uias publicas
Cap.o xlv.o

Viarum publicarum deguastatio cum aratro non sine incommodo transeundi nos induxit ad ordinandum, quod si quis aratrum, siue cultrum per uias publicas portauerit, quo mediante dictae uiae cauarentur, seu quoquo modo lederentur pro impedimento ambulantium per eas x.° sol. puniatur uice qualibet, et uiam p.dictam aptare omnino compellatur

Quae teneant.r facere Molendinarij oliuarum
Cap.o

Cap.º xlvj.º

Statuimus quod Oliuarum siue olei Molendinarij omnes, et aliæ personæ ad oliuas macinandas deputatæ, teneantur, et debeant ea cum omnibus massaritijs conuenientibus, et neces:sarijs retinere benè munda, tersa, pulita, et sufficientia. Ita quod uolentes macinare oliuas, et oleum facere in dictis Molen:dinis damnum aliquod, uel incommodum non recipiant; Et si dicti Molendinarij fraudem aliquam, uel negligentiam com:miserint in d.ª arte, quam fideliter, legaliter, et bona fide debeat exercere xl. sol. pœnam incurrat uice qualibet contrafaciens, et damnum emendare in duplum compellatur damnum passo. Prohibemus insuper ne quis oleatas aquas, siuè cum oleo mixtas, uel detterpatas audeat quomodo in stratis publicis proicere, siue uicinalibus, aut alijs quibusunq. locis publicis intus dictum Castrum sub pœna xx. sol. pro quolibet contrafaciente incur:renda.

De sciacquatorijs, et Troscis propè Murum Cõis Cap.º xlvij.º

Ad præseruationem Muroꝝ Cõis inter cætera alia, hoc quoq. sancimus, et statuimus, quod quælibet persona habitans in dicto Castro propè muros Cõis, et propè, siue iux:tà eius domum, et habitationem extaret aliquod sciac:quatorium, et locum habilem haberet ad aquam tran:[illegible]ndam debeat illud aptum retinere, ut propt.ª muros Cõitatis nullum dannum, siuè incommodum recipiat sub pœna xx. sol. Trasciam uerò, siuè aquaꝝ ordinan:tiam si quis fecerit propè Murum Cõis, aut in aliquo

horto, Casaleno, uel domo, unde uerisimiliter Murus Cõis fuisset damnificatus Centum sol. poena puniatur, et quilibet possit eum accusare cum Juramento, et teneatur secretus, et lucretur quartam partem dictae poenae, et aliam quartam Potestas lucretur, uel eius Vicarius si executionem fecerit. Re:siduam uero Communi uolumus applicari. Decernimus ni:hilominus, quod Reuisores, et extimatores Cõis teneantur ad minus semel quolibet Mense sub uinculo Juramenti requirere, et cum diligentia reuidere omnia sciacquatoria existentia in muris Communitatis; Ità et taliter, quod aquae ex parte interiori dictorum muroꝝ non congregentur adeo, et taliter, quod murus Cõis laedat sub poena x. sol. pro quolibet reui:sore mense quolibet, et si ibi inuenerint Potestati, uel eius Vicario referre sub dicta poena; Et si Potẽas, uel eius Vicarius negligens fuerit in perquirendo, et exequendo con[tra] delinquentes in poena centum sol. tempore sui Sindicatus puniatur. Volumus tamen ad omnem in p[raedic]tis tollendam excusationem, quod Potestas, uel eius Vicario in p[ri]mo Mense sui Regiminis, uel Offitij praemonere teneatur dictos Cõis reuisores, et extimatores de p[raedic]tis subdictis poenis.

Quod Nemo, res, et bona Dominorum, Et Cõis stabilia capiat, uel retineat Cap.o xlviij.o

Statuimus, quod quicumq. quomodolibet res, et bona stabilia Dñoꝝ, et Cõitatis occupauerit, uel sine iusto tit[ul]o possederit debeat illa relaxare, et assignare Dñis, et Cõitati infra terminum unius Mensis à die confirmationis, seu publicationis praesentium statutoꝝ computan[dum] sub poena

XXV

xxv libr. pro quolibet contrafaciente incurrenda; Siquis aut in futurum aliquo quaesito colore aliquam rem stabilem Coit. intus, vel extra in Territorio dicti Castri acceperit, vel occupaverit eam fructando, et possidendo tanquam suam, et pro sua debeat illam omnino relaxare infra unum Mensem computand. a beo die, quo ceperit possidere sub dicta poena. Si vero infra dictum Mensem occupator talium bonorum eam relaxare neglexerit, vel recusaverit, et postea ad mandata Potestatis, vel eius Vicarij, aut Sindici Communitatis, vel Consiliariorum infra terminum quinque dierum postquam fuit sibi praeceptum de relaxan. non relaxaverit; dupli poena puniatur. Et nihilominus in omni casu res, et bona p.ta occupata restituere Coitati compellatur, cuius poenae quartam partem Potestas executionem faciens habeat; Reliquum vero Coitati applicari volumus.

Q. Pelles, et Coria non extendantur in locis pub.cis

Cap.o xlix.

Coria, et Bestiarum pelles nemini licere permictimus extendere in platea Coit. in vijs publicis dicti Castri, aut in loco, unde fetor possit hominibus obvenire sub poena quinq. sol. pro quolibet contrafaciente incurrenda, et qui licet accusare possit, et credatur cum Juramento. Similiter prohibemus linum, et Canapam in d.is locis extendi sub dicta poena.

De Poena non soluentis Datia in tempore

Cap.o L.

Datia non soluentes in tempore illius Camerarij, cuius

96v

tempore fuit imposita, et ipse colligere ceperit, solvere teneatur quartum plus eius quantitatis impositae. Et Pot.s vel eius Vicarius dictum quartum, et duos sold. lucretur pro executione, quam fecerit pro qualibet libra totius qualitatis quam delinquens solvere deberet.

De Poena Procurantis con. Dños, et Coitatem

Cap.o Lj.o

Malorum audaciam refrenantes, et ipsorum pessimum cogitatum, ne aliquem consequatur effectum decernimus, quod nulla persona cuiuscumque sit conditionis aliquo quaesito colore vel causa directe, vel per obliquum audeat, vel praesumat modo aliquo, vel ingenio dicere, vel proponere, attentare, advocare procurare, obijcere, allegare, consulere, vel alio quomodo operari contra Privilegia, Bullas, Immunitates, Instrumenta, Script.as et Jura Dñorum, vel Coís per se, vel per alium sub poena XX. libr. pro quolibet contrafaciente vice qualibet incurrenda.

Q. Plantanti Vineas in Terris Curiae, et Domum fundanti concedatur opera Una pro foco.

Cap.o Lij.o

Quia sub debili capite languescunt membra, et membrorum operatione merito decet capite cohadunari, Idcirco ordinamus, quod homines, et personae dicti Castri teneantur, et debeant pro quolibet foco, sive focarico plantare, sive plantari facere duodecim operas Vineae, et quinquaginta

Olivarum

Olivas Plantones, in, et super Terrenis, et possessionibus Curiae, p.tos Mag.cos Dños nros per spatium temporis trium annos sub poena X. lib. pro quolibet foco, siue focario contrafaciente, et in Vineam, et dictas Olivas omnino plantare, et ponere compellatur et de illis debitum, et consuetum terraticum Mag.cis Dñis, uel eius factori tempore congruo respondere; Statuimus insuper uolentes studiosis, et sollicitis personis aliqualiter auxiliari in nouis operibus Domos, et Vineas faciendis quod unicuique personae, quae uoluerit domum aliquam fundare, seu uineam, et oliuas plantare in locis Terris, et Possessionibus Curiae, ut s.a dictum est, concedatur, et concedi debeat una opera pro quolibet foco, siue focario dicti Castri cum Bestia, uel sine prout melius uidebitur Consiliarijs per tempora existentibus ordinanda.

De Pæna uitiantis in pnti statutos uolumine

Cap.o Liij.o

Ad euitandum fraudes, et scandala, quae quotidie committi possent pnti lege prohibendo sancimus; quod Potas, uel eius Vicarius, aut aliqua alia quaecumq. persona, cuiuscumq. conditionis existent quacumq. de causa iusta, uel iniusta, siue in [illegible] non audeat, uel presumat aliquid immutare, innouare, lacerare, cassare, radere, addere, diminuire, abolere, uitiare, deturpare, siue maculare aliquam literam, sillabam, siue dictionem, uersum, siue sententiam, uel orationem, uel aliquid aliud in pnti libro, et uolumine statutos sub poena L.ta libr. pro quolibet contrafaciente incurrenda. Et insuper ordinamus, quod Potas finito eius off.o teneatur, et debeat sub uinculo Iuramenti, et poena XXV. libr. dictum hoc uolumen et librum Statutos reassignare, et restituere integrum, et illaesum, ac in nullo sui parte m.o aliquo uitiatum, siue

suspectum Consiliarijs, et Officialibus dicti Castri. Similiter quoque prohibemus, quod nulla persona terrigena, uel forensis cuiuscunque conditionis extiterit, audeat, uel praesumat aliquo quaesito colore, uel causa exemplare, siue copiare, aut scribi, uel copiari facere hoc praesens Statutorum uolumen, siue librum in totum, uel in partem, sine expressa licentia Mag.corum Dnorum, et Consiliariorum, ac Potestatis d. Castri per tempora existentium, nisi dumtaxat aliquod Capitulum, siue particulam ipsius pro euidenti necessitate copiantis, seu copiare facientis. Vz. pro habendo consilio super aliqua dubitatione, et pro augmentatione probationum, et defensionum suorum Iurium in causis quibuscunque coram Iudicibus, siue Arbitris uertentibus, sub poena xxv. libr. pro quolibet contrafaciente incurrenda.

De monetis soluendis quomodo intelligantur. Cap. Liiij.o

Quoniam supra in p.nti Statutorum uolumine multifariam, multisque modis de solutionibus pecuniarum diuersimode faciendis mentionem fecimus per denarios, per libras, per soldos, et saepe dubitari posset quomodo denarius, libra, soldus intelligatur, Quocirca, quod ubicunque supra, uel infra in Statutorum uolumine, siue libro denarius nominatur intelligatur semper de uno denario parvo, de uno obolo piccolo, siue bagattino, hoc est minima Moneta de ramine, quae reperiatur in usu per Italiam, et in Curia Romana, et quatuor denarij q.ti unum quatrinum constituunt, et denarij duodecim scilicet tres quatrini unum sol.o et quatuor quatreni faciunt unum bononenum, idest Baiocchum. Sol. aut 20. faciunt unam libram denariorum, et sic faciunt bononenos, siue Baiocchos Papales

mancano due carte 97 = e 98

raspulos, grappulos, siue rampatios poena unius bononeni pro quolibet puniat, et credatur Iuramento colligentis, siue damnum dantis usque ad quinque raspos; De Persicis, aut ficubus, Nucibus, malis, piris, et alijs fructibus domesticis poena X. sol. siue qualibet puniatur quisquis damnum dederit dupli poena puniatur; Declarantes quod si quis alienam uineam intrauerit, et nihil collegerit quinque sol. poena puniat pro intratura.

De Paena portantis uuas, uel agrestas Cap.o V.o

Quoniam sub specie rei propriae saepe coloratur furtum, maxime in h.mo̅i et multa solent fieri inconuenientia; Ideoque statuimus, quod anteq. uindemiae fieri incipiant, nemo possit de aliena possone uuas, uel agrestas portare, seu portari facere ultra tres raspos, siue rampatios sub paena duor. sol. pro quolibet raspo, siue rampatio usq. ad X. raspos; abinde uero supra usque in XX. raspos in sol. quatuor pro quolibet raspo; abinde uero supra quantacumque sit quantitas paena X. libr. puniat pro qualibet salma, et tantumdem soluat patrono rei. si de aliena possone portauerit cum damni emendat.e, si uero uuae, uel agrestes collectae inuentae fuerint in statio, siue ad robbam, siue ad pannos alicuius Pastoris, siue in eius Campo, ubi laboraret, siue in illis circumstantijs; perinde puniatur, ac si fuerit inuentus portare, et semper praesumantur esse inuentae penes illam personam, quae ipsas uuas, siue agrestas absconditas retineret, uel quae staret in illo Campo, siue

possone, ubi reperiretur; uendemiare aut, et uuas in ma:
gna quantitate portare ante festum S.ti Angeli de Mense
Sbris si quis praesumpserit X. libr. poena puniatur; spi:
ventis autem portare uuas, uel agrestas, si uineam non
habuerit unde colligerit in tribus sol. plus puniatur, quam
alia persona habens uineas, nisi ab aliquo sibi uuas,
uel agrestas si uineam non habuerit unde colligerit in
tribus sol. plus puniatur quam alia persona habens
Vineas, nisi ab aliquo sibi uuas, uel agrestas donatas, tra:
ditas, uel concessas dixerit, et credatur Juramento conceden:
tis usq. ad tres raspos sine poena.

De poena damnum dantis in horto, siue clausura
Cap.o VI.

Si quis hortum, uel clausuram alterius, in quibus
caules, uel alij fructus existerent, intrauerit et si nihil
collegerit duor. bonor. poena puniatur uice qualibet, si
uero damnum dederit fructus colligendo, ultra ualorem
duor. soll. poenam XX. sol. uice qualibet incurrat,
et damnum in duplo emendare compellatur damnum passo.
Si uero de nocte fierent praed.a poena in omni casu
duplicetur, et si forte dubitari contingant, si fuerit hor:
tus, uel clausura per Consiliarios cum Juramento
unà cum Potestate debeat declarari, clausura n. in:
telligi uolumus circumdatam Muro, uel soepibus, siue
formis, siue fossis, adeoq. faciliter intrari non possit iux:
tà declarationem faciendam ut s.a si dubitet.

Quando ignoratur quis damnum dederit
Cap.o

Capo. VIJ.

Quia saepe accidit damna plurima fieri, et delinquentes non puniri multis de causis, praesertim de nocte, propter incertitudinem delinquentis, Ideirco statuimus, et ordinamus, quod si alicui damnum datum fuerit, et nesciatur omninò per quem facti fuerint, recepto corporali Juramento per Potestatem, et aliis quoscumq: damnificatus dixerit habere suspectos, scito quod ignorat dantem damnum Potas, vel eius Vicarius teneat ad petitionem Potatis sub vinculo Juramenti mandari custodibus Cois quod debeat subtiliss.e investigare, et perquirere per vicinos, et practicantes circa locum damni dati cum auctoritate Juramentum deferendi pastoribus, et circumstantibus quibuscumque si sciverint quomodo quis, vel cuius animalia p.tum damnum dederint, Et si quis iurare de dicenda veritate recusaverit, is praesumatur culpabilis, et damnum emendet, ut aestimabit per aestimatores Cois, et solvat medietatem poenae, qua puniet ille, qui verè damnum dedisset; si verò nullatenus reperiatur delinques, seu animalia delinquentia volumus habita relatione, qua puniet ille, qui verè damnum dedisset; si verò nullatenus reperiat delinquens, seu animalia delinquentia volumus habita relatione ab extimatoribus Communitatis cum Juramento de quantitate damni, et per quas bestias, et vestigiis dictum damnum datum appareat, puta per Bestias caprinas, porcinas, Vaccinas, pecudinas, Bovinas, Asininas, caballinas, bufalinas, et similia Potas, vel eius Vic[illegible] dnos, et patronos dictaz bestiaz ex illo genere bestiaz, pe quas

99v

relatum fuit damnum factum fuisse compellat emendare damnum pacto integrato pro racha, et num.o bestiaz illius generis bestiaz, quae fuerint, et steterint in illa Regione, seu Contrada eo tempore tantum si reperiant; si aut non reperiant fiat emendatio damni per quinq. proximiores vicinos habentes bestias illius generis; si vero damnum datum fuerit personati, emendet per quinq. proximiores vicinos usque ad valorem XL. sol., abinde verò suprà per Coitatem debeat emendari, quo casu si publicè quis esset diffamatus multa damna facere, sive fecisse, in dicta Contrada ad dictam talem damni emendam cum Coitate teneat, et talis diffamatio per tres testes idoneos de fama, et voce publica sufficiat pro legitima, et plena probat.e Reservamus tn, atque concedimus Jus, et actionem sup.tis personis, et Coitati solventibus, et emendantibus reperandi in duplo totum illud, quod expositum fuerit con.a verum damnificantem, si nunq. verificet, seu reperiatur infrà sex menses à tempore damni dati numerandos. Et siquis revelaverit habeat quartam partem poenae p.tae, et teneat secretus; Volumus tamen quod Potas per inquisitionem procedere possit, et in simpli poenam ipse habeat; Bestiam verò siquis latenter perceperit si facta diligenti inquisitione ne per Potestatem ut s.a culpabilis non reperiatur Communitas emendare debeat damnificato pro tertia parte aestimationis cum Juramento fiendo per duos testes dictam Bestiam cognoscentes eligendos à Consiliarijs dicti Castri, et nihilominus si unquam culpabilis reperiatur ultrà poenam à Statuto impositam compellatur in duplum emendare damnum Coitati, ac etiam patrono Bestiae p.tae

De

De Paena incidentis arbores alienas
Cap.° VIIJ

Siquis oliuam, cerasum, amigdalum, persicum, ficul:
neam, malum, pirum, castaneam, siue aliquam aliam
arborem domesticam, siuè quercum studiose inciderit, uel
truncauerit, et roncauerit, regerit, seu deguastauerit in quercu
uinea, horto, siuè clausura aliena Centum soll. poena ẞ i . .
puniatur pro qualibet arbore de die, de Nocte autem in
duplum; si uerò extra uineam, hortum et clausuram ẞ 50
inciserit, siue roncauerit, aut fregerit dimidiam poena
puniatur. Siquis aut p.tarz arborum domesticarz ramum
inciserit, siuè fregerit studiosè xx soll. poenam se noue: ramus
rit incurrisse pro quolibet ramo de duobus ramis; abinde ẞ 30
uero supra usque ad quinq. ramos inclusiue x soll.
poena puniatur pro quolibet ramo; Ramusculum aut
separatum à ramo grosso, si quis inciserit, siuè fregerit ramusc
poena quinque soll. puniatur pro quolibet ramuscu: ẞ 5
lo, et induplum de nocte cum emendatione damni in
duplum patienti aestimandum per aestimatores Cõis. Sal:
cem, Albanum, Populum, siuè Olmum in locis dome:
sticis existentes si quis inciserit x soll. poena puniat Ulmu
pro qualibet. Si uerò in eisd. arboribus perguloe forent
domesticae dupli poena puniatur. De arbore autem
syluestri, et non domestica, si sit arbor fructifera, ubi:
cumq. fuerint ead. poena puniatur incisor prout supra
dictum est de arboribus domesticis, et hoc propter abusum,
et frequentiam in ipsis delinquendi. Addentes et quod
siquis d.as arbores, siue earz ramos combuserit, siue ignem
fecerit de p.tis sine licentia domini, seu patroni, et ad

100v

dictum ignem steterit, x. sol. poena puniatur pro qualibet persona, et Potestas possit de predictis per inquisitionem procedere.

De Paena incidentis saepe de Vinea, uel Horto seu clausura aliena

Cap.o LX.o

Siquis sepem inciserit, seu deguastauerit de Vinea, Horto, siue alia clausura aliena contra Voluntatem possidentis, siue patroni, uel eorum consortis poena x. sol. uice qualibet puniatur, et in duplo damnum emendet iuxta aestimationem cum Juramento faciendam per aestimatores Communis; Sepem autem pendentem supra uiam publicam, aut uicinalem, siue pendentem super Possessionem per ipsum possessam ipsamque possessionem adumbrantem, aut quomodolibet impedientem, seu occupantem, quilibet possit impune incidere dummodo uicino damnum non inferat, et uicini possessionem non derelinquat apertam, ut inde sibi damnum facile possit inferri; Volumus autem, quod quilibet habens sepem supra uiam publicam teneatur quolibet anno semel incidere, seu incidi facere à Kalendis Mensis Maij usque ad medietatem Mensis Junij usque ad mostras, et terminos dictae uiae, et possessionis, adeò ut uia Communis bene tersa, lata, et munda remaneat absque impedimento transeuntium, et hoc sub poena x. sol. pro quolibet, et nihilominus sepem incidere et aptare postea compellatur sub poena maiori arbitrio Potestatis imponenda, ne priuatorum contumacia, et negligentia Juri publicarum uiarum ualeat introducere praeiudicium.

Quant

101 2 1 0(

Quanta debeat esse emenda damni in dubio.

Cap.º X.º

Providentes ne contingat damnum dantes lucrari cum iactura aliena de emendatione damni dati non satisfaciendo saepè numero negligentia damnum passi, aut aestimatorz statuimus, et ordinamus, quod si damnum datum per aestimatores Cōis non fuerit aestimatum, seu aestimari non poterit, quod in dubio tantum debeat dari pro emenda damnum passo, quantum solvi deberet pro poena, adeò quod et poenae, et emenda damni semper paria esse intelligantur, nisi de maiori, vel de minori quantitate damni facta fuerit aestimatio, vel deliberatio suo loco, et tempore per deputatos homines, et personas

De abolitione accusationis in damnis datis

Cap.º XI.º

Ordinamus, et statuimus, quod in damnis datis civilibus damnum passo liceat eius accusam, seu denuntiam per abolitionem retrahere, et poenitendo cancellari facere quemlibet accusatum, vel denuntiatum ab eo coram Potestate vel eius Vicario infra terminum quinque dies, posteà quam ad notitiam accusati, et denuntiati venerit, et solvat retrahens Potestati, vel eius Vic.º pro abolitione, vel retractione bononenos duos.

Q. Pr pro Filio, et Patronus pro famulo teneatur

Cap.º XII.º

Ad refrenanda damna, quae per filios familias, et

101v

per famulos frequentantur, statuimus, et ordinamus quod Pr teneat debitam solvere poenam damni dati per eius filium cum bestijs, vel sine bestijs, si filius steterit, vel habitaverit cum Pre; et hoc idem decernimus locum here in Avo, patruo, vel Avunculo, si nepos cum eis steterit, vel habitaverit. Volumus insuper, et idem disponimus, quod Dnus, et patronus simili teneat pro famulo, sive garzono, etiam si talis famulus esset forensis, ac etiam si famulus, vel filius esset minor xiiij annorum; possit tamen patronus habere regressum con famulum, pro quo poenam solverit per totum tempus quo secum steterit, et per x dies postea, et non ultra si talis famulus presens fuerit, et conveniri possit; Potas autem teneat vinculo Juramenti notificare patrono in tempus conveniens antequam locationis tempus sit finitum de damno dato per illum famulum, et alias contra eum non possit executionem facere, et si fecerit non valeat ipso Jure, et incurrat poenam xx solidorum, et executionem, sive pignora facta restituat.

De licentia danda in damnis datis.

Capitulum xiiij.

Rei suae quoniam quilibet moderator, et arbiter esse dicitur, Ideo statuimus, quod quilibet dominus, sive patronus utilis, vel directus emphiteota, conductor, sive possessor quicumque ac etiam quilibet de ipsorum familia possit, et valeat licentiam dare, cuicumque ei, vel eis videbitur, et placebit suam possessionem intrandi, incidendi, colligendi, damnum dandi cum bestijs, vel sine bestijs pascuandi, et alia omnia, et singula faciendi, quae

ipsi

ipsi patroni, uel possessores, et ipsorum familia, possunt, et ad poenam aliquam non teneantur talem licentiam habentes si accusati fuerint, uel inquisiti, dummodo talis licentia data, et concessa fuerit infra X. dies antequam damnum datum fuerit, nec Curiae confessio fiat, et credatur Juramento dictam licentiam concedentis nec duret talis licentia ultra X. dies, Si uerò licentia generaliter data, uel concessa fuerit alicui per manus Notarij, uel eius Vicarij, quae appareat in scriptis sine temporis limitatione finitione anno dum taxat uno continuo, et non ultra eam durare declaramus, et aliter si sine scriptis sit concessa, non ualeat, de qua Notarius pro eius mercede X ij. den. recipere possit pro quolibet. Si quis aut praesente patrono damnum dederit cum bestijs puniri non possit nisi ad querelam damnum passi.

De Paena battentis Nucem, quercum, uel Castaneam Cap.o XIIIJ.o

Statuimus, et ordinamus, quod si quis cum bastono, pertica, uel simili percutiet, batteret, siuè uapularet Nucem quercum, siuè castaneam alienam pro fructibus colligendis, uel pasturandis sine licentia patroni, uel possidentis uel alicuius de ipsorum familia poena XX. soll. puniatur pro qualibet arbore de die, et in duplum de nocte, et damnum emendet in duplum eius quantitatis, quae pro poena imponitur damnum passo compellatur; et si forsan maius damnum fuerit in eo pluri prout aestimabitur per aestimatores Comitatus.

De Paena Bestiarum grossarum damnum dantium Cap.o XV.o

Bos, Bubalus, Equus, Asinus, Mulus et aliae bestiae

102v

grossos, si segetes, blada, legumina, linum, canapam ingressi fuerint, vel damnum dederint, custos Bestiarum si haberi poterit, soluat nomine poenae vice qualibet sol. XX pro qualibet bestia, si tamen custos haberi nequiret Dnus bestiarum dictam poenam soluat; Si vero hortum, siue cannetum cannis

Orti-Canneti

vel fructibus in illis existentibus poenam persoluat XX sol. eademq. poena puniri declaramus si dictae bestiae damnum dederint in croco, zaffaranis, in gregnis, accolearijs, seu barconibus bladorum lini, canapis, et leguminum, siue fabarum, sicut in horto fructibus existentibus XX sol. poenam incurrat pro quali. bestia existentibus fructibus, fructibus vero non existentibus sol. X sol. poena puniatur. Declarantes tamen, quod de nocte poena debeat duplicari; si autem supradictae bestiae fuerint in arzillo, seu furore coheundi, ex quibus facile retineri nequeunt per custodes ad emendam damni dumtaxat, non autem ad poenam volumus obligari, et credatur in hoc casu Juramento Custodis cum summa diligentia temporis, et circumstantiarum posito per Potestatem, vel eius Vicarium, attenta et personarum qualitate; Polleri vero, Viteli, aut Pulli, siue filij aliarum bestiarum grossarum, si annum in aetate non excesserint, quartam partem poenae, quam soluerint bestiae grossae incurrant et custos, vel eius Patronus teneatur et de tempore, et de aetate, praedicta credi volumus sacramento patroni, vel custodis; in pratis autem siue locis reseruatis pro herbis saluandis eadem poena puniri decernimus a Kalis Mensis Martij usque, et donec herbae de pratis, vel locis dictis fuerint recollectae; In Vineis vero a Kalis Martij usque ad festum omnium Sanctorum exclusiue pro qualibet bestiarum supradictarum soluat bononenos quinque de die, In alijs vero temporibus pro medietate

Grano, e canape

Polleri

Prati

Vigne

dicti

manca la c. 104

103 2 10

De Pœna retinentis Bestias sub oliua quercu, uel arbore aliena

Cap.o XVIJ.o

Sancimus, quod si quis Pastor, aut custos Bestiarum duxerit, seu retinuerit Bestias subtus arborem Oliuarum, glandium, Nucum, et aliam quamcumque arborem fructiferam scienter fructibus existentibus, adeò quod damnum dari possit pœna unius sol. puniatur pro qualibet bestia minuta, quotquot Bestiæ fuerint uice qualibet, et de nocte duplicetur pœna; et nihilominus semper intelligi uolumus tantum solui pro emenda damnum passo, quantum solui debet pro pœna, nisi forte damnum passus cum Juramento maius esse damnum datum, quia tunc, et eo casu remittimus in arbitrio Potestatis declarantis emendam damni ab inde supra si bi equum uidebitur, qualitate, et quantitate Bestiarum, fructuum, et locorum, ac personæ Jurantis conditione, et alijs occurrentibus circumstantijs benè consideratis.

De Pœna trauersantis cum Bestia

Cap.o XVIIJ.o

Siquis non iuerit per uiam rectam, sed per trauersam sine uia transiuerit per aliquem campum seminatum, siue bladatum aliquo bladi genere, et lini, canapis, fabarum, cicerum, et aliorum leguminum, siue seminum, si cum Bestia grossa quinque sol. pœna puniatur uice qualibet pro qualibet bestia minuta persoluat, et tantundem pro emenda damnum passo condemnetur satisfacere; forensis

103v

autem dupli poena puniantur; Volumus tamen quod ante Kls Martias impune possit persona sine bestijs transire, si quis autem cum Bestijs formas, vel sepes, clausuram possessionum transverserit, aut transversando transiverit X. Sol.os poena vice qualibet puniatur.

De Poena Canis damnum dantis in Vineis.

Cap.o XIX.o

Canem, seu canes si quis habuerit debeat illum, vel illos tenere ligatos, vel ligatum, ne in Vineis damnum dare queant uvis alienis à Kls Mensis Aug.ti usque ad finitas vindemias; vel saltem faciat portare uncinum in collo ligatum longitudinis unius pedis, et uncinale sit longitudinis unius nebmitti sub poena bonon. quattuor vice qualibet pro quolibet cane, quia contrafactum fuerit; Volumus tamen ne quis se valeat excusare, quod Potestas, vel eius Vicarius à Kls Aug.ti faciat h[uius]m[od]i statutum bandiri, aut post velantem, prout videbitur expedire quandò uvae maturae sint, et aliter Potestas non possit procedere anteq[uam] fuerit banditum, et nihilominus si canis p[rae]d[ic]tus intraverit d[ict]o tempore aliquam Vineam alienam D[omi]nus canis poenam incurrat, et vineae patrono liceat, et dictus Canis possit impune occidi; Declaramus insuper, quod quilibet possit accusare, vel denunciare canes repertos, vel solutos, vel sine uncino contra tes modo, et tempore p[rae]d[ic]tis extra infrascriptos confines, et terminos inferius assignatos

104₂ 206

extra p.tos confines p.to tempore canis solutus, aut sine un-
cino reperiatur ad poenam X. soldorum vice qualibet pro quolibet
cane patronus teneatur; et de Nocte poena duplicetur.

Q Liceat ducere ante Potestatem bestias in damno repertas Cap.o xx.

Pro maiori damnum dantis confusione statuimus, et or-
dinamus, quod unicuique liceat impune qui reperent bestias
in damno in suis possessionibus, vel bonis eas omnes bestias,
vel ipsarum partem, ducere ante Potestatem, vel eius Vica-
rium, et pro tali damno Potestas sibi debeat fidem adhibere
cum Juramento; Volumus quoque quod unicuique liceat, immo
debeat si invenerit bestias quascumque forenses in territorio dicti
Castri cum damno, vel sine damno ducere ante Potestatem im-
pune, et ibi assignare, et quartam partem poenae habeat.

Q de nocte paena debeat duplicari, et quod de similibus ad similia procedatur in damnis datis Cap.o xxj.o

Quia difficile satis est, et quodammodo impossibile
in quolibet particulari casu occurrente specialiter provi-
dere sub poena; Quo circa statuimus, et ordinamus, quod
in damnis datis, et maleficiis quibuscumque ordinariis, vel
extraordinariis, quae de nocte committentur, semper poe-
na duplicari debeat, exceptis casibus specialiter provisis, et
insuper determinamus, quod in casibus, in quibus specialis
poena, et provisio in statutis non reperiatur tam in dam-

104v

nis datis, quam in maleficijs quibuscumque sive excessibus etiam extraordinarijs, quia plura sunt negotia quam vocabula, statuimus quod procedatur de similibus ad similia et talis assimilatio fieri debeat per Potestatem cum Consiliarijs pro tempore existentibus secundum ipsorum conscientias.

De Paena Pullorum, et his similium Cap.° XXII.°

Anseres, gallinae, et alij quicumque pulli si vineam intrauerint alienam, à Kalendis Mensis Martij usque ad finitas vendemias, aut in ea damnum dederint sex denariorum poenam incurrant pulli patronus vice qualibet pro quolibet Pullo, et tantundem teneatur solvere damnum passo, hoc idem statuimus servari in horto, vel clausura bladata. In quibus folia, sive blada essent; Volumus tamen quod animal dari possit pro noxa, eadem poena puniri declaramus si damnum dederint in paghiario alieno.

De Poena accipientis bladum alienum. Cap.° XXIII.°

Si quis bladum, fabas, cicera, linum, canapos, sive quodcumque genus leguminum sine licentia patroni metiuerit, vincauerit, acceperit, vel asportauerit X. sol. poena puniatur pro qualibet gregiola, sive manipulo, et totidem solvat damnum passo vice qualibet.

De Poena colligentis fructus Communes Cap.° XXIIII.°

Si quis

Siquis arborum quarumcumq. fructus communes cum altero collegerit, sine licentia illius, qui habet communionem petita, et obtenta xx. sol. poena vice qualibet puniatur; si tamen licentia bis petita, sive bis facta requisitio, et requisito bis consorte ad coës fructus colligendos diversis diebus non obtinuerit, sive neglectus fuerit colligere, possit impune dictos communes fructus, et nihilominus de tali licentia bis petita à consorte, seu de consortis requisitione bis facta credi volumus Sacramento requirentis.

De Poena colligentis fructus ex arbore aliena

Capº xxv.

Statuimus, et ordinamus, quod siquis collegerit fructus de domesticis arboribus alienis et extra vineas exentibus prout sunt nuces, ficus, persica, pira, cerasa, mala, et his similia [redacted] trenta soldi poena puniatur vice qualibet, et totidem solvat damnum passo. De arboribus autem sylvestricis medietatem dictae poenae incurrat delinquens, si accusatus à Dño ei, vel inquisitus fuerit, et totidem damnum passo persolvat, et si maius damnum fuisse dicetur secundum aestimationem per aestimatores Coïtatis faciendam patienti satisfacere compellatur. = 30

De Poena damnum dantis in fabis ciceribus, et alijs leguminib.

Capº xxvj.

Siquis fabas, sive bacellos fabar., ciceres, seu alia

legumina aliena collegerit, quinque soll. poena vice qualibet puniatur, et tantundem solvat patrono pro emenda damni, et si plus damnum foret secundum aestimationem per aestimatores Cois reficere compellatur.

Qn licear colligere fructus sine poena
Capo. XXVIJo.

Fructus pendentes alienos supra eius possonem sancimus impune cuilibet licitum esse colligere illos, scilt quos poterit colligere, et cum manibus adiungere tantum sine baculo, et uncino, sive alio quod ingenio per quantum pendent super eius possonem, et non ultra. De fructibus autem cadentibus in sua possone ex arboribus in vicini possone existentibus, sine poenis liceat colligere, olivis tantum exceptis; Volumus tamen, quod patronus arborum, quarum fructus in alterius possone pendentes ceciderunt possit, et valeat impune vicini possonem, in qua fructus suarum arborum ceciderunt, intrare, et eos fructus colligere per spatium trium dierum, ex quo dicti fructus ceciderunt, et non ultra. Sic n. nos Juris consultus docet ordinare in titulo digestorum de glande legenda ponens glande pro quolibet fructu intelligendum, modo iniuria, sive damnum non inferatur vicino; fructus autem, sive poma iacentes, vel iacentia in terra in possonem alienam tamquam alienos, seu aliena si quis collegerit puniatur, ac si de arboribus collegisset alienis; De Pomis vero, glandibus, castaneis, nucibus, et alijs fructibus in vias iacentibus si transiens cum bestijs, vel sine bestijs non se firmaverit ad colligendum, manducandum, vel damnum dandum nulla:

tenus

tenus puniatur; Statuimus tamen, quod alienam arborem pendentem supra suam possessionem liceat incidere, sive percutere de illis ramis tantum, quantum pendent supra, et tangit possessionem suam usque ad X. pedes Communis per altum; hoc idem disponimus de spinetis, ut de arboribus dictum est.

De Poena accipientis fenum, paleas, uel spicas alienas.

Capº. XXVIIJ.º

Si quis fenum, sive paleas acceperit de area, seu de prato alieno XX. sol. poena puniatur pro qualibet salma, et abinde infra, uel supra pro ratha, et tantumdem in duplo emendare compellatur damnum passo, et de nocte sit poena dupli. Si vero de domo, stabulo, cappanna, sive pagliaro alieno paleas, sive fenum subtraxerit Lta. sol. poena puniatur pro qualibet salma; Pro vero autem fascio, sive sacco palearum, uel feni XX. sol. poena puniatur vice qualibet; Spicas aut accipiens de campo, uel area aliena sine licentia patroni quinque sol. poena puniatur vice qualibet, et tantumdem pro damni emenda satis facere compellatur pro emenda patiente.

In quibus locis Bestiae minutae intrare, uel pascere prohibentur.

Capº. XXIX.º

Sine licentia Magcorum Dnorum, aut Potestatis Bestias

minutas pascuare prohibemus in confinijs, et locis infra de:
signatis sub poena infrascripta VS den. iiij pro qualibet
Bestia pecudina, den. sex pro qualibet bestia caprina, den.
X. pro qualibet Bestia porcina, sive unius sol., et q.ta
ordinamus servari ad observationem Bestiarum grossarum; confi:
nas autem, et prohibita loca declaramus intelligi debere
pro ut infra VS.
Volumus tamen, quod in proprijs possessionibus, vel in alie:
nis cum licentia patroni liceat bestias retinere in dictis con:
finis, et infra dictos confines, et tamen si damnum dederint
puniantur sicut in alijs locis puniuntur.

De Poena Bestiae corrodentis alienas arbores domesticas Cap.o XXX.o

Caprinas, vel alias minutas Bestias si arborem dome:
sticam corroserint puniri volumus poena unius sol. .
pro qualibet bestia; bestias aut. grossas quinque sol. poe:
na puniri declaramus, et totidem patrono damnificato pro
emenda solvatur pro qualibet Bestia; et si plus esset dam:
num dicatur secundum aestimationem faciendam per
aestimatores Co.is integre satisfaciat; olivas aut., sive per:
gulas si corroserint dupli poena teneri volumus pro qua:
libet Bestia.

Q.n liceat intrare possonem alienam impune Cap.o XXXI.o

Quia aquarum usus, per quem necessarius est
elementum unum de quatuor, sine quo vivere non
possumus

possumus ad bibendum, ea propter unicuiq; personæ permittimus possionem alienam impune intrare ad bibendum si in ea possione aqua, sive fons bonæ aquæ ad bibendum extiterit, dummodò ibi propè fons alius, vel aqua bona ad bibendum non fuerit, et damnum aliquod non dederit, si aut damnum dederit, puniri volumus damnum dantem pro qualitate illati damni secundum formam nostror; Statutor;. Idem quoque statuimus in eo, qui inimicum, vel sibi odiosam personam videns in alienam possionem recuperaverit, aut per pluviam ad domum cappanam, gripam, aut causa perquirendi bestias perditas, aut fugiens et cum Bestijs tempore suspicionis guerræ, versenæ, cavalcatæ, aut per bestias arzillantes, aut causa colligendi examen apum, aut causa capiendi, seu prosequendi animalia venatilia, et similibus causis, de quibus Sacramento intrantis credatur sine damno.

De Pœna Bestiar; dimissar; sinè custodia

Capº xxxvjº

Rusticor; atque custodum Bestiar; abusum et temeritatem refrenare cupientes statuimus, quod quotiescumq; in tenimento dicti Castri Bestiæ quæcumque reperiant sinè custode, sive Pastore, et damnum dederint dupli pœna semper puniantur, quam aliæ Bestiæ puniri solent ex forma statutor; nror;, et absentia custodis, distantiæ, seu mala custodia possit in pt.s Potestas qualitate facti, et personar; conditione pensatis credere accusatori, seu denuntiatori.

107v

De Poena Pastoris de nocte reperti sine Bestijs

Cap.° XXXIII

Pastores, sive Custodes Bestiarum si sine Bestijs reperiantur noctis tempore in Territ.° dicti Castri in districtu Vinearum, et extra ipsos portones sine iusta, et legitima causa, et ratione eorum Iuramento declaranda à Kl. Mensis Aug. usque ad medietatem Mensis Octobris XX: sold. poena puniatur vice qualibet; et p.ta Intelligi volumus de nocte postquam portae dicti Castri clausae fuerint.

De Poena ponentis bladum in area aliena

Cap.° XXXIIII

Siquis posuerit bladum, sive legumina quaecumq. in area aliena, vel uvas posuerit in torculum, sive Vascula aliena sine licentia patroni XX. sold. poena puniatur, et nihilominus ad Voluntatem patroni Volentis statim, et incontinenti disgomberare cogatur sub eadem poena XX. sold. patrono applicanda pro medietate, pro qualibet die, qua negligens fuerit ad disgomberandum si a D.no rei fuerit accusatus, vel inquisitus, et aliter non possit procedi.

De Poena replentis formas alienas

Cap.° XXXV.

Item statuimus, quod siquis formam alienam repleverit studiose XX. sold. poenam se noverit incurrisse vice qualibet, et nihilominus dictam formam resp: icere, sive removere, et reducere ad pristinum statum

suum

suis sumptibus omninò compellatur.

De Poena Bestiar. deguastantium murum alienum

Cap. XXXVI.

Item ordinamus, quod si qua Bestia cuiuscumque generis fuerit murum alienum deguastauerit intus, uel extra dictum Castrum, pronus bestiæ uice qualibet pro qualibet bestia soluat unum sol. pro poena, et unum sol. soluat pro emenda damnum passo, et nihilominus murum reficere teneatur omnibus suis sumptibus prout prius erat sub poena XX. sol.

De Bestijs forensibus pasturantibus in tenimento

Cap. XXXVII.

Forensium bestiæ si in tenimento dicti Castri ad pasturandum intrauerint non fidatæ XX. sol. poena pro qualibet bestia grossa soluatur, et unius sol. pro qualibet bestia minuta usque ad XX. bestias; abindè uero supra una fiocca, siue grex intelligatur, et centum sol. poena puniatur pro qualibet fiocca, siue grege, et tales bestiæ si pernoctarent dupli poena puniantur; Volumus tamen quod si notitia habeatur quatì d. Castri homines tractati fuerint ab officialibus locor. dictar. bestiar. forensium, quod taliter et forenses illi tractari debeant per Regulam illam, quod quisquis Iuris in alterum statuit &c. cuius poenæ medietas sit Coitatis, et alia medietas sit Potestatis, executionem facientis, uel alterius Officialis.

108v

De Poena damnum dantibus in Mandrijs alienis

Cap.° xxxviij.°

In Mandrijs alienis si quis damnum dederit xx. soll. poena puniatur vice qualibet, et tantumdem damnum passo pro emenda; et si quis plus fecerit damnum arb.° aesti: mator Cõis satisfiat; et si forte per aestimatores nequiret aestimari credatur Juramento damnum passo usque ad poenae p.tae quantitatem dupli; de Nocte aũt poenas volu: mus duplicari

De Bestijs intrantibus cultas ingomberatas

Cap.° xxxjx.°

Statuimus, quod in cultis, et Campis ingomberatis in quibus gregnae, et aũoltariae, sive barcones bladorum sive leguminum extiterint, si bestiae minutae ad pastu randum intrauerint xxv. soll. poena puniat pro qua libet centenario; bestiae autem grossae poenam unius soldi pro vice qualibet, et bestia qualibet incurrat quan: tacumque quantitas sit, sive numerus bestiarum; si vero dam: num dederint puniantur, prout s.ª dictum fuit in locis suis.

De Poena damnum dantis in fructibus syluaticis

Cap.° xl.°

Statuimus quod si quis mala, vel pira syluatica in locis domestijs alienis colligerit poenam quinque soll. vice qualibet se nouerit incurrisse; In locis aũt syluestribus duorum soll.° poena puniatur; si vero Pastor, vel

el Custos Bestiarum dictos fructus silvaticos percuteret, batteret, sive turbaret de dictis arboribus silvestribus XXV. s. poenam incurrat; et si bestiae in talibus fructibus, vel pomis damnum dederint poena sex denariorum puniatur pro qualibet Bestia minuta; et duorum soll. pro qualibet bestia grossa, et tantumdem pro emenda patrono damnificato satisfacere compellatur; Nolumus tamen, quod in pred. procedi possit nisi per accusam, quaerelam, et denonciam patroni.

Quantum credatur Juramento accusantis, et uni testi
Cap.° XLI.°

In quibuscumque damnis datis in pnti libro adnotatis statuimus, quod credatur Juramento patroni accusatoris usque in quantitatem X. soll. si accusator dixerit vidisse, vel invenisse damnum dantem, uni aut soli testi fide digno in damnis datis credatur usque ad quantitatem XX. soll. et non ultra; Declarantes tamen, quod per hoc non intendimus aliquo modo derogare statuto loquenti de Custodibus, et Guardianis faciendis supra posito; quibus Custodibus, et Guardianis cum uno teste fide digno volumus, quod in quantitatem Centum soll. credatur cum qualitatibus tamen ibidem adnotatis.

De Poena accipientis palos, vel Vites de Possone aliena.
Cap.° XLII.°

De Vinea, fundo, sive Possone aliena si quis palos, cannas, vites, sive sarmenta acceperit X. soll. poena vice qualibet puniatur pro quolibet fastello palorum

109v

cannarum, vitium, siue sarmentorum, et totidem patrono damnificato pro emenda damni satisfacere compellatur.

De Poena colligentis oliuas, uel portantis Nuces. Cap.o XLiij.o

Amigdala, siue oliuas, aut Nuces, siue Castaneas si quis subter arborem alienam colligerit X. sol. poena puniatur uice qualibet; si uerò de arboribus colligerit, seu cum palo, baculo, pertica batteret, seu perquoteret pro fructibus colligendis XL. sol. poena puniatur uice qualibet, et totidem pro emenda soluere compellatur damnum passo; Nuces aut, siue Amigdala si quis portare fuerit inuentus intus, uel extra dictum Castrum eo tempore, quo solent in arboribus pendere, dummodo portans sit Maior X. annorum, nisi iurauerit habuisse, et collegisse de proprijs arboribus, uel à proprijs patronis fuisse sibi concessa, poenam unius den. pro qualibet Nuce, siue amigdala soluere compellatur.

De custodibus Priuatarum Personarum. Cap.o XLiiij.o

Vnicuiq. licere permittimus in suis bonis, et possessionibus custodem ponere ad custodiendum possessiones suorum personarum et tales custodes possint cum iuramento accusare quoscumque personas cum bestijs, uel sine bestijs, uel quascumque bestias, quas inuenerint damnum dare in possessione, et bonis suorum patronorum, et credatur sibi usque ad quinque sollos uice qualibet, sed cum uno teste

Idoneo

[illegible]dono credatur usque ad quantitatem XL. sol.

De Paena damnum dantis in cupellis:

Cap.o XLV.o

Siquis cupellos Apum deguastauerit alienos, seu animo nocendi tetigerit, siue de eo mel, uel ceram acceperit, uel alio quomodocumq. damnum dederit XL. soll. poena uice qualibet puniatur pro quolibet cupello; si uero aliqua Bestia, uel animal cupellum quomodolibet deguastauerit alienum, uel in eo damnum dederit tangendo, uertendo, rumpendo, uel aliter quomodocumq. XX. sol. poena puniatur pro quolibet cupello, et damnum indubio semper debeat emendari damnum passo, et animal pro noxa hoc casu dari non possit, nisi damnificatus id uoluerit.

De Animalibus percutientibus con. personam, uel Bestias Cap.o XLVj.o

Quia saepe occurrerit per bestias quadrupedes pauperum [illegible] damnum dari, atque hominibus inferri; Iddirco statuimus, quod si quis aliquod ab animal eius commotus feritate alicui nocuerit, puta si equus calcitrosus calce percusserit, si bos cornupeta, aut canis, uel similia percusserint, uel momorderint aliquam personam, patronus animalis percutientis, uel mordentis L.ta sol. poena puniatur uice qualibet, et damnum patienti indisplicmo reficere compellatur eius quod iudicabitur per duos peritos per Potestatem eligendos, nisi uoluerit patronus animalis illud cedere, et dare pro Noxa, et uere cum

119v

effectu dederit infra spatium duorum dierum, quo percusserit, uel momorderit, quo casu ad pœnam 1.ca sol. dumtaxat teneatur; si uero canis, aut bestia alteram bestiam alicuius momorderit, percusserit, aut derit, et tradatur damnum passo pro noxa damnum passo, nisi patronus damnum induplum emendauerit. Si uero bestiæ, et animalia ad inuicem currentes, ut sæpe solet accidere inter boues, uacas, tauros, arietes, capras, et similes, Volumus quod insultans, aggrediens, siue incipiens committere, et pugnare, et aliam bestiam molestare, si percutiatur, uulneretur, occidatur ab insultata, uel prius ab illa percussa, sibi liceat, et debeat imputari eius D.nus, et patronus, quia causam dedisse uidetur, si uero percurrerit damnum dederit, uel occiserit bestiam insultantem, uel se defendentem, et nesciatur quæ bestia prius inceperit, et quæ prius insultauerit, decernimus in tali casu dubij, quod bestia percutiens, uel occidens pro noxa tradatur cum effectu D.no animalis percussi, uel occisi, nisi eius patronus damnum integratur cum effectu refecerit damnum passo; Caueat autem si quis irritauerit contra aliquam personam, uel bestiam, si personam momorderit Canis D.nus [illegible] [illegible] se nouerit incurrisse, si uero momorderit bestiam XX. sol. pœna puniatur, et nihilominus in omni casu damnum in duplo satisfacere compellatur patienti.

Qui Potas possit accusare in damnis da[tis]

Cap.o XLVIJ.o

Potas possit accusare in damnis datis statuimus omnes, et singulos personas, quas uiderit, uel inuenerit

dan

damnum dare in bonis, et possessionibus dicti Castri usque ad quantitatem X. sol. cum Juramento et non ultra sibi credatur; si vero habuerit unum idoneum testem etiam cum Juramento credatur sibi in omni quantitate in dam: nis datis

De Poena damnum dantis in Pagliarijs.

Cap.º xlviij.º

In campestribus siquis fenale, vel paleare fecerit, si illud cum spinis, vel alia cum diligentia obturauerit, separauerit, vel prouiderit ne facile per bestias in eodem damnum detur, et per aliquam bestiam datum fuerit damnum postquam fuerit obturatum unius soldi poena pro qualibet bestia minuta, et quinque sol. pro qualibet bestia grossa persoluatur uice qualibet, et totidem damnum passo emen: dare compellatur Pastor, siue bestiarum patronus, si vero obturatum, spinatum, vel separatum non fuerit imputet sibi Dnus palearum, et feni si damnum bestiae intulerint in campestribus, cum ipsum pro derelicto paleas in Campestri: bus dimissas, et bestijs depredandas habere praesumamus, siqua porcina bestia, vel canina damnum dederit quomo: dolibet alicui intus dictum Castrum, vel extra in aliqui: bus rebus, vel bonis non comprehensis in praesenti statutorum uolumine, Dnus ipsorum uice qualibet soluat sol. quinque pro quolibet, et credatur Juramento damnum passi us: que in XX. sol., et tantumdem emendet patienti

---

De modo retinendo per Consiliarios super annotationem, et redditionem computorum

111v.

Introituum, et exituum publicorum

Ill.mus D.nus Raynutius de Baschijs perpetuus D.nus
et Patronus Terrae Baschij volens evitare errores, qui
in retentione, seu descriptione, ac revisione computorum
administrationis factae de rebus publicis, ac pro tempore
existentibus Consiliarijs, et Camerario dictae Terrae indies
committuntur, praesenti lege statuit, et sanciuit, quod Con:
siliarij, et Camerarius dictae Terrae nunc et pro tempore
existentes debeant retinere duos libros, in quorum altero omnes
redditus, in altero vero omnes exitus publicos describant
seu describi faciant, completisque quibuslibet sex Mensibus
eorum Officij teneantur infra decem dies tunc subsequentes
dictos libros, omnesque alias Scripturas, si quas tunc habue:
rint spectantes ad Communitatem consignare in manibus
Potestatis ad effectum computa revidendi. Quae quidem
computa debeant infra alios decem dies subsequentes revi:
deri à duobus hominibus à Consilio eligendis cum assi:
stentia dicti Potestatis, revisioneque facta debeat in calce
dictorum computorum per dictum Potestatem describi sententia
ferenda à dictis hominibus super tali revisione. Et si dicti
Consiliarij, et Camerarius dictos libros retinere et consi:
gnare, prefati vero Calculatores computa revidere ut
supra dictum est neglexerint poena duorum scutorum pro
ipsorum quolibet Cam.ae d. Ill.mi D.ni applicand. puniantur
vice qualibet. Quod si Potestas in exequendo, et exigendo dic:
tam poenam negligens fuerit de suo proprio teneatur tem:
pore Sindicatus 1

Raynutius de Baschijs Manu p.a

112

Die 3ª Julij 1575

Suprascriptum Capitulum fuit publicatum, ac lectum, et vulgari sermone expositum in publico et generali Consilio Communis, et hominum Castri Basilij, per me Laurentium de Mattheis à Forano Sabinen. Dioc. inpraesentiarum dicti Castri Potestatem, et in fidem

Ita est Laurentius de Matthej Pot.

DECRETUM Ill.mi D.ni RANUTII

De modo procedendi super inquisitionibus damnorum datorum, et infra quae tempora, relationes, prouisiones, emendationes damnorum fieri, petique possint.

Quoniam factis inquisitionibus damnorum datorum, repertoque aliquo culpabili, post modum relationes prouisorum seu aliorum extimatorum, petitiones, et emendationes damnorum adeò in longum differri, et protrahi audiuimus, quod saepe numero facultas penitus tollitur receptionis, seu nouae inquisitionis lapsu temporis, et ob id multoties euenire, damnum à pluribus factum, ab uno emendari; Cupientes igitur huic morbo prouidere, ac malitijs hominum occurrere. Hac nostra praesenti lege sancimus, quod imposterum omnes damnum passi, ad quorum instantiam inquisitiones

112v

fiunt, teneantur infrà terminum octo diez à die Inqui:
sitionis numerandorum mittere provisores, seu alijs
extimatores ad extimandum damnum datum, dequo in:
quiritur, et indicto tempore fecisse referri, distincté damnum
à quaque Bestia, seu persona datum, et post alios octo dies
tunc immediaté subsequentes petijsse in Iudicio emendatio:
nes damnoz; vel aliter notificasse accusato, et in damno re:
perto provisionem, et relationem ab extimatoribus fac:
tam super damno predicto; aliàs dictis terminis elapsis,
et predictis non ità servatis, statim damnum passi cadant
à Iure petendi, et exigendi damna predicta, et accusati
sint liberati ipso Iure ab emendatione predicta.
Prohibemus insuper sub poena privationis, et amissionis Iuris
predicti quod segetes, Vineae, et quivis alij fructus, quibus
damnum datum fuerit, neque vendemmiari, colligi
possint, donec in Iudicio non fuerit postulata emendatio
damni predicti, seu aliter accusato intimatum, et notifi:
catum; Quam legem volumus habere locum etiam
in accusationibus Custodum Communis, cum damnum
passi antequam ad eorum instantiam inquisitiones for:
mentur possint informari à custodibus an viderint vel
ne aliquos dedisse damnum in eoz bonis. Addentes quod
Potestas teneatur sub vinculo Iuramenti, et poena decem
librarum omnibus in Inquisitione pro testibus des:
criptis infra terminum trium dierum commisisse ci:
tationem, et Baiulus infrà alioz trium diez exami:
num illos citasse, et retulisse sub dicta poena. Et si
citati non comparuerint infrà alios quatuor dies, dum:
modo sint in Territorio pro poena illoz contumaciae,
et inobedientiae teneantur contribuere cum alijs in dam

no

no repertis pro equali portione ad emendationem damni;
Et si nemo repertus fuerit, ipsi contumaces teneantur ad emen-
dationem totius damni; et ultenius soluant, et soluere com-
pellantur baiochos quinque pro quolibet, et qualibet vice.
Et in omnibus supradictis casibus Pr pro filio, Dnus pro
famulo, frater pro fratre, et è contra teneantur &.

Die 17. Xbris 1589 in die Dnica

Joannes Maria publ. Baiulus Troo Baschij &
retulit mihi Federico Comandino Potestati dictae terrae
pro Illmo D. Ranuccio ante d., ac Notario se alta,
et preconia voce sono tubae premisso, ut moris est, banijsse
promulgasse, et publicasse supradictum decretum, et le-
gem vulgari sermone astante, et audiente populo,
et me Potestate legente, ac illam vulgari sermone
declarantem ad intelligentiam astantium &. Et alia
fecisse &. quae in similibus &.

Ego Federicus Comandinus Potas, et Not. reg.

113v

[illegible]

Ill.mi D.ni Martius Sfortia, et Franciscus perpe-
tui D.ni Serrae Baschi volentes evitare damnum,
quod infertur Celebritati Serrae Baschi ab illis, qui
domos vendunt. Hac pnti perpetua lege sanciunt quod
imposterum homines dictae Serrae cuiuscumque
generis, et conditionis existant non audeant, neque
presumant vendere, nec aliquo modo alienare do-
mos existentes in dicta Serra, vel eius territorio absque
expressa Ill.morum D.norum licentia sub poena tam ementis,
quam vendentis, vel alio modo alienantis amissionis
domus emptae, vel venditae, et scutorum centum Cam.rae
Ill.morum D.norum applicandorum. Declarant autem non esse
comprehensos in hac lege illos, qui plures habent domos
habitabiles, sed illos tantum qui habent unicam domum
qui nolunt licere sine licentia vendere domum vel
alio modo alienare. Dat. in Serra Baschi in
Palatio Ill.morum D.norum hac die 20. Mensis Aug.

1607

Marianvallo tranno due carte cioe 97 =
e la 15.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

8

Serie @ 26; al 27:

1142

Caus

17 44

17

04   1.2.20

44   5.40

4.8.3   1.7.43

388

355

1743

2

420

120

1740

115
2

Per istanza semplice d. 1.

Per istanza con produzzione — — d. 3 ½

Con più produzzioni, per ciascuna produzzione d. 2 ½

Per ogni decreto semplice d. 1

Se con produzzione — 3 ½

Per contradittorio, o altro consimile con certa d. 5. per parte.

Per termine a pagare d. 2 ½

Per giuram.to dato ad uno de' i due litiganti d. 5.

Per registro d'intimazione d. 2 ½

Per relaz.e di Esecuz.e d. 3.

Per mto esecutivo

Sotto lo scudo — d. 5.

di scudo uno — d. 10.

E da uno scudo in sopra altri d. 5. per scudo.

115v

Per obbligo di stando juri di ricognoscendo indenne, e ~~altri legiceo.~~
Scritturai sicurtà Sag. 10. pisé. — 6 — 30.
Per detto portante Somma indeterminata come sarebbe il detto di ricognoscendo et sic, ed altri — 6 L.

Mandato di evacuando, ed altri non contemplante Somma — 6. 30.

Relazione in actis di esecuzioni ne i mobili — 0 B.
Se dei stabili — 6. 30.

Fronte di restituzione di deposito il Capo soldo come addietro

Tassa ~.

delle mercedi del Notaro di Baschi fatta d'ord.
dell'Ill.mo e Rev.mo Mons. Camillo Patriarca di
Gerusalemme Conte di d.a Terra

Per qualsivoglia petit.e in cause sommarie de
due ducati in giù [illegible] uno = 01

per petit.e o libello in ca. ord.a con la sua
pr.ta citt.e [illegible] tre e mezo = 03½

per ogni risp.a petit.e o altro [illegible] uno = 01

per qualsivoglia produtt.e di scritture
pub. come priv. articoli interrogatorij
suppliche o risp.e [illegible] tre e mezo = 03½

per ogni giuram.o da darsi alla p.e senza
scriverlo [illegible] uno = 01

per ogni test.o examinato senza art.li
e interrogatorij messo sopra la rubrica = 01
e se con art.li et interrogatorij [illegible] mezo per
ogni articolo

116v per registro di intimazione = 02
per la Mera interlocutoria = 01
per interlocutoria che habbi forza di diffinitiva Ł. tre e mezo = 03
per ogni mandato in causa civile Ł. cinque et altri cinque di capo soldo per ciascheduno ducato.
per qualsivoglia sequestro arresto o confirmatione tanto reale che personale = 03
per publicatione di testimonij e di tutto il processo in ogni causa = 02
per la conclusione in causa = 02
per il deposito fatto in actis = 01
per la consignatione di esso con l'altro = 03
per mandato di sospetto di fuga = 15
per ogni compromesso per p. = 05
per ogni procura in actis = 02
per ricevuta de stando iuri et iudicato solvendo = 10
per copia di qualsivoglia atto semplice = 02
per copie di processi e scritture prodotte in filza eccetto alli libri atti semplici per

per ogni facciata — = 5.

se la faccia sia almeno di 20 versi

per vestire di scritture tanto pub. che

priu: prodotte per la copia di esse

si paghi a rag.e di due la faccia=

ta le scritture prodotte vestino nel bill.o

per termine a pagar qualsisia somma — = 02

per Inventario in c.a civile — = 10

per cercare di [illegible] scritture o atti del

suo Antecessore — = 02

per le sue mercede

per sentenza diffinitiva da uno scudo in giu

o spese liquidate — = 05

la causa d'uno scudo in giu si possa

conoscere sommariam.te senza la spreggiu-

dicatia facendo solo la petit.e e bisognando

esaminar li testi: senza arti: o Interr.i

senza osservare gl'altri termini che

da uno scudo fino a quattro si paghi

da quattro fino a dieci — = 10

— = 15

117v

da dieci sino à qualsa somma — 30

non intendendo derogare al capitolo d.o di s.a

per scritture di sentia arbitr.a o laudo registr.o

in actis — 05

ist.a del decr.o tanto reale che personale — 01

per il decr.o dell' essecut.e col m.to — 02

per relat.e dell essecut.e fatta — 03

per la perit.e della subastat.e col decr.o — 02

per la relat.e delli 3 bandi — 03

per l' istanza che il pegno si consegni al più offe

rente ouero all' attore secondo la stima dell' huomini

da elegersi — 01

per decr.o col termine a relue.. — 03

per la relat.e della stima — 02

Che il pot.ta sia oblig.o far esequire l'essecut.i commesse

contro qualsia persona che possieda beni in Bagni

altrim.ti non facendolo sia tenuto restituir quel che

hauerà pigliato al giudicato ma quando il Baliuo o

essecutore andarà per l'esequt.e otto qualsia quesito

colore ò scusa da quello à chi sarà commesso o da

qualsia della sua famiglia quello à cui è commesso

incorra maggior pena di dieci quelli per la pr.a volta se

non possieduta la qual pena dice servi sia applicata

alla cam.ra di S. S.tà Ill.ma l'altro al [illegible] e poi il podestà possa
procedere contro il ple a ch. e commessa l'esequut.ne per via
di mod.o o di cattura personale e che l'esequut.e commessa doue
n.o sia obligat.o. tanto si debba far p.a sopra i mob. ad eletione
della corte e non essendoci i mob. si faccia sopra i stab. e
mancando l'uno et l'altro si faccia personale

Per l'istr.o dell'immiss.e in poss.o in cose stab.	= 0 4
per viatico del pod.tà dentro la terra	= 0 5
fuori della terra	= 10
per [illegible] de mancelener in poss.o	[illegible]
per lettere [illegible]	= 02
per supplica scritta dal pod.tà	= 05
e se scritta da altri	= 02
per ogni appell.ne fatta nel trib.e viva voce	= 02 ½
per la cedola dell'appellatione data in f.a data in scriptis colla productione	
per gl'atti che si fanno per la corte = niente	= 03 ½

ma che la corte sia tenuta dar l'estratto al [illegible]
e sia concesso de [illegible] esequir li crediti di essa corte

Nelle cause criminali

Per querela accusa denuntia inquisit.e esami decreti
costituti de rei carcerati monitorio precetto o [illegible] penale
e copie niente

118v

per sicurta non offendenz et stando icon de tale carce
el de se representando et parendo mai = 8

Per esame de testi per informat.e della corte in processo
informativo ancorche ad ist.a della parte = niente

per monit.e precedo o mto penale ad ist.a della p. = 05

per merc.de di qualsi copia in cr.e crim. per ogni faccia
due b. e mezo e sino nel modo detto nel civile = 02 t

per mt.o de habilitando relaxando et altri sim. = 07

P. inventario qualsij XV e non si debba fare
se non [illegible]
rumace e di comparse alla s.a citat.e in cr.
che la pena fosse corporale = 1 = 50

de e pena pecuniaria da sc. cinque scudi
in giu' = 15

e de da cinque sino a 25 b. = 20

e da 25 sino a qualsa som.a = 30

per productione di qualsa scrittura come inter
rogatorij esenti allegande informat.i et
altre simi a favor de rei = 03 t

per habilitat.e di qualsa querela accusa = 07

per cassatura di qualsa sicurta = 05

per cassatura di processo o condan.e in d.a corte = 50

119

in c.° di pena corp.le — 4:50

in p.a pecuniaria — 4:50

per ogni bando — = 01

Che da tutte le condanne in p.a pecuniaria
che succederanno a compositioni si debba
da essa pena cavar la decima per il podestà
la vigesima per il Fiscale et il resto
la Cam.ra cam. alli forastieri si dupli-
chi in tt.e le cause, e se seguirà di notte

Al Balio

per ogni citatione o intimatione un quadrino
per ogni m.to che farà a bocca — = 01
per presentatione di m.to in scritto seque-
stro et sim. — = 01
per ogni bando ad istanza della p.te — = 01
per bando desecutione per ciascheduno volta tre
quadrini per m.to anche d'esecutori forastieri — = 03

Lo Sigillo — per scudo

Patriarca di Gerusalemme
Gio: Ant.o Barti Seg.rio

Lono

Ava Benji

Nuova Tassa per il Balivo di Braschij confermata dalla Sagra Congne. del B. Governo sotto il di otto Gennaro 1754. come da d.a Approvazne. in filo delle Lre di d.a Sagra Congne., e della Sag. Consulta

Nuova Tassa del Balivo di questa Terra di Badelij
Stabilita dal pub.co e gnle Consiglio della Comunità di
d. Terra tenuto li 6. Dec.re 1772. come si vede
dal Lib.o delli Consigli a C. 19. t.o

Per ogni citazione mezzo baiocco

Per ogni intimaz.e un baiocco

Per presentaz.e di Mandato, Precetto e Sequestro
un baiocco

Per ogni Bandim.to ad ist.a di qualche
Particolare un baiocco

Per Bandim.ti di Bagni Comunali, un
baiocco per ogni Bandim.to

Per esecuzione di Mandati Prelegij,
baiocchi otto per scudo fino alla
somma di scudi dieci, e bai
trenta per le esecuz.i di Mand.i di qual.
siasi somma

Per esecuz.e di Mancanze spedite da
ad ist.a della Comunità e suo Camerlengo
un baiocco

Che il Balivo, ratione dei suoi
offitij possa fare le Accuse
contro le Bestie e persone danni
ficanti.

Dato dal Pro Palazzo della Segreteria Priorale
questo dì 15 Dec.re 1772

Io Carlo Fioravanti Seg.rio

1900
187

121v

9 Xmbre 1691

Fabrizio del titolo di S. Crisogono di S. R. Chiesa Prete Cardinale Spada

A tutti e singoli RR. Abati, Priori, Prevosti, Decani, Diaconi, Arcediaconi

Ricordate che vi furono innanzi al buon Regime e all'infrascritto Segretario da parte ed a guisa di Comunità di uomini ed abitanti della Terra di Baschi ed esposero gli stessi instanti che da lungo tempo furono e sono nel quieto e pacifico possesso di passare a loro piacere e volontà quella barca esistente nel fiume Tevere nel territorio di Baschi insieme agli animali, operai e merci franchi e liberi da qualunque sborso di salario mercede o recognizione dai custodi conduttori di d.ta Barca, come da pubblico istrumento di termini si desume

d'esercitarvi atti approvativi nei
suoi luoghi e tempo nel pro-
cesso di causa e di cause. Ciò
più diffusamente sarà dimostrato
e verificato siccome sono nel
quieto e pacifico possesso predetto,
non possano nè debbano essere
da alcuno molestati, vessati, pertur-
bati ed inquietati.

considerare
che cosi
la Morte

ARCHIVIO
STORICO
1